

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 767

29. PROSINCA 2017. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001

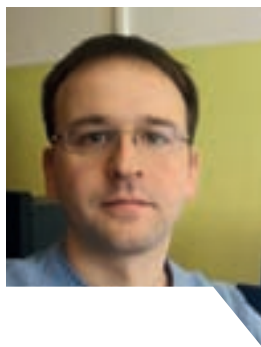
SADRŽAJ

6

Učiteljice prvih razrednih odjela
na hrvatskome jeziku

**Nagrada za upornost
i optimizam**

12

Miodrag Vojvodić, novinar
portala *Bitno.net* i vjeroučitelj

**O Božjoj riječi i Crkvi
bez senzacionalizma**

14

Novi Sad i Belišće

Niče solarno drveće

20

Božićni domjenak DSHV-a

**Zajedništvo je
sačuvano**

31

Koncert u organizaciji
HKPD-a *Jelačić*

**Božićne pjesme i obi-
čaji iz Petrovaradina**

45

Podijeljene nagrade Sportskog
društva željezničara *Spartak*

**Priznanja Štefaneku,
Slovićevoj i hrvačima**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

2018.

SRETNU NOVU GODINU
ŽELI VAM
NIU HRVATSKA RIJEČ

Popust
50%

U susret obljetnici

Popust na cijene svih knjiga objavljenih u nakladi NIU »Hrvatska riječ«!
Knjige se mogu kupiti u prostorijama NIU »Hrvatska riječ« – Trg cara Jovana Nenada 15/II.,
u Subotici ili naručiti putem telefona 024/ 553 355.

U Sonti pretučena tri mladića hrvatske nacionalnosti

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini (DSHV) **Tomislav Žigmanov** objavio je u utorak da se dogodio »brutalan napad na mlade Hrvate« u Sonti gdje su u noći sa su- bote na nedjelju pretučena tri mladića hrvatske nacionalnosti.

»Mladići su nakon verbalnih prijetnji pri polasku kući iz kafića prebijeni od strane skupine mladih ljudi pri čemu su korišteni pogrdni izrazi s nacionalnom osnovom«, izjavio je Žigmanov novinarima u utorak.

Ta vrsta uznemiravanja, koje je sada rezultiralo fizičkim nasr- tajem, traje dulje vrijeme, a napadači su ista skupina ljudi koja to čini kako preko društvenih mreža tako i u svakodnevnom ži- votu, na ulici, ispred kuće, dodao je čelnik DSHV-a i zastupnik u Skupštini Srbije.

»Nas straši što žrtve ovoga napada ne žele izlaziti u javnost sa svojim problemom. Jer ako se šuti o ovakvim slučajevima oni se mogu ponoviti, a mi ih ne možemo riješiti. To će s druge stra- ne ohrabriti one koji posežu za etnički motiviranim nasiljem«, izjavio je predsjednik Povjerenstva za praćenje antihrvatskih incidenata u Srbiji, pri Hrvatskom nacionalnom vijeću **Darko Baštovanović**.

Žrtve i njihove roditelje u ponedjeljak, na Božić, posjetili su čelnik DSHV-a i otpravnik poslova Veleposlanstva RH u Srbiji te istaknuli kako će pratiti rješavanje slučaja, identificiranje i sank- cioniranje počinitelja.

Veleposlanstvo RH u Beogradu odmah je Ministarstvu vanj- skih poslova Srbije izrazilo zabrinutost zbog incidenta i zatražilo žurnu službenu informaciju.

Predstavnik hrvatskih institucija posjetio je i policijsku postaju u Sonti gdje je izrazio očekivanje da će svi elementi incidenta biti rasvijetljeni.

Fizički nasrtaj na mladića hrvatske nacionalnosti iz Sonte do- godio se i u ljeto prošle godine kada su mu u brutalnom premla- čivanju nanijete tjelesne ozljede.

Po saznanjima Darka Baštovanovića taj slučaj još nije dobio sudski epilog.

(Hina)

Mirović povodom incidenta u Sonti

Predsjednik Pokrajinske vlade **Igor Mirović** dobio je, kako tvr- di, izvještaj od Policijske uprave Sombor, koji u svim elemen- tima demantira navode predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislava Žigmanova** u vezi s incidentom u Sonti.

Iz izvještaja proizlazi da su pripadnici Policijske uprave Som- bor, odmah po saznanju o tuči mladića u Sonti, obavili sve ne- ophodne radnje s ciljem da utvrde činjenice i okolnosti ovog događaja, koje nedvosmisleno utvrđuju da nema elemenata iz- vršenja djela na nacionalnoj osnovi i o tome je Policijska uprava Sombor obavijestila javno tužiteljstvo.

»Svako unošenje nemira u harmonične međunacionalne odnose koje u Vojvodini grade i njeguju njeni građani i pred- stavnici državnih tijela – nedopustivo je. Tražim od nadležnih da uvijek i na svakom mjestu primjenjuju zakon, posebno kad su u pitanju tekovine skladnih međuetničkih odnosa«, izjavio je predsjednik Pokrajinske vlade Igor Mirović.

Hrvatska riječ u Segedinu

Novinsko-izdavačka ustanova *Hrvatska riječ* predstavila je 21. prosinca u Segedinu svoju nakladničku djelatnost, tjed- nik kao i podlistke *Hrcko* i *Kužiš*. Predstavljanje u segedinskoj knjižnici *Somogyi* organizirali su **Dušan Marjanović** iz Hrvatske

nacionalne samouprave Segedin, te Hrvatsko-mađarska udru- ga *Dugonics András*. Tjednik je predstavila glavna i odgovorna urednica **Jasminka Dulić**, podlistak *Kužiš* i nakladničku djelat-

nost **Davor Bašić Palković** dok je na Dječjem odjelu podlistak *Hrcko* predstavila njegova urednica **Željka Vukov**. Predstavlja- nje je vodio **Ladislav Heka**. Tom prigodom Knjižnici su uručene i knjige u nakladi NIU *Hrvatska riječ*.

Novi saziv Nakladničkog vijeća

Prošloga petka, 22. prosinca, održana je konstitutivna sjedni- ca novog saziva Nakladničkog vijeća Novinsko-izdavačke usta- nove *Hrvatska riječ* iz Subotice. Novi saziv Vijeća čine: **Tomislav**

Sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća

Usvojeni rebalansi

U prostorijama Hrvatskog nacionalnog vijeća u četvrtak, 21. prosinca, održana je 68. sjednica Vijeća.

Na sjednici je usvojen prijedlog Odluke o izmjeni Odluke o donošenju financijskog plana HNV-a za 2017. godinu. Kao glavni razlog za donošenje ovoga rebalansa predsjednik Izvršnog odbora **Darko Sarić Lukendić** naveo je uplatu pomoći Vlade Sr-

bije od 59.383.600 dinara na račun HNV-a za otkup i renoviranje dijela rodne kuće bana **Josipa Jelačića** u Petrovaradinu. Druge promjene tijekom godine javile su se ostvarivanjem sredstava preko natječaja iz Srbije i inozemstva, rekao je Sarić Lukendić.

Predsjednik HNV-a **Slaven Bačić** također je kao ključnu promjenu u financijskom planu naveo novac namijenjen za rodnu kuću Jelačića. Kako je rekao, to je bio zahtjev još od prve sjednice Međuvladinog mješovitog odbora, projekt je predan također ranije, a novac je na račun Vijeća uplaćen bez konzultacija s njima. Do otkupa i realizacije još nije došlo, ali je proces u tijeku, rekao je Bačić.

Izglasan je i Prijedlog Odluke o davanju suglasnosti na izmjenicu Plana rada i poslovanja NIU *Hrvatska riječ* za 2017. godinu. Ravnatelj ustanove **Ivan Ušumović** istaknuo je kako je ove godine ostvarena značajna ušteda od 2 milijuna dinara, najvećim dijelom na tiskanju novina i knjiga. Ušumović je naveo kako je 2017. bila vrlo restriktivna godina za *Hrvatsku riječ* zbog planiranih troškova u sljedećoj godini. Bačić je rekao kako su uštedena sredstva namijenjena za rješavanje vlastitih prostorija te ustanove te da za to postoji suglasnost predsjednika Pokrajinske vlade **Igora Mirovića** te pokrajinskog tajnika za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine **Mihályja Nilasa**.

Za predstavnika hrvatske nacionalne manjine u Vijeće za međunarodne odnose Općine Kula izglasana je **Mira Gonka**, koja je tu funkciju obnašala i u proteklome mandatu Vijeća. O ovome pitanju Bačić je rekao kako vijeća za međunarodne odnose još uvijek nisu osnovana u svim općinama, odnosno gradovima iako je to jedna od obveza države koju nalaže Akcijski plan te da su ondje gdje postoje prilično škrte nadležnosti.

Na sjednici je prisustvovalo 15 od 29 vijećnika.

J. Dulić Bako

Žigmanov (predsjednik), **Davor Bašić Palković** (zamjenik predsjednika), **Dragan Muharem**, **Jelena Dulić Bako** i **Mirjana Crnković**. Mandat članova traje četiri godine.

Predsjednik Vijeća Tomislav Žigmanov je najavio da će to tijelo i u ovom mandatu nastaviti s afirmacijom hrvatskih autora s teritorija Srbije koji pišu na standardnom hrvatskom jeziku ili njegovim govorima. Naglasak će, kako je dodao, i dalje biti na objavljivanju djela iz suvremenog književnog stvaralaštva. Žigmanov je također najavio i nastavak prakse objavljivanja panoramskih i antologijskih prikaza pojedinih segmenata književnog stvaralaštva Hrvata u Srbiji.

Glede financiranja projekata, nakladnička produkcija NIU *Hrvatska riječ* se posljednjih godina oslanjala samo na sredstva koja za tu namjenu na natječajima izdvaja resorno tajništvo AP Vojvodine. S tim u vezi, najavljeno je da bi se prikupljanje sredstava za objavu knjiga moglo proširiti i na natječaje koje državna tijela Hrvatske raspisuju za Hrvate u Srbiji, kao i na traženje pomoći od županija u Hrvatskoj.

Na sjednici je istaknuto i da će javni poziv za slanje rukopisa biti objavljen do kraja siječnja 2018. godine.

Podsjetimo, nakladnička djelatnost NIU *Hrvatska riječ* pokrenuta je 2005. godine i dosad je u okviru nje objavljeno 64 knjige, od koji su pojedine doživjele i svoja druga izdanja.

H. R.

Božićne čestitke

Predsjednik *Pokrajinske vlade* **Igor Mirović** čestitao je Božić riječima: »Svim vjernicima koji slave najradosniji među kršćanskim blagdanima po gregorijanskom kalendaru, upućujem najsrdačnije čestitke, u vjeri da će Božić donijeti mir i blagostanje i da će provesti okruženi svojim najmilijim u dobrom zdravlju i sreći.« Božićnu čestitku je uputio i predsjednik Skupštine AP Vojvodine **István Pásztor** rekavši kako svima želi radost, zdravlje i blagostanje. »Neka nas ovaj radostan blagdan, koji provodimo okruženi svojim najmilijima, podsjeti na značaj ljubavi, praštanja, razumijevanja. I neka nam donese čvrstu vjeru i bolju budućnost i snagu da svatko od nas učini korak da tako i bude. Sretan Božić!«, poručio je predsjednik Pásztor.

Učiteljice prvih razrednih odjela na hrvatskome jeziku

Nagrada za upornost i optimizam

Na početku je bilo različitih emocija, od straha, zbunjenosti i skepticizma za opstojnost ovakvog obrazovanja do optimizma koji su morale imati sve učiteljice te prve generacije obrazovanja na hrvatskome, kaže Marica Skenderović

Prije 15 godina, nakon usvajanja Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina u Srbiji, stekli su se uvjeti za otvaranje prvog razrednog odjela na hrvatskome jeziku. Tako su školske 2002./03. godine u jednoj subotičkoj (*Matko Vuković*) i tri prigradske škole – u Đurđinu (*Vladimir Nazor*), Tavan-kutu (*Matija Gubec*) i Maloj Bosni (*Ivan Milutinović*) u prve odjele na hrvatskome jeziku upisana 52 prvašića. Od tada je kroz nastavu na hrvatskom jeziku prošlo više od tisuću učenika u osnovnim i srednjim školama u Subotici, a kako je sve to izgledalo na samom početku najbolje znaju one koje su te godine ušle u prve razrede s učenicima koji su se opredijelili za učenje na hrvatskome jeziku – njihove učiteljice. To su **Ana Čavrgov** (*Matko Vuković*), **Verica Farkaš** (*Vladimir Nazor*), **Sanja Dulić** (*Ivan Milutinović*) i **Marica Skenderović** (*Matija Gubec*), ujedno i dobitnice ovogodišnjeg priznanja Hrvatskog nacionalnog vijeća *Pajo Kujundžić* za doprinos obrazovanju. One su unatoč nedostatku udžbenika i nastavnog programa ušle u odjele na hrvatskom jeziku, a među njihovim učenicima ima već akademskih građana, dobrih studenata i ljudi koji se ostvaruju u struci.

Snalaženje

Profesorica razredne nastave prvog odjela na hrvatskom jeziku u Tavankutu Marica Skenderović kaže da je na početku bilo različitih emocija, od straha, zbunjenosti i skepticizma za opstojnost ovakvog obrazovanja do optimizma, koji su, kako kaže, morale imati sve učiteljice te prve generacije obrazovanja na hrvatskome.

»Iako smo mi učitelji bili spremni i na brojne poteškoće, nedostatak udžbenika i drugih priručnika nas je paralizirao. U ono vrijeme, koje nije bilo tako davno, nije bilo niti interneta niti drugih lako dostupnih nastavnih izvora kako bismo što bezbolnije prebrodili kašnjenje udžbenika. Snalazili smo se na sve moguće načine. Kopirali smo na lošim fotokopir aparatima i pravili smo nastavne listiće. Mislim da učenici nisu u velikoj mjeri osjetili svu tu problematiku. Najviše smo se namučili mi, učitelji«, kaže Skenderović i pohvaljuje što sada udžbenici stižu na vrijeme.

Marica Skenderović

Ona ističe da su učenici hrvatskih odjela uspješni na brojnim natjecanjima, ali i da joj je žao što više roditelja ne upisuje svoju djecu u te odjele.

Učiteljica Skenderović kaže da joj je velika čast što je dobila priznanje za svoj dosadašnji rad te da je to nagrada za upornost i neodustajanje. Pohvaljuje i HNV na dugogodišnjoj potpori, ravnatelje škola koji su bili spremni otvoriti nove odjele na hrvatskom jeziku, a od svih izdvaja roditelje koji upisuju svoju djecu u hrvatske odjele.

Osjeti se napredak

Učiteljica u Đurđinu Verica Farkaš kaže da je na početku sve bilo vrlo neizvjesno te da ni jedna učiteljica nije znala što je čeka, kako će sve izgledati.

»Prva dilema je bila kako uskladiti plan i program, ima dosta razilaženja, pogotovo u nastavi svijeta oko nas/priroda i društvo. Zatim glazbeni! Koje pjesmice pjevati, koje izbaciti?! Kojemu se planu prikloniti, koliko postotaka se trebamo držati srpskog plana, u kojem postotku se prikloniti hrvatskom? Odgovore na takva i slična pitanja nismo mogle dobiti. Pravile smo nastavne

planove zajedničkim snagama te prve godine. Vjerovala sam da će to sve ispasti dobro, bila sam optimist. Vjerujem da su i moje kolegice isto tako», kaže profesorica razredne nastave Farkaš.

Kao problem koji je bio aktualan više godina Farkaš navodi nedostatak odgovarajućih udžbenika, ali da im je u rješavanju toga izazova puno pomogao **Ante Žužul** iz *Školske knjige* tako što im je slao potrebne udžbenike. Ona kaže da se najveći napredak u obrazovanju osjeti u posljednjih nekoliko godina s obzirom na to da je urađena Strategija obrazovanja te da su kompletirani udžbenici za osnovnu školu.

Verica Farkaš

Kao najveći trenutačni problem osnovnoškolskog obrazovanja u Đurđinu navodi manji broj djece nego na početku, zbog generalnog smanjenja broja učenika iz godine u godinu u ovoj školi. Iako se nastava na hrvatskom odvija u kombiniranim odjelima, Farkaš kaže da učiteljice daju sve od sebe da pruže što kvalitetnije obrazovanje svojim učenicima, što se, kako ističe, vidi i po nagradama koje osvajaju na brojnim natjecanjima. Farkaš kao i druge učiteljice kaže kako je prilika za usavršavanjem hrvatskoga jezika bilo puno u vidu ljetnih seminara u Hrvatskoj, kao i u Subotici. Priznanje koje je od HNV-a dobila kaže da joj daje poticaj da i dalje radi istim žarom.

Odjel u Subotici

Prije 15 godina jedini odjel na hrvatskome u Subotici otvoren je u školi *Matko Vuković*, a njihova učiteljica bila je Ana Čavrgov. Ona kaže da joj je veliko oduševljenje zbog otvaranja odjela na hrvatskome brzo splasnulo jer nisu imali koga obrazovati.

»Ja sam upisala svog sina i još je bilo dva đaka upisana. I teškom mukom smo došli do broja koji je bio uvjet da bismo dobili dozvolu od Ministarstva. Taj prvi upisalo je šest, a na kraju je 26 učenika završilo 4. razred. Moje veliko razočaranje je bilo kada sam na terenu shvatila da ni naši roditelji nisu informirani, da imaju užasne strahove jer je na terenu bilo toliko negativnih krilatica, tipa dijelimo djecu, djeca neće znati srpski jezik, djeca neće imati kvalitetnu nastavu, neće imati prohodnost upisa u srednje škole i fakultete. Međutim, na našu veliku radost, praksa je oborila sve ove tvrdnje i vrlo brzo se pokazalo da su đaci,

npr. u *Matku*, u najvećem broju bili đaci generacija. Djeca su postizala izvrsne rezultate na svim razinama, čak i na republičkoj. Ova djeca su imala izvrsnu prohodnost upisa u srednje škole i na fakultete», kaže profesorica razredne nastave koja je svih ovih godina išla od kuće do kuće i uvjeravala roditelje da upišu djecu u hrvatske odjele.

Ona kaže i da je prije početaka odvijanja nastave na hrvatskome jeziku tadašnji predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Bela Tonković** okupio nekoliko prosvjetnih radnika te je formiran tim za izradu nastavnih planova i programa.

Zbog svih izazova s kojima su se roditelji, nastavnici i djeca susreli ponovnim uvođenjem nastave na hrvatskome u škole Čavrgov kaže kako je osnovana udruga *Naša djeca*, koja također djeluje već punih 15 godina.

»Preko ove udruge, koja se sastoji od roditelja djece koja nastavu pohađaju na hrvatskome, krenuli smo informirati ostale roditelje, organizirati izlete, ekskurzije, stigli smo do Salzburga, Bratislave, te različitih gradova naše matične domovine. Osmislili smo program Hrvatsko-bunjevačko-šokačka priča s kojim naša djeca prezentiraju svoju tradiciju kada negdje odemo, a snimili smo s našim učenicima nekoliko kratkometražnih filmova. Tijekom svih ovih godina mi kao udruga smo organizirali i organiziramo male ljetne škole jezika, kulture i duhovnosti na

Ana Čavrgov

otocima matične nam domovine gdje kroz različite radionice u stvari prenosimo vrijednosti naše duhovne i kulturne tradicije, baštine», kaže ona i dodaje kako joj je drago što je vrijednost ovih škola prepoznalo i HNV i uključilo se s dodatnim programima ovakve vrste.

Čavrgov ističe izvrsnost djece koja pohađaju nastavu na hrvatskome, dobar odgoj i zavidne rezultate na natjecanjima čak i na republičkoj razini te smatra da je to pridonijelo da u njihovoj školi svake godine ima upisano stotinjak djece u hrvatske odjele.

Sjeća se Čavrgov i kako nitko od prve četiri učiteljice školske 2002./03. godine nije znao dobro govoriti standardni hrvatski jezik te da su ga svi učili u hodu.

»Praksa je pokazala da je ljubav ono što je najvažnije i da je djeci najvažnije prenijeti ljubav za jezik i rod. Mislim da smo u

tome uspjele i kada sumiram ovih 15 godina vidim da je svaki odlazak po kućama i ohrabivanje roditelja imao smisla.«

Čavrgov navodi kako ne postoji nijedna sitnica koja bi bila negativna da roditelj ne upiše dijete u odjel na hrvatskom, te da je sve prednosti i pozitivne strane pokazala praksa.

»Sad bismo se već trebali prestati pitati što ćemo mi dobiti od naše zajednice nego bismo se trebali pitati što mi možemo dati svojoj zajednici«, kaže Čavrgov.

Pohvala za roditelje

Profesorica razredne nastave prvog odjela na hrvatskome u školi *Ivan Milutinović* u Maloj Bosni Sanja Dulić kaže kako je te godine bilo puno optimizma, jer je takav odjel bio dugo priželjkivan.

»Bili smo ponosni jer su to bile naše želje i znali smo da činimo dobro. Bilo je puno nedoumica, nailazili smo na poteškoće i rješavali ih u hodu, tijekom vremena. Moram pohvaliti roditelje iz Male Bosne koji su sve probleme na koje smo nailazili strpljivo i s mnogo razumijevanja prebrodili. Naime, u Maloj Bosni, ako se u obzir uzme ukupan broj djece, na hrvatskom jeziku je i danas veliki postotak upisane djece. To govori o pozitivnom ozračju i velikoj ljubavi i želji da ovako nešto istraje. Bitno je što mi nismo odvajali djecu ovakvim razredima i oni su se družili sa svojim vršnjacima podjednako dobro«, kaže Dulić.

Ona također navodi kako su najveći problem bili udžbenici.

»U početku nismo imali odgovarajuće knjige ili su one stizale iz Hrvatske i često su kasnile mjesec-dva od početka školske godine. Mi smo se snalazili tako što smo sami pravili nastavne listiće i prevodili udžbenike. Udžbenici iz Hrvatske su tih prvih godina bili veoma lijepi, šaroliki, kreativni, veseli, djeci zanimljivi. Jedino nam oni nisu u potpunosti odgovarali jer se razlikuju programi Hrvatske i Srbije pa smo razliku morali nadopunjavati listićima«, prisjeća se Dulić i dodaje da su prevedeni udžbenici sada najveći pomak u osnovnoškolskom obrazovanju na hrvatskome.

Međutim, navodi kako to nije dovoljno jer učitelji i dalje nisu u mogućnosti sami birati nakladnike i udžbenike koji bi im više odgovarali. Također, kako kaže, ne dobivaju ni priručnike za nastavu, snalaze se sami i u printanju materijala i u nabavi potrebnog papira.

»Djeca je sužen izbor oko nastavnih materijala, časopisa uopće nema, djeca se raduju *Hrcku*, ali nam je to jako malo. Još uvijek moramo pretipkavati i pripremati posebno listiće za one učenike koji se spremaju za natjecanja«, kaže Dulić, a pomak vidi u zatvorenom obrazovanju jer se, kako kaže, otvaranjem srednjoškolskih profila djeci pružaju veće mogućnosti i osnovnoškolsko obrazovanje na hrvatskome je dobilo veći smisao.

Ipak, ona ističe da se na obrazovanju, kako bi ono bilo bolje, mora još mnogo raditi.

»Rekla bih da je dobro tek onda kad bi sasvim normalno i bez bojazni ili straha roditelji upisivali svoju djecu u hrvatske odjele. Nedostatak udžbenika ne vidim kao izgovor niti smatram da je to razlog da se dijete ne upiše u hrvatski odjel. Suprug i ja smo bez dvojbe upisali svoju djecu i uvijek bismo isto uradili. Tek sada vidimo sve dobre i loše strane, kroz osobno iskustvo«, kaže Dulić i naglašava da učenici hrvatskih odjela dobro prolaze što navodi kao dokaz kvalitete nastave i same djece.

Ona smatra da je za veći broj upisane djece u hrvatske odjele bitna njihova promidžba, te da su za to najpogodniji zadovoljni učenici i njihovi roditelji. Kao prednost rada u hrvatskim odjelima Dulić ističe rad s lijepo odgojenom djecom i roditeljima, što su, navodi ona, prepoznali i drugi nastavnici u školi te svi oni žele predavati ondje. Učiteljica Dulić kaže da iza priznanja *Paje Kujundžića*, koje je dobila, stoji puno ljudi koji su radili na tome da obrazovanje na hrvatskome uspije te da se ona, kao i njezine kolege, trude uvijek pripremiti atraktivnu, interesantnu i dobru nastavu kako bi se roditelji lakše odlučili upisati svoje dijete u odjel na hrvatskome.

Obrazovanje na hrvatskome se kontinuirano provodi u okviru obrazovnog sustava Srbije i uz potporu resornih tijela Hrvatske punih 15 godina u osnovnim i 10 godina u srednjim školama. Trenutačno osnovnoškolsku naobrazbu Hrvati na materinskom jeziku ostvaruju u subotičkim školama (*Ivan Milutinović*, *Matko Vuković* i *Sveti Savo*) te tri prigradske škole – u Đurđinu (*Vladimir Nazor*), Tavankutu (*Matija Gubec*) i Maloj Bosni (*Ivan Milutinović*), a od ove školske godine nastava se na hrvatskome odvija i u školi u Monoštoru (22. oktobar). Srednjih škola s profilima na hrvatskome jeziku ima dvije i obje su u Subotici – Gimnazija i Politehnička škola. Ove je godine HNV dodijelilo dva ravnopravna priznanja *Pajo Kujundžić*.

J. Dulić Bako

Sanja Dulić

Posljedice asimilacije teško premostive

Nastavnici prenose hrvatski jezik

Potrebno je motivirati i učenike i nastavnike kako bi se hrvatski jezik u Mađarskoj intenzivnije rabio i učinkovitije učio, kaže profesorica hrvatskog jezika Zorica Jurčević koja radi u osnovnoj školi u Baji

Govoriti. Govoriti. Govoriti, i to hrvatski. No, u okruženju gdje su Hrvati značajna jezična i nacionalna manjina, poput primjerice u Mađarskoj, to uopće nije lako. Izloženi kulturnim i jezičnim utjecajima domicilnog govora, te potrebi za svakodnevnom poslovnom komunikacijom sa širom zajednicom, raseljeni pripadnici hrvatske manjine teško čuvaju materinji jezik. Ionako potisnut u ranijem razdoblju, hrvatski jezik sa svojim narječjima u Mađarskoj zato sve teže izbiva na površinu.

Značajnu ulogu u odgoju pa tako i očuvanju jezičnog hrvatskog identiteta u susjednoj nam zemlji ima i obrazovanje na hrvatskom jeziku koje je organizirano u Pečuhu, Budimpešti i drugim mjestima gdje je hrvatsko stanovništvo brojnije.

Potaknuti nacionalni identitet

Dani Balinta Vujkova – Dani hrvatske knjige i riječi okupili su ove godine značajan broj relevantnih stručnjaka koji su na temu kulture i jezika imali zapažena izlaganja. Među njima je bila i lingvistica i profesorica hrvatskog jezika **Zorica Jurčević**, koja posljednje tri godine radi u Osnovnoj školi Eötvös József u Baji.

U tome mjestu, koje je nekada bilo značajno naseljeno hrvatskim življem, postoje dva službena vrtića gdje se podučava hrvatski jezik, a u navedenoj školi se hrvatski uči kao predmet šest nastavnih sati tjedno. Poteškoće hrvatskog življa jasne su bez posebnog pregleda. Naime, djeca uz povećani trud uspijevaju složiti ponešto na hrvatskom, ukazuje Jurčević.

»Prvo što se može primijetiti kada se uđe u recimo vrtiće jest da nema hrvatskih obilježja, i studenti koji dolaze u sklopu vlastitih izučavanja to primjećuju i pitaju zašto nema barem hrvatske zastave, a kamoli nečega drugoga«.

Ono što, međutim, puno više zabrinjava jest da kada studenti odu na praksu u vrtiće u trajanju od po dva tjedna, kažu kako za sve to vrijeme veoma rijetko čuju hrvatski jezik. »Odgojiteljicama tamo je posao podučavati hrvatski jezik, i mislim da je to prvo«, upozorava Zorica Jurčević.

»Hrvatski se jezik u školama uči kao predmet šest sati tjedno. Ipak, primijeti se da djeca u četvrtom razredu takoreći ne znaju govoriti hrvatski. Možda znaju riječi, ali učiteljice, iako se u stanovitoj mjeri obraćaju i na hrvatskom, većinom s djecom govore na mađarskom. Metodički, koliko se može vidjeti, poučavanje jezika je na veoma niskoj razini«, konstatira Jurčević.

Prostor povijesno naseljen Hrvatima

Zorica Jurčević tvrdi kako nije jasna slika o tome kolika je zapravo hrvatska populacija u Baji gdje radi, niti tko se sve izjašnjava Hrvatima, a tko ne. U školi gdje radi svako drugo prezime je

hrvatskog podrijetla, ali se ne govori hrvatski. Barata se brojkom od oko tisuću Hrvata, no jesu li to oni koji govore hrvatski i svjesni su vlastita identiteta, ili imaju hrvatsko podrijetlo, ne zna se zasigurno i riječ je o okvirnoj procjeni, kaže Zorica Jurčević.

Što se tiče nekakvog središta u kojemu bi srž hrvatskoga jezika u Mađarskoj mogla opstati, Jurčević iznosi ne baš optimistične procjene.

»Stječe se dojam da se ide crtom manjega otpora. Kada je riječ o Baji i bližem području, ne može se reći da tu postoji nekakvo kvalitetno održavanje hrvatskoga identiteta. Postoje prela, natjecanja iz hrvatskoga jezika i recitiranje pjesmica. No, sve to izgleda lijepo kada se prikaže u medijima. Ali u zaleđu, ne radi se konkretno za hrvatski identitet, i to je moj dojam nakon tri godine boravka i rada u Baji. Prigodna okupljanja uz večere i zabavu nisu način za napredovanje i opstanak hrvatskog identiteta. Po momemu mišljenju to je u velikome hladu«, kaže sugovornica i dodaje:

»Ako smo već postojali kao narod, na prostoru Baje čak oko tristo godina, motiv bi trebao biti da se jezik prvenstveno prenese na nove generacije. Tvrdim da su nastavnici jedini koji trenutačno prenose jezik, jer roditelji to ipak čine u veoma maloj mjeri. Moglo bi se uložiti u nastavnike i naučiti ih kako poučavati jezik. Ipak, mislim da je pitanje motivacije značajno. Valjalo bi ih 'zaraziti' hrvatskom kulturom, identitetom i jezikom.«

Dobar primjer je jedan kulturno-jezični tabor koji se održava u okolici Pečuha i koji pohađa oko dvadeset i petero djece. Prema riječima sugovornice, tamo se ne rade većinom jezični sadržaji, ali se djeca upoznaju s Hrvatskom.

»Prikazujemo im hrvatske motive kojima su okruženi, zastavama, nogometnim dresovima, folklorom itd. Tako stvaramo njihov interes. Kada dođem u vrtić ili školu u Baji, ne vidim da su djeca zainteresirana za Hrvatsku, kao pradomovinu, ili slično. Mislim da bi trebalo prvo krenuti od motivacije nastavnika koju bi onda prenijeli na djecu. To bi u njima izazvalo ponos na vlastito podrijetlo i naciju, a kada se stvori interes, dijete brže uči«, zaključuje na koncu Zorica Jurčević.

Siniša Jurić

Hrvatska izdvaja izdašna sredstva

Od 2004. do 2017. godine Ministarstvo kulture je za programe zaštite i očuvanja kulturnih dobara Srpske Pravoslavne Crkve i srpske nacionalne manjine ukupno uložilo 81.822.222 kuna (10.909.629 eura)

Republika Hrvatska iz godine u godinu sustavno pridonosi obnovi i očuvanju kulturno-povijesne baštine Srba u Hrvatskoj, koja je iznimno važna za očuvanje identiteta tamošnje srpske manjine. Primjera takve dobre prakse je zaista mnogo, u ovome serijalu pisano je o financijskoj potpori hrvatske države za obnovu, očuvanje i zaštitu rodne kuće znanstvenika **Milutina Milankovića** (1879. – 1958.) u Dalju, o građevinskoj obnovi objekta Kule Stojana Jankovića u selu Islam Grčki u Ravnim Kotarima, nadomak Zadra, koju Ministarstvo kulture Hrvatske kontinuirano financira od 2002. godine, kao i o obnovi pravoslavne crkve Svetog Vaznesenja Gospodnjeg u Budimcima, naselju u Osječko-baranjskoj županiji.

A kako se odvija proces raspodjele sredstava za obnovu i očuvanje kulturno-povijesne baštine Srba u Hrvatskoj? Jednom godišnje putem Javnog poziva za potrebe u kulturi Republike Hrvatske Ministarstvo kulture prikuplja i programe zaštite i očuvanja kulturnih dobara koji se financiraju sredstvima državnog proračuna. Poziv se objavljuje u javnim glasilima, kao i na službenoj stranici Ministarstva kulture (www.min-kulture.hr).

Zakonski akti i provedba

I što dalje slijedi? Prijavnica s prijedlogom Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara, kao dijela Programa javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske, dostavlja se nadležnom konzervatorskom odjelu u zadanom roku.

Postupak provođenja i odabira programa zaštite i očuvanja koji će se financirati naredne godine provodi se sukladno zakonskim i podzakonskim aktima:

- Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara
- Zakonu o financiranju javnih potreba u kulturi
- Pravilniku o izboru i utvrđivanju programa javnih potreba u kulturi.

U svezi mehanizama za odlučivanje o dodjeli sredstva proces se odvija ovako: nadležni konzervatorski odjel prikupljene zahtjeve zajedno sa svojim mišljenjem, proslijeđuje na daljnju obradu Upravi za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture. Stručno mišljenje zasniva se na valorizaciji kulturnih dobara, stanju i ugroženosti, dokumentiranosti kulturnog dobra kao i hitnosti provođenja sanacije.

Prema objašnjenju dobivenom iz Ministarstva kulture Republike Hrvatske, programe razmatra Hrvatsko vijeće za kulturna dobra, savjetodavno tijelo ministarstva te sukladno kriterijima objavljenim na web stranici Ministarstva kulture donosi Prijedlog financiranja programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara i arheološke baštine. Na temelju Prijedloga za financiranje Hr-

vatskog vijeća za kulturna dobra, Odluku o financiranju donosi ministrica kulture.

A kako su osigurana sredstva? Sredstva za obnovu kulturnih dobara osigurana su razdjelom u državnom proračunu. Dio sredstava godišnje se prikuplja i iz spomeničke rente. Spomenička renta je jedan oblik prikupljanja sredstava koji propisuje lokalna zajednica. S druge strane, kad je u pitanju financiranje

Manastir Krka

kulturne baštine hrvatske manjine u drugim zemljama, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, raspisuje jednom godišnje natječaj za financiranje određenih programa iz područja znanosti, obrazovanja i kulture.

Milijuni kuna

Ministarstvo kulture od 2004. godine vodi podatke o ulaganju u kulturna dobra u elektroničkom obliku. Od 2004. do 2017. godine Ministarstvo kulture je za programe zaštite i očuvanja kulturnih dobara Srpske Pravoslavne Crkve i srpske nacionalne manjine ukupno uložilo 81.822.222 kuna (10.909.629 eura).

Za obnovu sekularnih kulturnih dobara srpske manjine uloženo je 5.060.000 kuna, a za kulturna dobra u vlasništvu Srpske Pravoslavne Crkve uloženo je 76.762.222 kuna.

Iz Ministarstva kulture navode neke od značajnih obnova nepokretnog kulturnog naslijeđa srpske nacionalne manjine u razdoblju nakon završetka Domovinskog rata:

1. Islam Grčki, Sklop kule Janković Stojana, ukupno je uloženo 3.950.000 kuna
2. Episkopski dvor Pakrac, ukupno je uloženo 5.156.360 kuna
3. Crkva Svete Trojice Pakrac, ukupno je uloženo 4.950.000 kuna

4. Manastir Krka, ukupno je uloženo 3.194.300 kuna
5. Krupa, Manastir s crkvom Uspenja Bogorodice, ukupno je uloženo 4.467.415 kuna.

Unaprijeđenje, razvoj i održiva upotreba kulturnog nasljeđa konstanta je strateškog planiranja Ministarstva kulture, kao jedan od ciljeva Strateškog i Godišnjeg plana. Prvenstveno se to odnosi na razvoj informacijskog sustava kojim će se objediniti poslovi konzervatorskih odjela, nadležnih po županijama i djelatnika Sektora za zaštitu i očuvanje kulturne baštine, koji zajedno čine Upravu za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture. Sustav će omogućiti i bolju informiranost javnosti o obnovi kulturne baštine, njenom stanju i rasprostranjenosti. Također, sustavno se radi na inventarizaciji i prepoznavanju baštine kao temelja za razvoj i opstojnost. Posebno se planira i provodi Optimalni model upravljanja kulturnom baštinom. Strateški i Godišnji plan Ministarstva kulture objavljen je na web-stranici.

Kako navode iz Ministarstva kulture, ove godine je za kulturna dobra SPC i srpske manjine odobreno ukupno 7. 645.813 kuna, a značajniji projekti su:

1. Pakrac, Episkopski dvor
2. Kistanje, Manastir sv. Arkandjela Mihaila (Krka)
3. Gomirje, Crkva Rođenja Jovana Preteče i manastir
4. Pakrac, Crkva sv. Duha (sv. Trojice)
5. Sirač, Manastir Pakra (Donji Borki)

Pozitivni primjeri i kritike

Iako Hrvatska izdvaja izdašna sredstva, postoje i određene kritike glede očuvanja baštine srpske nacionalne manjine. Član Vijeća srpske nacionalne manjine Grada Zagreba **Nenad Jovanović** kaže kako je »velik dio srpske materijalno-kulturne baštine uništen u ratu 90-ih, nešto zbog borbenih djelovanja, ali mnogo više zbog terorističkih akcija i uništavanja, devastacije i pljačke građevina i spomenika daleko od ratnih područja, recimo pravoslavne crkve u sjeverozapadnoj Hrvatskoj ili, ako su bila blizu crte bojišnice, nezvezano za ratna djelovanja, za što su primjer saborni hramovi i eparhijska sjedišta Gornjokarlovačke eparhije u Karlovcu i Slavonske u Pakracu, ali i pravoslavne crkve u Vinkovcima ili brojnim drugim mjestima. Erdutskim sporazumom i mirnom reintegracijom ostvarena je zaštita kulturne i crkvene baštine na istoku Hrvatske«.

Jovanović navodi kako su hrvatske vlasti davale sredstva za obnovu srušenih objekata iz različitih izbora.

»Tako je spomenuta crkva u Vinkovcima, na čijem je mjestu nakon rušenja napravljeno parkiralište, nakon što je 2007. počela izgradnja, dobila sredstva od Ministarstva mora, prometa i infrastrukture, ukupno 2,7 milijuna kuna. Pozitivnih primjera ima još: država je svojim sredstvima i dozvolama pomogla u obnovi brojnih pravoslavnih crkava i parohijskih domova, kao i spomenutih sjedišta eparhija. Kad se govori o manastirima, pogotovo u Dalmatinskoj eparhiji, dogovoreno je da se tamo vrate zbirke koje su prije *Oluje*, kako bi bile spašene od krađe, odvezene u Srbiju i tamo restaurirane. Uvjet za to bio je osiguravanje odgovarajuće zaštite tih zbirki, što država polako ispunjava. Država se nije pretrgla i u osiguravanju sredstava za obnovu rodne kuće Milutina Milankovića u Dalju i formiranju centra u čast tog poznatog znanstvenika, jer je sredstva davala na kapljku. Hrvatska je pomogla u obnovi Kule Stojana Jankovića,

doma vođe Srba u mletačkoj službi koji se borio protiv Turaka i onda doma njegovog dalekog potomka, književnika **Vladana Desnice** a osigurala je i sredstva za pomalo kontroverzni centar **Nikole Tesle** u njegovom rodnom selu Smiljanu. Tada je obnovljena crkva u kojoj je služio njegov otac, ali je groblje tik uz crkvu dosta dugo ostalo zapušteno. Osim toga, **Kršinićev** spomenik Tesli koji je stajao na trgu u Gospiću i bio miniran, iako je obnovljen, nije vraćen na svoj mjesto.

S obzirom na antifašističko opredjeljenje Srba u Hrvatskoj u Drugom svjetskom ratu, za nas su značajna spomen obilježja NOB-a kojih je u 90-im uništeno ili nestalo oko 3.000, a koji su dobrim dijelom vezani uz Srbe«, kaže Jovanović i naglašava da je Hrvatska pomogla i u obnovi spomenika ustanku u Srbu koji je uništen nakon *Oluje* ili spomenika na mjestu logora Jadovno, dok su mnoga srpska manjinska vijeća na terenu o svom trošku ili donacijama SNV-a obnovila ili uredila lokalne spomenike žrtvama okupatora i ustaša, kao poginulim partizanima i njihovim akcijama.

»Treba spomenuti da je državna intervencija u obnovi crkveno-kulturne baštine bila rezultat stavki koalicijskih dogovora SDSS-a, kao jedine parlamentarne stranke, s vladajućim strankama, prije svega HDZ-om, a onda i podsjećanja hrvatske strane na ono što piše u sporazumu. Jer, da se samo država pitala, stanje oko toga bilo bi dosta gore. Naravno, u obnovi baštine sudjeluju i jedinice lokalne i regionalne samouprave koje također, gdje mogu i gdje hoće, izdvajaju sredstva za to. Treba spomenuti da se akcija države u obnovi srpske baštine očekuje i dalje, opet akonto stranačkih dogovora«, kaže Jovanović.

U Srbiji bez skrbi

Uspoređujući odnos skrbi u svezi financiranja obnove kulturno-povijesne baštine srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj, kao i kulturnih dobara Srpske Pravoslavne Crkve, i skrbi Srbije o baštini ovdašnjih Hrvata, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov** kaže kako je činjenica koja nije od jučer i opće je poznata stvar da Hrvatska izdvaja posve izdašna sredstva za zaštitu materijalne i nematerijalne kulturne baštine tamošnje srpske zajednice.

»To je dakako za pohvalu, jer i u tome području društvenoga života treba se očitovati takva vrsta skrbi. Na žalost, tako što u Srbiji, kada je riječ o kulturnoj baštini Hrvata, ne postoji. Štoviše, iz proračuna Republike Srbije značajna financijska sredstva se izdvajaju za zaštitu srpske kulturne baštine u Hrvatskoj, što onda govori u prilog etničko ekskluzivnog pristupa kako u politici zaštite kulturnih dobara tako i u pratećim politikama financiranja istih«, kaže Žigmanov i navodi kako, koliko je njemu poznato, Ministarstvo kulture Srbije ne prikuplja putem Javnog poziva i programe zaštite i očuvanja kulturnih dobara nacionalnih manjina te da isto tako ne postoje ni za tu namjenu predviđena financijska sredstva.

Tomislav Žigmanov kaže da srbijanska mjerodavna tijela do sada nisu sačinila popis materijalne i nematerijalne kulturne baštine ovdašnjih Hrvata, dok u svezi katoličke baštine u Srbiji kaže: »Ona je dugovjeka i bogata, no ne i primjereno zaštićena!«

Zvonko Sarić

Miodrag Vojvodić,
novinar portala *Bitno.net* i vjeroučitelj

O Božjoj riječi i Crkvi bez senzacionalizma

»**K**ulturno-vjerski portal *Bitno.net* jedinstveni je portal na hrvatskom jeziku, širi i raznolikiji od klasičnih vjerskih i kulturnih portala i dublji i fokusiraniji od općih news portala. Pokrenut je s ciljem da bude svakodnevno internetsko izvoriste aktualnih informacija, značajnih tema i zanimljivih priloga za sve one koji žele svratiti pogled na bitno i obogatiti sebe.« Tako je prije šest godina, kada je pokrenut, svoju misiju definirao ovaj, po mnogima najčitaniji katolički i uopće vjerski portal na hrvatskom jeziku.

Miodrag Vojvodić je teolog i vjeroučitelj iz jedne zagrebačke škole, podrijetlom iz Novog Sada, i istovremeno piše za ovaj portal. U tekstovima, na osvježavajući način, piše o aktualnom trenutku Crkve kroz prizmu svjedočenja vjere pojedinaca i zajednica. Osvjetljuje i događaje iz opće Crkve koji bi hrvatskim čitateljima inače teško bili dostupni, ali ostavlja im i zadatak: razmišljati o osobnom angažiranju za rast Crkve. Ni njegovi tekstovi koji tematiziraju pojave koje su nam geografski vrlo bliske, nisu manje privlačni. To su bili dovoljni razlozi da ga zamolimo za razgovor.

Od kada postoji, portal *Bitno.net* slovi za najčitaniji i najpopularniji katolički portal na hrvatskom jezičnom pro-

storu i među Hrvatima na globalnoj razini. Što ga čini toliko privlačnim u pristupu katoličkim temama i temama iz društvenih odnosa koje su relevantne i zanimljive za čitatelje?

Rekao bih kako portal *Bitno.net* svoju čitanost, popularnost i privlačnost duguje najprije Božjoj providnosti, a zatim našem ozbiljnom, profesionalnom i predanom pristupu temama koje spominjete. Taj pristup lišen je površnosti, senzacionalizma, agresivnosti i različitih krajnosti, koje često možemo uočiti u medijskom svijetu, a očito je kako su naši čitatelji to prepoznali. U studenom ove godine portal je obilježio šestu obljetnicu postojanja i danas se, Bogu hvala, možemo pohvaliti s oko tri milijuna mjesečnih posjeta i više od pola milijuna jedinstvenih mjesečnih posjetitelja. Od samoga početka postojala je želja izgraditi katolički medij koji će znati odgovoriti na suvremene izazove i pitanja i čitateljima pružiti autentičan navještaj Kristove poruke i nauka Njegove Crkve. Nastojimo biti »širi i raznolikiji od klasičnih vjerskih i kulturnih portala i dublji i fokusiraniji od općih news portala«, te u vremenu zaglušujuće medijske »buke« svojim čitateljima pružiti »siguran orijentir«, kako i stoji u nacrtu našeg djelovanja. Mislim da uspijevamo biti vjerski medij koji ljude formira i pomaže im na njihovu duhovnom putu.

Od samoga početka postojala je želja izgraditi katolički medij koji će znati odgovoriti na suvremene izazove * U studenom ove godine portal je obilježio šestu obljetnicu postojanja *

Danas se, Bogu hvala, možemo pohvaliti s oko tri milijuna mjesečnih posjeta i više od pola milijuna jedinstvenih mjesečnih posjetitelja * Društvene mreže zasigurno imaju svoju ulogu u povezivanju, ali stvarnost neposrednog crkvenog zajedništva ne mogu zamijeniti

HR **Bitno.net se izdvaja u odnosu na ostale portale i klasičan katolički tisak u Hrvatskoj po tome što često donosi tekstove iz duhovne baštine Istočnih Crkava, često Srpske Pravoslavne Crkve, ali i izbor iz društvenih tema kroz koje tematiziraju život kršćana u cijelom svijetu, s naglaskom na suvremene proturječnosti i poteškoće u praktičkom svjedočenju vjere. Kako graditi zajedničke puteve medijskog djelovanja kršćana na našim prostorima?**

Sveti papa **Ivan Pavao II.** govorio je kako Crkva mora disati objema plućnim krilima – zapadnim i istočnim, želeći naglasiti kako kršćanski Zapad ne može postojati bez kršćanskog Istoka. Premda je *Bitno.net* prvenstveno katolički portal, rekao bih kako naše djelovanje ima i prepoznatljiv ekumenski karakter. On se očituje u redovitom praćenju svih relevantnih događaja u Pravoslavnoj Crkvi, pa tako i u Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi, ali i u približavanju silnog duhovnog bogatstva koje posjeduje kršćanski Istok – bilo da je riječ o liturgijskoj glazbi, pravoslavnim običajima ili savjetima poznatih pravoslavnih duhovnih otaca. Premda smo zbog nekih tekstova bili kritizirani, mislim da je naš pristup, lišen kompleksa, brojnim čitateljima otvorio potpuno novu duhovnu dimenziju. Željeli smo pronaći ono što nam je zajedničko i što nas povezuje, ali isto tako bez ustručavanja progovoriti i o našim međusobnim razlikama. Na Vaše pitanje o zajedničkim putevima medijskog djelovanja kršćana na našim prostorima odgovorio bih kako je temelj svakog kršćanskog djelovanja, pa tako i onog medijskog, evanđeoski zakon ljubavi. Bez ovog temelja nemoguće je bilo što graditi, a kamoli širiti Radosnu vijest putem medija. Unatoč svim razlikama koje postoje među kršćanskim crkvama i zajednicama, a koje ne smijemo umanjivati, u našem se medijskom djelovanju mora osjetiti ljubav i poštovanje, kako bi rekao sveti Pavao, naše istinovanje mora biti u ljubavi.

HR **Imaju li internetski portali i socijalne mreže kapacitet da potisnu klasični vjerski tisak? Je li mogućnost javnog komentiranja osvežila kršćansku publicistiku ili je, s druge strane, stvorila nove (virtualne) kršćanske zajednice?**

Moram naglasiti da nisam medijski stručnjak, stoga moj odgovor na ovo pitanje uzmete s određenom rezervom. Rekao bih kako digitalni mediji u današnje vrijeme imaju sve veću ulogu, što za klasični vjerski tisak predstavlja novi izazov. Svijet digitalnih medija, blogova i društvenih mreža otvorio je potpuno novo područje u kojemu se mnogi nisu dobro snašli. Stari koncepti medijskog djelovanja klasičnog vjerskog tiska zasigurno više ne funkcioniraju i bit će potrebno pronaći nove modele koji će odgovoriti zahtjevima suvremenog čovjeka. Nažalost, teško je pronaći dobre primjere ove preobrazbe u našim tiskovinama. Mislim da je prvi takav iskorak napravio najstariji vjerski časopis *Glasnik Srca Isusova i Marijina* koji je pronašao novi model djelovanja povezavši svo-

je čitatelje u zajednicu onih koji žele postati glasnici Srca Isusova u svijetu. Učinio je to povezivanjem sadržajno osveženog tiskanog izdanja, mrežne stranice i društvenih mreža. Ostali tiskani mediji i dalje funkcioniraju po starom modelu, no njihov utjecaj ne može se usporediti s utjecajem koji su imali do prije petnaestak godina. U svakom slučaju, klasični vjerski tisak svakako ima budućnost, ali jedino ako uspije odgovoriti na suvremene izazove i pronaći svoj novi prepoznatljivi identitet. Što se tiče sveopće umreženosti koja je pojavom društvenih mreža postala još snažnija, rekao bih kako je riječ o nečemu što po sebi nije ni dobro ni loše. Riječ je o velikoj mogućnosti koja stoji na raspolaganju i nama vjernicima, a koju možemo iskoristiti na dobar ili loš način. Digitalni svijet i svijet društvenih mreža omogućili su svakome da iznese svoja razmišljanja ili komentar, što je sa sobom donijelo pravu poplavu raznoraznih blogova, portala i virtualnih zajednica na kojima se često mogu pronaći i vrlo površni, nekvalitetni sadržaji u kojima se čovjek može doslovno izgubiti. Osim toga, društvene mreže doista stvaraju iluziju zajedništva koja je i utemeljitelja Facebooka navela da izjavi kako »Facebook može imati onu ulogu koju je nekada imala Crkva – da spaja ljude u zajednice«. Društvene mreže zasigurno imaju svoju ulogu u povezivanju, ali stvarnost neposrednog crkvenog zajedništva ne mogu zamijeniti.

HR **Pišete, među ostalim, i o ekumenizmu, osobito o dijalogu i odnosima između Srpske Pravoslavne Crkve i Katoličke Crkve. Koliko Vam u tome znači iskustvo poznavanja vjerskog mozaika u Vojvodini? Kako birate teme?**

Premda sam Novi Sad napustio s 14 godina, moram priznati kako je iskustvo života u multikulturalnoj sredini u kojoj čovjek svakodnevno doživljava bogatstvo raznolikosti na mene ostavilo snažan utjecaj. Odrastao sam uz novosadske franjevce čije je djelovanje nadilazilo katoličke okvire i svjedočio sam njihovom istinskom bratskom odnosu s drugim kršćanskim zajednicama, među kojima je na prvom mjestu bila Pravoslavna Crkva. I danas se živo sjećam pravoslavnog svećenika koji je godinama dolazio kod franjevac na polnoćku i uskrсну svetu misu. Njegova prisutnost davala je tim slavljinama poseban karakter. Također, franjevci su često bili gosti na pravoslavnim slavljinama. To iskustvo međusobnog poštovanja i uvažavanja, unatoč svim razlikama, bilo je pravo bogatstvo. Vjerojatno je to razlog zbog kojega su mi teme koje spominjete tako bliske i drage. Ponovno ću se prisjetiti sv. Ivana Pavla II. koji nas je prigodom povijesnog posjeta Hrvatskoj 1994. godine podsjetio kako »vjera mora ponovno postati snaga koja ujedinjuje i daje dobre plodove, poput rijeka koje protječu ovim krajevima«. Upravo zato kroz svoj rad na portalu želim pri-donijeti rađanju tih dobrih plodova o kojima govori sv. Ivan Pavao II. i nadam se kako u tome barem donekle uspijevam.

Marko Tucakov

Novi Sad i Belišće skupa unaprjeđuju korištenje energije Sunca

Niče solarno drveće

Grad Belišće i Općina Gorjani u Hrvatskoj, te Novi Sad u Srbiji pokušavaju biti promoteri novog pogleda na opskrbu energijom i uštedu iste u javnim prostorima

Solarna drva u Belišću...

Sve češće i u našim krajevima viđamo krovove osobnih i javnih objekata sa solarnim pločama, ili jednostavnije: motorne uređaje koji se pokreću putem solarne energije. Kamere koje snimaju ključne prometnice opskrbljuju se energijom putem solarnih ploča, oznake za vodne puteve se energijom opskrbljuju tijekom dana, upijajući sunčeve valove koji se pre-

Korištenje Sunčeve topline postaje sastavni dio računanja u uštedi troškova koje svakodnevno plaćamo za energiju. Ukoliko je riječ o solarnim uređajima na javnim mjestima, njihova je velika prednost ta što struja koju proizvode ne mora ići u sustave javnih operatora distribucije energije, već se može neposredno koristiti. S druge strane, obnovljivost u proizvodnji energije postala je ogroman imperativ modernih društava, pomognuta političkim instrumentima. Srbija je 2006. godine ratificirala Ugovor o osnivanju Energetske zajednice zemalja jugoistočne Europe i Europske unije (EU), na osnovu kog, u cilju integracije energetskog sektora ovih zemalja u energetski sustav EU, dolaze i obveze svake od zemalja. Jedna od njih je i dostizanje zadanog udjela obnovljive energije u potrošnji energije svake zemlje potpisnice.

U 2009. godini Srbija je imala oko 21% obnovljivih izvora u potrošnji energije, a zadani cilj za 2020. godinu je 27%. Ipak, smatra se da Srbija proizvodi (i troši) »prljavu energiju«, jer se skoro 70% naše struje proizvodi u termoelektranama, na račun toplinske energije ugljena. Da ne treba biti ravnodušan prema upozorenjima o drastičnom smanjenju izvora fosilnih goriva (nafta, plin, ugljen) koja se koriste za proizvodnju struje, pokazuje sve veća težnja čak i malih zajednica, i pojedinaca, da sami stvaraju i koriste nove i brojne mogućnosti za korištenje alternativne energije.

tvaraju u energiju koju koriste žarulje. Odavno je proizvodnja hrane u staklenicima nezamjenjivi dio čak i konvencionalne poljoprivrede. Energiju sunčevih zraka, koja se smatra vrlo stabilnom i praktički neiscrpivom, možemo koristiti u velikom obilju, budući da nas naša zvijezda njome bogato daruje, te da od dolazne količine energije koje Sunce emitira relativno veliki dio dosegne Zemlju.

No, ovo nije priča o nesagledivim potencijalima koji se slabo koriste. Lokalne vlasti u korištenju obnovljivih izvora energije, energetskoj učinkovitosti i zaštiti okoliša imaju skoro presudnu ulogu ili se očekuje da je prepoznaju. Grad Belišće i Općina Gorjani u Hrvatskoj, te Novi Sad u Srbiji pokušavaju biti promoteri novog pogleda na opskrbu energijom i uštedu iste u javnim prostorima. Sredinom tekuće godine započeli su zajednički projekt promidžbe korištenja obnovljive solarne energije u javnim prostorima (R-SOL-E).

»Tijekom projekta bit će ugrađeno pet solarnih elektrana na javne objekte u vlasništvu Grada Belišća, a jedan na kulturno-turistički centar u Gorjanima. Nestrpljivo čekamo da 'zasadimo' naše prvo solarno drvo, kao dio komunalne opreme koja putem sunčeve energije omogućuje punjenje električnih bicikala, mobitela i drugih malih potrošača strujom koja se dobiva od Sunca. Jedno 'drvo' će biti postavljeno u Belišću, a drugo u Gorjanima«, kaže zamjenica gradonačelnika Belišća **Ljerkica Vučković**.

 Ljerka Vučković

Ona dodaje da će u tom gradu u Podravini biti postavljena i punionica za električne automobile, te da će biti ažuriran akcijski plan održivog energetskog razvoja za ovaj grad.

»Belišće već ima iskustvo u korištenju sunčeve energije za javne potrebe, budući da smo solarnu elektranu već ugradili na naš poduzetnički inkubator u jednom prijašnjem projektu. U inkubatoru poduzetnici koriste sunčevu energiju kao subvenciju«, kaže Vučković.

...i Novom Sadu

Sa strane Novog Sada, partner u projektu je Gradska uprava za građevinsko zemljište i investicije. Kako je na konferenciji otvaranja ovog projekta, koja je održana jesenas u Novom Sadu, naglasila pomoćnica v. d. načelnika Gradske uprave za građevinsko zemljište i investicije **Zorica Ninić-Stupar**, konkretan rezultat projekta za Novosađane bit će postavljanje 100 svjetiljki koje koriste solarnu energiju i to u dijelovima grada u kojima nije moguće priključiti javnu rasvjetu na distributivni elektroenergetski sustav zbog nepristupačnosti lokaliteta. Ona kaže da je izrada katastra javne rasvjete u Novom Sadu još jedan od ciljeva ovog projekta.

 Zorica Ninić-Stupar

Belišće je idealan vodeći partner u ovom projektu. Ljerka Vučković, objašnjavajući kako je došlo do partnerstva u ovom projektu, kaže da je ovaj grad izradio Akcijski plan energetski održivog razvoja prije četiri godine kroz EU projekt *Conurbant*.

»Na tragu tog dokumenta provedene su različite mjere koje povećavaju energetske učinkovitost ili pomažu u očuvanju okoliša: izgradnja biciklističkih staza, energetske obnove javnih objekata radi uštede energije, postavljanje LED javne rasvjete na području cijelog grada. Takav primjer bio je zanimljiv i Novom Sadu, iako su oni također kroz svoje investicije i komunalno uređenje već poduzeli određene korake u smjeru povećanja energetske učinkovitosti i zaštite okoliša (LED rasvjeta i slično). Općina Gorjani kao mala općina nije do sada imala prilike sudjelovati u EU projektima i nije mogla financirati projekte ener-

getске učinkovitost bez odgovarajuće dokumentacije. Kroz ovaj projekt pripremit će se uvjeti (energetski certifikati) koji su neophodni kod prijave EU projekata iz područja energetske učinkovitosti u javnom sektoru, zaključuje ona.

Projekt »Obnovljiva solarna energija« (*R-SOL-E*) traje od lipnja ove godine do veljače 2019. Vodeći partner je Grad Belišće, a ukupna vrijednost projekta je 1,01 milijun eura. Sufinanciran je u iznosu od 85% iz sredstava Europske unije putem *Interreg IPA* Prekograničnog programa suradnje Hrvatska-Srbije 2014. – 2020. Predviđa se da će se samo u Gradu Belišću kroz korištenje solarnih elektrana za vlastite potrebe svake godine uštedjeti oko 30.000 eura.

Marko Tucakov

Nekad i sad

Piše: Katarina Korponaić

Kako je škola porasla

Osnovna škola *István Széchenyi*, s najvećim brojem učenika osnovaca na području Subotice, u današnjem obliku narasla je na temeljima vojarne iz starih vremena, znatno manje po dimenzijama nego što je danas postojeći školski objekt. Od svog osnutka, međutim, škola nije bila na ovoj lokaciji, nego se prva školska zgrada s dvije učionice nalazila na uglu današnjih ulica Stipe Grgića i Travničke i zvala se *Škola u VI. kvartu*. U nekadašnju zgradu vojarne škola je premještena 1943. godine i tada je imala šest učionica. Zgrada je bila prizemna. Prvi kat s novim učionicama dograđen je 1960. godine, a dimenzije zgrade su također povećane. Gradilo se i narednih desetljeća: školska zubna ambulanta, kuhinja za đake, 1987. dvorana za tjelovježbu, 1999. potkrovlje... Tako je od prvobitne stare vojarne ubilježene na karti grada iz 1921. godine, u narednih gotovo stotinu godina nastala velika škola. Ona je centralna i ima još tri objekta (u Šabačkoj ulici, *Szalai škola* i na Kelebiji).

Na staroj fotografiji iz arhiva škole prikazano je vrijeme proširenja zgrade i podizanja kata.

U prošlosti je na obodu grada ka *Halaškoj kapiji* postojalo nekoliko vojarni. Na karti grada iz 1928. godine, osim vojarni, odmah preko pruge označene su epidemijska i vojna bolnica, kojih više nema.

Sretna nova 2018.

Svaka uspješna tvrtka, ustanova, institucija, lokalna samouprava, ministarstvo najčešće priređuje i prijem za Novu godinu. Obično se radi kraće, recimo do dvanaest sati i onda slijede novogodišnje čestitke djelatnicima, naravno uz malo jela i pića. Skoro sam negdje, za ovakve prilike, »naletio« na jedno opće uputstvo-upozorenje koje ću vam sada vjerno prenijeti da biste se nasmijali kao što sam to ja uradio. Naravno, ima kao uvijek i izuzetaka, oni nek ne čitaju!

Zamolba uposlenima

Pošto smo i ove godine uspješno radili, naš ustanova ili tvrtka (upisati odgovarajući naziv) priredit će prijem za sve uposlene u svečanoj dvorani za sastanke, odnosno u restoranu (upisati ime restorana) s početkom od (upisati sat početka). Nažalost, i na posljednjoj ovakvoj priredbi dogodili su se neki incidenti koji su ometali zajedničku zabavu. Iz tog razloga umoljavamo cijenjene sudionike da se pridržavaju sljedećih pravila: 1. Molimo uposlene, ako je to ikako moguće, da do mjesta proslave stignu na vlastitim nogama i da ne počinju proslavu već od ranog jutra, to jest da izbjegavaju »predproslavu«. 2. Švedski stol ne znači da trebate sjesti pored tog stola, nego da se poslije samoposluživanja sa svojim tanjurom trebate vratiti na svoja mjesta za sjedenje, odnosno stajanje. 3. U kasnijoj fazi proslave često neki, pod parolom da »alkohol dezinficira«, rakiju, vino, šampanjac piju direktno iz boce, kasnije zaborave gdje su ostavili ta pića, jer su možda drugim djelatnicima takve boce degutantne, pogotovo kada se na njima nalaze komadići nedavno konzumiranih jela ili čak ti komadići plivaju u tekućini. 4. Ako neki nakon mnoštva ukusnih zalogaja i veće količine pića imaju stomachne tegobe ili im je zlo, onda najljepše molimo da potraže određene prostorije u kojima se mogu riješiti tih problema. Nakon prošlogodišnje proslave neki su se neugodno iznenadali što im se našlo u torbama i tašnama. 5. Molimo muške članove kolektiva da u toaletima sasvim slobodno stanu uz pisoare, jer ne možemo svake sekunde brisati podove a da ne govorimo o mogućnosti pada ili klizanja. 6. Kada počinjete pjevati narodne pjesme a pogotovo bečarce, molimo Vas da se pridržavate originalnog teksta, jer s nama slave i učenici koji su na praksi, i te još nepunoletne mlade ljude možemo dovesti u zabludu pjevajući pjesme neprikladnih tekstova. 7. Zamolili bismo sve one radnike koji se vole »pošaliti« s ostalim sudionicima da takve šale ne čine. Svi se sjećamo kada je prošle godine neki »šaljivi kolega« u kuhano vino sipao bezolovni benzin i neki su djelatnici poslije dvije-tri čaše, kada su zapalili cigarete, postali nesuđeni cirkuski artisti – »gutači pla-

mena«. 8., Ako se u kasnijoj fazi veselja neke kolege i kolegice odluče na kratku ljubavnu avanturu, savjetujemo im da to čine uz maksimalno korištenje sredstava za zaštitu da bi se izbjegle nepoželjne posljedice. U svezi s ovim nekoliko naših kolega do današnjeg dana izbjegava otići na analizu krvi, a dvije naše radnice još uvijek traže očeve svoje djece, koji su rođeni oko devet mjeseci, kako one tvrde, nakon događanja na prošlogodišnjem slavlju. 9. Muškarci, naročito oni koji su oženjeni, trebaju imati na umu da ih kod kuće, osim žena i familije, čeka i dogovorena kućna proslava »najluđe noći«. Rukovoditelji su prošle godine dobijali telefonske pozive, prosvjedna pisma i e-mailove u koji-

ma su ih optuživali da su oni krivi što su im se muževi »napili na mrtvo«. Iz ovih razloga Uprava najodlučnije izjavljuje da za ovakve postupke ne snosi nikakvu odgovornost. 10. Svima toplo preporučujemo da na proslavi izbjegavaju političke rasprave, jer svakodnevno na TV-u možemo vidjeti do kakvih neželjenih posljedica to dovodi.

Zaključne prepоруke

Ako se svi pridržavamo ovih osnovnih pravila, uvjereni smo da će ovogodišnji kolektivni doček Nove godine u ustanovi ili restoranu svima biti nezaboravan. Jedan dobar savjet: ako ste odlučili da kolegu pijanog k'o letva odvedete njegovom domu, ne očekujte da će vas zbog toga pozvati u kuću na još jedno piće! Preporučujemo da se nakon zvona i odjeka odlučnih koraka, vike iz stana, kuće, dvorišta itd. date u paničan bijeg, jer, po našim istraživanjima, uvijek ste vi krivi i dobro je da izbjegnate batine. U nadi da sam Vas malo nasmijao, svima želim sretnu i uspješniju novu godinu.

Troškovi ovise o stanarima i zatečenom stanju zgrade

Prema novom Zakonu o stanovanju i održavanju zgrada sve zgrade u Srbiji će morati imati upravitelja od početka sljedeće godine. Stanari su proteklih nekoliko mjeseci mogli sami između sebe odabrati upravitelja ili odabrati jednog od licenciranih profesionalnih upravitelja s teritorija svoje općine. Jedna od devet licenciranih upravitelja za područje Subotice je i **Milanka Dulić** s kojom smo razgovarali o osnovnim obilježjima ovoga, za sve nas, novoga zanimanja.

Tko može biti upravnik zgrada i koja je razlika između profesionalnog i običnog, prinudnog upravitelja?

Prema novom zakonu svaka stambena zajednica se upisuje u registar namijenjen za to i ima svoj matični broj, PIB i tekući račun, a svakom zgradom treba upravljati upravnik. On može biti netko od stanara izabran odlukom svih stanara koji žive u toj stambenoj zajednici ili dvotrećinskom većinom izabrani profesionalni upravnik koji je upisan u registar Privredne komore Srbije i ima njihovu licencu. U slučaju da se stanari ne odluče ni za jednu od ove dvije opcije, od sljedeće godine bit će im nametnut neki profesionalni upravitelj od strane lokalne samouprave koji živi na teritoriju njihova grada.

Ukoliko se stanari zgrada odluče za profesionalnog upravitelja što time dobivaju?

Profesionalni upravnik će biti menadžer i prvi čovjek u toj zgradi na kojega će se stanari moći pozvati u bilo kojemu trenutku za bilo koje njihove i lijepe i ružne događaje i za bilo koje vrste potreba te zgrade – govorim o tekućim, investicijskim i hitnim slučajevima. Kada profesionalni upravnik obavi tehnički prijem zgrade, koji je zakonom utvrđen da se mora uraditi nakon registriranja stambene zajednice, na temelju njega planira održavanje iste. Stanari odlučuju što sve žele raditi u zgradi, a naš posao je da im za te poslove pronađemo tri ponude te oni

biraju koju će odabrati. Uvijek oni odlučuju što će se raditi, a mi se to trudimo provesti na najbolji mogući način.

Jesu li Subotičani zainteresirani za profesionalne upravitelje?

Dosadašnja iskustva su različita, a ljudi su najčešće neopredjeljeni. Međutim, kad im objasnimo što sve donosi novi Zakon o stanovanju onda shvate kako je najbolje da posao upravljanja zgradom prepuste nekome tko je za to obučen. Mi kao licencirani upravitelji smo na usluzi i onima koji se sami odluče baviti upravljanjem u svojoj zgradi – ukoliko im nešto nije jasno ili trebaju neku pomoć, na raspolaganju smo da im pružimo sve informacije, uz neki dogovor naravno. Popis svih nas licenciranih upravitelja nalazi se na mrežnoj stranici Privredne komore Srbije – Regionalne privredne komore Sjevernobačkog okruga.

Koliko stanare košta profesionalni upravitelj?

Onaj tko je upravnik iz redova vlasnika te stambene zajednice on nema mogućnost novčane naknade. On to radi volonterski kao vlasnik jednog od stanova u zgradi. Može imati nadoknadu u dogovoru sa stanarima za npr. telefonske troškove koje ima, za papirologiju ili sl. Cijene profesionalnih upravnika na tržištu Grada Subotice idu oko 300 dinara mjesečno po stanu.

Jesu li to jedini troškovi koje stanari moraju izdvojiti za održavanje zgrade?

Ne, svaki vlasnik stana po novom Zakonu o stanovanju i održavanju zgrada ima obvezu platiti tekuće održavanje zgrade, uplaćivati sredstva u fond *Investiciono održavanje* te platiti nas, profesionalne upravitelje, ukoliko ne izaberu između sebe nekoga za to. Troškovi najviše ovise o stanarima i o zatečenom stanju zgrade.

Koliko profesionalni upravitelj može imati zgrada o kojoj ma vodi računa?

Da bi pokrio svoje troškove i imao neku svrhu posla, svaki profesionalni upravitelj treba imati minimum deset stambenih zajednica za koje radi, a limit koliko ih najviše može imati nije određen. To je stvar osobnih sposobnosti i zgrada za koje se radi. Svi smo svjesni da su zgrade u Subotici uglavnom preko 30 godina i da tu ima puno intervencija koje se trebaju uraditi i unutar zgrade, i izvan, i oko zgrade.

Kakav ugovor stanari sklapaju s profesionalnim upraviteljem?

Svaki profesionalni upravitelj ima licencu na deset godina, a ugovorom se može vezati za stambenu zajednicu najmanje na godinu, a najviše na tri godine. Ukoliko upravitelj želi raskinuti ugovor, mora nakon obavijesti stanarima raditi još dva mjeseca za tu zgradu.

J. Dulić Bako

Godina Topalka, a možda i gora!

Drugo lice Subotice

Postoji čitava jedna manja formacija djelatnika u kulturi – odsjek estrada – za koju prosječno neinformirani građanin ove zemlje zna, ali pojma nema čime se bave. Eto, primjerice, da skupiš te i takve građane na jedno mjesto – Trg slobode za doček Nove godine, recimo – i pitaš ih po čemu su poznate **Stanija** ili **Soraja** ili neka ti nabroje bar jedno djelo iz opusa koje su proizvele **Sneki** ili **Dara Bubamara** gledali bi te ko tele u šarena vrata.

Jedan iz galerije takvih likova svakako je i **Milan Topalović Topalko**. Čuo si za njega, ne možeš reći da nisi, a opet... pojma nemaš što je: pjevač nečega, zabavljač u virtualnoj stvarnosti, bivši stanovnik *Farme* ili od svega toga pomalo? Uхватиš sebe kako se pitaš a zašto bi te uopće zanimalo ono što te inače ne zanima, pa se istog trena sjetiš da te lokalna samouprava časti njegovim koncertom za ispraćaj Stare godine. Svjestan da je red da se bar malo pripremiš za odlazak na tako svečani čin, odeš na Google i tek tada shvatiš što si do sada propustio jer ne gledaš *Pink* i *Happy* i ne čitaš *Informer*, *Kurir*, *Telegraf* ili *Blic*. Da pratiš nešto od toga, znao bi vijesti od nacionalnog značaja: da Topalko redovno opali tri šamara svojoj kćerki čim se pojavi u novinama (izvor: *Blic*) i da je ona jednom, i pored toga što je on izjavio da nema novaca, nabavila skupocjene sandale (s kristalima) koje koštaju 536 eura (66.000 dinara, izvor: *Kurir*).

Sve ovo, i još mnogo više iz biografije slavnog umjetnika – nema razloga sumnjati u to – poznato je Turističkoj zajednici Subotice i rukovodstvu lokalne samouprave, na čelu s gradonačelnikom **Bogdanom Labanom**, koji su se odlučili na jedan estetski problematičan, ali etički pošten čin: javno na Trg izvesti ono u čemu (mnogi) privatno uživaju. Ako treba, može i jednostavnije: Topalko će za Staru godinu na Trgu izvoditi isto ono,

ili bar tomu slično, što će se »svirati« po okolnim restoranima, kafićima i folko, ovaj diskotekama, odnosno što će dobar dio građana u svojim domovima pratiti na dalekovidnicama s nacionalnom frekvencijom. Možda će »događaj« na Trgu za nijansu čak biti i suptilniji i finiji (to će i tako brzo pokazati policijski izvještaji nakon »najluđe noći«).

Uostalom, ako su građani ravnodušni – a svakodnevno pokazuju da jesu – prema građevinsko-drvoćidnoj devastaciji (s jakim dozom mafijaškog začina), koja im se s kontinuirano odvija

gdje god očima pogledaju, zašto bi bili drugačiji kada je u pitanju kratkotrajna zvučna nepogoda? Napose ako su slušni atesti pokazali – a jesu – da su im uši imune i na takve izazove kao što su **Baja Mali Knindža** ili **Bora Drljača**, recimo. U tom smislu »poklon sugrađanima« (baš tako lokalna samouprava kaže za koncert na Trgu slobode, izvor: Medija centar, Subotica) u nedjelju navečer – pa makar istu stajao i 15.000 eura – najbolja je najava vlasti kakva će nam biti 2018. Godina Topalka! A možda i gora.

Z. R.

*Čestit Božić i
puno uspjeha
u Novoj godini*

želi Vam

Božićni domjenak Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini

Zajedništvo je sačuvano

»U sljedeću godinu ulazimo spremniji, organiziraniji, unutar sebe bolje posloženi kada su u pitanju izazovi pred kojima ćemo biti, a to su izbori za našu krovnu instituciju – Hrvatsko nacionalno vijeće«, rekao je predsjednik stranke Tomislav Žigmanov
** »Postoje naznake da bi vaša prava trebala biti popravljena i da će Srbija napraviti konkretne iskorake kada je riječ o svemu onome što je bitno za život i opstanak hrvatske nacionalne manjine u ovoj zemlji«, rekao je veleposlanik Gordan Bakota*

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini priredio je u četvrtak, 21. prosinca, u svom sjedištu tradicionalni Božićni domjenak za predstavnike hrvatske zajednice, hrvatskih kulturnih udruga u Srbiji, za svoje članove i simpatizere. Upućujući dobrodošlicu predsjedniku Hrvatskog nacionalnog vijeća dr. **Slavenu Bačiću**, veleposlaniku Republike Hrvatske u Srbiji **Gordanu Bakoti**, generalnom konzulu RH u Subotici **Velimiru Pleši** i ostalim uzvanicima, predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** istaknuo je kako »mi kao pripadnici hrvatske zajednice, kao dio vodstva hrvatskoga naroda u Srbiji, kao predstavnici DSHV-a trebamo biti zadovoljni godinom koja je za nama«.

Okupljati i zajedno djelovati

»Možemo biti zadovoljni jer smo se dosljedno zalagali za ravnopravnost Hrvata u Vojvodini. Nismo upali u zamke korupcije, nismo upadali u zamke servilnosti niti simulacije, nego dosljedno, hrabro, na temelju pravde i istine nastojali u domenima naših moći koje nisu često velike, naših umijeća i znanja koji također imaju slabosti, braniti i zalagati se da Hrvati budu, baš kao i svi drugi građani Srbije, priznati u jednakom dostojanstvu. Ostali smo zatim, i na temelju toga moramo biti zadovoljni, pouzdani partneri našim suradnicima. Nismo se odnosili na način laži, nismo uračunavali prijevaru. To mislim da je napose važno kada su u pitanju državna tijela Republike Hrvatske koja su u nama prepoznali pouzdano partnerstvo, one koji se istinski i pravično zalažu kada je u pitanju ravnopravnost Hrvata u Vojvodini kao

i suradnja u svim političkim procesima u koje smo uključeni«, rekao je Žigmanov.

Ističući kako DSHV širi krug prijatelja i kako njegova misija treba biti okupljati i zajedno djelovati, dodao je da je učinjen odlučan iskorak i kada je u pitanju komunikacija s predstavnicima hrvatskih udruga kulture, kao i po pitanju stvaranja pozitivnog ozračja spram regionalnih i lokalnih samouprava u Srbiji.

Usprkos tome što je, prema riječima Žigmanova, u 2017. godini pokušalo biti raslojavanja, što je postojalo razmimoilaženja, velikog rizika da se zajedništvo unutar stranke i unutar zajednice pokuša razbiti, u DSHV-u su bili na visokoj razini kada su u pitanju ti izazovi i zajedništvo je sačuvano.

S tim u vezi on je izrazio uvjerenje da »u sljedeću godinu ulazimo spremniji, organiziraniji, unutar sebe bolje posloženi kada su u pitanju izazovi pred kojima ćemo biti, a to su izbori za našu krovnu instituciju – Hrvatsko nacionalno vijeće«.

U očekivanju značajnih pomaka

Veleposlanik RH u Srbiji Gordan Bakota je ovom prigodom rekao da je ovdašnja hrvatska zajednica živa, ima svoju perspektivu i Hrvatska joj treba pomoći. Pred nama je, kako je dodao, godina velikih izazova u kojoj očekuje konkretne iskorake kada je riječ o bilateralnim odnosima Srbije i Hrvatske, koji će od presudnog značaja biti i za hrvatsku nacionalnu manjinu ovdje.

»To je godina u kojoj očekujemo i neke konkretne bilateralne posjete između dviju zemalja, godina u kojoj bi trebali intenzi-

virati rad pojedinih tijela državne uprave i ministarstava. Godina u kojoj ćemo sasvim sigurno svjedočiti i nastavku pregovora za članstvo Srbije u EU. U tom pogledu očekujemo i značajne pomake kada je riječ o pravima, emancipaciji hrvatske nacionalne manjine u Srbiji. Želim napomenuti da službeni Zagreb na to gleda kao na apsolutni prioritet u odnosima sa Srbijom. Takva konsolidirana politika kakvu će Zagreb imati prema Beogradu po pitanju hrvatske nacionalne manjine bit će sasvim sigurno vidljiva i jasna u 2018. godini. Hrvatskoj nacionalnoj manjini ćemo pomoći čestom nazočnošću, s dodatnim sredstvima u našem proračunu. Usprkos teškim gospodarskim okolnostima, postoje naznake da bi vaša prava trebala biti popravljena i da će Srbija napraviti konkretne iskorake kada je riječ o svemu onome što je bitno za život i opstanak hrvatske nacionalne manjine u ovoj zemlji», rekao je, među ostalim, veleposlanik.

Prije Božićnog domjenka održano je Vijeće DSHV-a, a nakon obraćanja dužnosnika domjenak je nastavljen uz druženje i prigodnu zakusku.

Ivana Petrekanić Sič

Turistička ponuda za slijepe i slabovide

Osječko-baranjska županija i Zapadnobački okrug pogranična su područja koja imaju što ponuditi turistima, a ubuduće bi ta turistička ponuda trebala biti dostupna i slijepim i slabovidim osobama. U taj projekt Europska unija uložiti će više od 300.000 eura

U Općinu Erdut dovest će vas putovi s četiri strane svijeta: iz Zagreba, Beograda, Budimpešte i Sarajeva. Male »ušorene« kućice u srijemskom stilu, ljubazni domaćini, delicije s okusima bečke, peštanske i turske kuhinje, vinske ceste Erdutskog vinogorja, dunavski i dravski rukavci, Marijansko svetište, samo je dio turističke ponude Općine Erdut. Kao svoje turističke adute u Somboru izdvajaju bogatu kulturnu baštinu, tradiciju i raskošnu povijest koja je mnogim umjetnicima pružila nadaleko poznat ravničarski mir u kome su stvarali svoja najistaknutija djela. Sve to trebalo bi biti dostupnije specifičnoj grupi turista, a to su slijepe i slabovide osobe. Na prilagođavanju turističke ponude upravo njima narednih 19 mjeseci radit će Grad Sombor i Općina Erdut.

Iskorak

Grad Sombor nositelj je četiri aktualna projekta prekogranične suradnje, a jedini prekogranični projekt u programu Srbija – Hrvatska je projekt »Proširenje turističke ponude prilagođene slijepim i slabovidim osobama – VISITUS«. Osim Grada Sombora, kao nositelja projekta, u njegovu realizaciju uključena je Općina Erdut kao partner s hrvatske strane i Institut ekonomskih znanosti iz Beograda.

»Ovaj projekt ima humanitarni karakter, jer je namijenjen osobama s posebnim potrebama, odnosno slijepim i slabovidim osobama. Osnov projekta je mapiranje budućih novih turističkih odredišta koja će biti prilagođena slijepim i slabovidim osobama. Njima će, zahvaljujući suvremenim tehnologijama, dostupne postati kulturna, povijesna i prirodna bogatstva Zapadnobačkog okruga i Osječko-baranjske županije«, kaže menadžer projekta prof. dr. sc. **Saša Bošnjak**.

Ukupna vrijednost projekta je 353.000 eura, a najveći financijer je Europska unija, koja će pokriti 85 posto tog iznosa. Preostalih 15 posto pada na teret partnera u ovom projektu.

»Vrijednost ovog projekta mnogo je veća od novca uloženog u njega. Moram istaknuti da je ovo jedini odobreni projekt koji

je iz oblasti turizma i koji je uz to prilagođen osobama s invaliditetom. U vrlo oštroj konkurenciji nekoliko desetaka projekata ocijenjen je kao drugi projekt, a nekoliko desetaka projekata uopće nije dobilo financijsku potporu«, kaže Bošnjak.

Svoj interes prepoznala je i Općina Erdut koja je prihvatila da bude partner, jer kroz ovaj projekt želi obogatiti svoju turističku ponudu.

»Imamo što pokazati i uz određene, da tako kažem, alate koje ćemo dobiti kroz ovaj projekt, turističku ponudu približit ćemo ljudima kojima je ona do sada bila nedostupna. Dakle, ne samo da će ono što su naši turistički potencijali postati dostupnije većem broju ljudi, već ćemo i određenoj kategoriji ljudi omogućiti da imaju jedan bolji i kvalitetniji život. Našli smo se u toj priči s Gradom Somborom i sve pretočili u jedan projekt koji je dobio potporu Europske unije«, kaže načelnik Općine Erdut **Jugoslav Vesić**.

Izazov

U projekt je, osim Sombora i Erduta, uključen Institut ekonomskih znanosti iz Beograda koji ima iskustva u razvijanju turističkih ponuda, ali prvi puta su uključeni u neki projekt prekogranične suradnje i prvi puta rade na prilagođavanju turističke ponude osobama s posebnim potrebama.

»Riješili smo da se uključimo u ovaj projekt jer do sada nismo sudjelovali u programima prekogranične suradnje. Želja nam je bila da podržimo jednu ovakvu inicijativu i pridonesemo njezinom razvoju. Sudjelovali smo u pisanju projekta, a sada i u njegovoj implementaciji. Institut ekonomskih znanosti ima veliko iskustvo kada je riječ o izradi strategija u oblasti turizma pa smo prirodno smatrali da bismo se trebali uključiti i u razvijanje turističke ponude prilagođene slijepim i slabovidim osobama«, kaže istraživač – suradnik Instituta ekonomskih znanosti **Petar Mitić**.

Dodatni izazov za istraživače iz beogradskog Instituta bio je i to što općenito ima malo projekata koji su ciljano namijenjeni specifičnim grupama.

»Interesiranje organizacija slijepih i slabovidih osoba i iz Srbije i Hrvatske za realizaciju ovakvog projekta je veliko. Veliki iskorak je to što se, barem kada je o Srbiji riječ, prvi puta kreira neka ponuda prilagođena isključivo njihovim potrebama. Postoje razni susreti i okupljanja slijepih i slabovidih osoba, ali ovo je prvi puta da će pomoću android aplikacija biti kreirana posebna ponuda za njih«, pojašnjava Mitić.

Međutim, u udrugama koje okupljaju slijepe i slabovide osobe kažu da nije dovoljno samo turističku ponudu prilagoditi slijepim i slabovidim već se mora raditi i na osposobljavanju turističkih vodiča.

»Govorni semafori, taktilne table, sve je to dobro i korisno, ali kada vam u grad dođe slijepi turist vi ga ne možete dovesti pred zgradu Županije, navesti osnovne povijesne podatke i reći – sada dragi gosti pogledajte. Taj gost to ne može vidjeti i vodič mora biti kreativan, mora tako objasniti, dočarati tu Županiju da ju slijepi turist može 'vidjeti'. Slikovito, taj se turistički vodič ne smije ponašati kao TV sportski komentator, već mora biti kao radijski komentator koji riječima dočarava sve ono što se događa na sportskim terenima«, kaže **Slobodan Slavujev** iz somborske organizacije slijepih i slabovidih osoba.

Projekt je u osnovi namijenjen slijepim i slabovidim osobama, ali se odnosi i na šire članove obitelji, organizacije slijepih i slabovidih. Projekt je značajan i za turističke radnike koji bi trebali osmisliti odgovarajuću turističku ponudu. Tijekom realiziranja projekta planirano je da se nabavi određena vrsta opreme koja će omogućiti da osobe kojima je projekt namijenjen na odgovarajući način koriste turističku ponudu.

Z. V.

Tjedan u Somboru

Godina na izmaku

Na kraju svake godine vrijeme je da se zbroji sve ono što je u proteklih 365 dana ostalo iza nas. I lijepo i ružno. Da se zbroji ono što će se pamtili kao uspjeh ili promašaj godine.

A u tih 365 dana odlazeće 2017. godine bilo je svega. Nešto od toga će se pamtili, a nešto već koliko sutra zaboraviti kao da nikada nije ni bilo.

A kada je riječ o somborskom gospodarstvu tu se ova 2017. godina komotno može zaboraviti. I čak reći: ne ponovila se. S razlogom. A jedan od debelih razloga je to neko prokletstvo koje (godinama) prati Sombor koga investitori obilaze kao da je, Bože me sačuvaj, kužan. Nitko ni kamen temeljac da postavi, a kamoli otvori kapije neke tvornice (ne računam tu kapije tržnih centara). I kada je o gospodarstvu riječ, ova 2017. ostat će upamćena i po trakavici zvanoj Tvornica obuće *Boreli*. Prvo je u nju zakoračio biznismen iz Beograda, koji uzgred budi rečeno nema veze s proizvodnjom obuće. I završilo se (ili možda i nije) onako kako se dalo i očekivati. Biznismen je napustio zakupljene hale (on će reći radnici su napustili posao), radnicima ostao dužan plaće, ali s 3,6 milijuna dinara u džepu koliko je dobio na ime zapošljavanja 20 radnika. Strojevi stoje četiri mjeseca, a onih stotinjak radnika koje je angažirao sjedi kod kuće. Dotle se bitka za zakup *Borelijevih* pogona vodi negdje dalje od Sombora. Bivši zakupac ne odustaje (ima i vjetar u leđa), ali ne odustaju ni nekadašnji partneri iz Njemačke (koje, uzgred budi rečeno, priželjkuje dio bivših radnika *Borelija*). A čiji će interesi odnijeti prevagu možda će razriješiti početak 2018. godine. Na izmaku ove godine nešto je jasnija situacija s tvornicom akumulatora (ili bolje rečeno: onoga što je od nje ostalo), jer sasvim je izvjesno, čak i potvrđeno potpisivanjem ugovora i plaćanjem, da je ona prešla u ruke švicarskog investicijskog fonda. Poslu se sada nadaju bivši radnici, a ako je vjerovati obećanjima, posla će biti za 400-500 radnika. Zaostale zarade, a one se mjere stotinama tisuća dinara, davno su zaboravili.

Proizvodi se ne samo u tvornicama već i pod otvorenim nebom. Beričet u toj proizvodnji obećana je onima koji su razgrabili državne njive, ne pitajući za cijenu. Samo obećana, jer kada se s jedne strane stavi ono što su platili da bi orali državne njive, a s druge ono što su zaradili, teško da postoji matematička operacija koja bi u konačnici dala taj beričet. Ili je možda pozadina te priče sasvim drugačija?

Z. V.

Stočari iz Hrvatske u posjetu Srijemu

Razmjena iskustava na obostranu korist

»Trebamo učiti mlade da rade, a ne da sjede doma i čekaju da umre djed i otac, pa da onda prodaju imanje i uživaju, iako ništa nisu radili. Ako nema bogatog seljaka, nema ni bogatih sela, a onda nema ni bogate države«, kaže stočar Jozo Marić iz Bilja

Odgajivači svinja iz Brodsko-posavske županije u Hrvatskoj posjetili su nedavno farmu svinja **Milovana Ivankovića** u Zasavici I. Stručno putovanje odgajivača svinja iz Hrvatske u Srbiju podržalo je Upravno odjeljenje za poljoprivredu Brodsko-posavske županije, te su uz stočare farmu u Zasavici posjetili i načelnik tog upravnog odjeljenja **Željko Burazović**, u ime kompanije SANO koja se bavi suvremenom ishranom stoke

Petar Marković, predstavnik Agencije za ruralni razvoj Grada Srijemska Mitrovia i načelnik Gradske uprave za poljoprivredu **Vladimir Nastović**. Cilj posjeta bio je da se stočari iz Hrvatske upoznaju s modernom svinjogojskom proizvodnjom u ovom dijelu Srijema i Mačve, a bila je to prilika za razgovor Srijemaca s kolegama iz Hrvatske o potencijalnoj prekograničnoj suradnji u domeni ruralnog razvoja i unaprjeđenja poljoprivrede.

Primjer dobre prakse

Milovan Ivanković vlasnik je suvremenog objekta za uzgoj 2.400 tovljenika i jedan je od najpoznatijih uzgajivača svinja u Srbiji. Tijekom posjeta, gosti iz Hrvatske su se na Ivankovićevom imanju upoznali sa suvremenim računalnim sustavom praćenja, kontrole ishrane i kvalitete sirovina koje se koriste kao komponente za pripremu smješe. U takozvanoj kuhinji, računalo priprema i dozira hranu za svinje, omogućujući manje rada i kraći

tov. Uz pomoć suvremene tehnologije omogućen je prikaz koliko je koji boks pojeo hrane, tako da se za svaki kilogram zna gdje odlazi. Rashoda nema, ishrana je obročena na tri sata, a uz video nadzor konstantno se prati ponašanje svinja. Ivankoviću je to obiteljski posao i primjer je uspješnog poljoprivrednika koji je svoje dugogodišnje iskustvo i obiteljsku tradiciju nastavio i unaprijedio. Na svom imanju završava izgradnju još jednog modernijeg i efikasnijeg objekta u skladu s propisima Europske unije.

»Završetkom nove farme imat ću mogućnost da gajim 3.600 svinja. Obrađujem oko 40 hektara svoje zemlje i po pravu prečeg zakupa ove godine sam dobio 117 hektara državne zemlje. Zakup po hektaru plaćam 215 eura. Subvencije po komadu svinje iznose 1.000 dinara i ove godine su isplaćene. Problem nam je što se zemlja zbog procesa restitucije daje u zakup na godinu dana. Klaonici *Mitros* prodajem svinje i plaćali su mi 195 dinara za kilogram polutke«, ističe Ivanković.

Nedovoljno zemlje u odnosu na potrebe

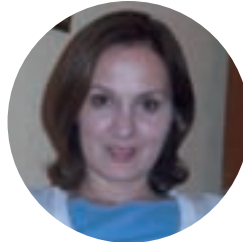
Udruženje svinjara iz Brodsko-posavske županije broji 60 članova, a godišnje proizvedu 1.500 krmača i 20.000 tovljenika. Predsjednik udruge svinjara iz Hrvatske **Marijan Lučić** na svom imanju godišnje proizvede između 75 i 90 krmača, danske genetike.

»Svu prasad plasiram na poznato mjesto za ugovorenu cijenu. Tovljenici za jesen ostaju na slobodnom tržištu, a kod nas je situacija takva da se u jesen veoma traže tovljenici i nije ih problem prodati. Trenutna cijena za kilogram tovljenika iznosi 11 kuna (1,5 eura) plus PDV, a kod nas on iznosi 25 posto. Cijena prasadi iznosi od 16 do 18 kuna (od 2,1 do 2,3 eura), s dodatnim PDV-om. Imali smo daleko veće poticaje i po krmači i po tovljeniku. Ulaskom u Europsku uniju, Europa nam to ne dozvoljava, ti su poticaji ukinuti. Dobijali smo oko 150 kuna (19,8 eura) poticaja po tovljeniku i to je bilo dosta novca. Ostali su nam još poticaji na krmače, na rasplodni materijal. To su nacionalna sredstva, a poticaji se kreću od 500 (66,2 eura), do 1.000 kuna (132,4 eura) godišnje po rasplodnoj krmači«, navodi Lučić, dodajući da u Hrvatskoj nema dovoljno zemlje u odnosu na njihove potrebe.

»Svi proizvođači svinja su i ratari. Država je krivo postupila u jednom razdoblju, pa je dijelila zemlju i stočarima i ratarima.

Tjedan u Srijemu

Radosti zajedništva

Ovih dana uživamo u čarima božićnog blagdana, vremenu obiteljskog okupljanja, radosti, ljubavi, mira, darivanja, opraštanja... U krugu svojih najmilijih, na poseban način negujemo vrijednosti koje nam obitelj pruža, koje ponekad u ovim turbu-

lennim vremenima zapostavljamo. Nemjerljiv osjećaj ispunjenosti i ljubavi u krugu svojih najmilijih. To je taj osjećaj kojim smo svi ispunjeni ovih dana. A blagdanska euforija još uvijek traje. Svečano smo obilježili Badnji dan, Božić, sv. Stjepana, Ivana, a pred nama je i doček Nove godine. Netko će možda na neka egzotična putovanja, netko u restoran, a mnogi će ipak, vjerujem, u krugu svojih najdražih kod prijatelja, rodbine ili pak doma sa svojim ukućanima. Ovih dana prisjećamo se i svega onog dobrog ali i lošeg, možda i propuštenog u odlazećoj godini. Sumiramo postignute rezultate, uočavamo svoje greške, pravimo planove kako se one ne bi ponovile. Koliko oni mogu biti realni, svima nam je jasno da to ne zavisi samo izravno od nas nego i drugih faktora na koje ponekad ne možemo utjecati. Ako iduća godina bude (kako najavljuju čelnici lokalnih samouprava u Srijemu), godina velikih investicija, onda se možemo nadati i nekom boljem životu. Iz ugla mnogih srijemskih općina i odlazeća godina bila je uspješna, barem kada je u pitanju gospodarstvo. U nekima od njih mnoge tvornice počele su s radom, otvorena su nova radna mjesta, a učinjeni su i pomaci na poboljšanju infrastrukture. Preduvjeti za bolji život tek su stvoreni u šidskoj općini gdje su počeli radovi na izgradnji industrijske zone, na adaptaciji osnovnih škola a konačno je i Sot dobio vodovod u svom selu. Pomaci su vidljivi, a hoćemo li živjeti bolje, znat ćemo iduće godine, možda baš u ovo vrijeme kada budemo sumirali rezultate. Boljitak ćemo osjetiti i onda kada u našem gradu bude više zaposlenih mladih i kada oni više ne budu morali trbuhom za kruhom odlaziti u druge zemlje kako bi zaradili. A tada više nećemo s nestrpljenjem čekati blagdane, da ih samo na kratko dočekujemo u svojim domovima i uživamo u njihovom prisustvu. Zato neka nam božićni i novogodišnji blagdani unesu mnogo radosti u život, u naše domove i podsjetite nas koliko je sreća velika kad smo skupa.

S. D.

Jedan od stočara koji je također posjetio farmu Milovana Ivankovića je i **Jozo Marić** iz Bilja kod Baranje. On na svom imanju drži 60 ekoloških svinja rase fajferica, od kojih proizvodi ekološki kulen, slaninu i kobasicu.

»Prošle godine sam na natjecanju u Hrvatskoj osvojio šampionsko mjesto za kulen. Prodajemo naše ekološke proizvode uglavnom izvan Hrvatske. Ekološka slanina je izvan naše zemlje preko 30 eura, kulen preko 50 eura za kilogram, a fajfericu od 150 kilograma treba hraniti dvije godine. Trebamo mlade učiti da rade, a ne da sjede doma i čekaju da umre djed, otac pa da onda prodaju imanje i uživaju, iako ništa nisu radili. Ako nema bogatog seljaka, nema ni bogatih sela, a onda nema ni bogate države«, kaže Marić.

Sada se to pokušava ispraviti, pa se daje više stočarima jer su oni u deficitu sa zemljom u odnosu na broj stoke. Dio hrane moramo kupovati od ratara, iako svi znamo da je mnogo jeftinije proizvesti samo hranu nego je kupiti na tržištu. Cijene zakupa zemlje kod nas idu i do 150 eura godišnje po jutru za privatnu zemlju«, navodi on.

Podizanje kvalitete proizvoda

Cilj kompanije SANO jeste da njihovi poslovni partneri, farmeri, podignu kvalitetu svojih proizvoda, da konstantno imaju dovoljne količine svinja i da se sirovine ne uvoze.

»Doveli smo najbolje proizvođače iz Hrvatske kako bi se upoznali s najboljim proizvođačima iz Srbije i kako bismo im pokazali da se u ovoj proizvodnji može biti uspješan i da se od nje može živjeti«, izjavio je Petar Marković.

Načelnik za poljoprivredu Brodsko-posavske županije Željko Burazović izrazio je zainteresiranost za prekograničnu suradnju.

»S obzirom na to da smo prošli proces približavanja standardima Europske unije, želja nam je da pomognemo stočarima iz Srijema i Mačve da kroz taj proces što lakše prođu. Također, želja nam je bila da se upoznaju gospodarstvenici i s jedne i s druge strane, koji su svojim kvalitetnim promišljanjem i idejama, podmetnuvši svoju kičmu kroz bankovni kapital, osmislili ovako velika zdanja i objekte. Zajedničkim snagama možemo računati na korištenje sredstava europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj«, istaknuo je Burazović.

S. Darabašić

SIJEČANJ Januar

- P 1 NOVA GODINA**
MARIJA BOGORODICA
U 2 Bazilije, Grgur Nazijanski ○
S 3 Ime Isusovo, Genoveva, Anastazija S.
C 4 Dafroza, Angela F., Borislava
P 5 Telesfor, Emilijan, Miljenko
S 6 **BOGOJAVLJENJE (Tri kralja)**, Gašpar
N 7 KRSTENJE GOSPODINOVO
Rajmund P., Rajko, Zoran
P 8 Gospa od brze pom., Severin, Teofil C
U 9 Julijan, Miodrag, Zivko, Alix
S 10 Agaton, Dobroslav, Grgur X.
C 11 Honorat, Neven, Higin
P 12 Ernest, Tatjana Rimska
S 13 Hilarije, Veronika, Radovan
N 14 2. NEDJELJA KROZ GODINU
Feliks, Srećko, Veco
P 15 Pavao pust., Mavro, Anastazija, Stošija
U 16 Honorat, Marcel, Oton, Mislav
S 17 Antun op., Leona, Vojmil, Lavoslav ●
C 18 Margareta Ug., Priska, Premila
P 19 Mario Kanut, Ljiljana, Marta
S 20 Fabijan, Sebastijan
N 21 3. NEDJELJA KROZ GODINU
Agneza, Janja, Neža, Ines
P 22 Vinko đakon, Anastazija, Irena R.
U 23 Emerencijana, Ema, Vjera, Milko
S 24 Franjo Saleški, Bogoslav D
C 25 **OBRAČENJE SV. PAVLA ap., Ananija**
P 26 Timotej i Tit, Bogoljub, Tješimir
S 27 Anđela Merici, Pribislav, Zivko
N 28 4. NEDJELJA KROZ GODINU
Toma Akvinski, Tomislav
P 29 Valerije, Konstancije, Zdeslav
U 30 Martina, Gordana, Darinka, Jacinta
S 31 Ivan Bosco, Saturnin, Marcela ○

SRPANJ Juli

- N 1 13. NEDJELJA KROZ GODINU**
Ester, Aron, Šimun, Predrag
P 2 Oton, Matinijan, Višnja, Bernardin
U 3 Toma ap., Tomo, Leon
S 4 Elizabeta Port., Elza, Jelica, Neven
C 5 Ciril i Metod, Antun M., Zakarija
P 6 Marija Goretti, Bogomila C
S 7 Vilibald, Klaudija, Vilko, Lovre
N 8 14. NEDJELJA KROZ GODINU
Akvila i Priscila, Hadrijan, Eugen
P 9 Marija Petković, Augustin Zhao Rong
U 10 Amalija, Ljubica, Veronika, Vjerka
S 11 Benedikt opat, Benko, Dobroslav
C 12 Mohor, Suzana C., Ivan G.
P 13 **Majka Božja Bistrička, Henrik, Hinko ●**
S 14 Kamilo, Katarina, Miroslav
N 15 15. NEDJELJA KROZ GODINU
Bonaventura, Vladimir K., Dobriša
P 16 Gospa Karmelska, Elvira, Karmela
U 17 Andrija, Branko, Nadan, Marcela
S 18 Fridrik, Jadviga, Natko, Miroslav
C 19 Aurelija, Zora, Zlatka, Makrina D
P 20 Ilija prorok, Ijko, Margareta
S 21 Lovro Brindiz., Danijel, Danica
N 22 16. NEDJELJA KROZ GODINU
Marija Magdalena, Manda, Lenka
P 23 **Brigita Švedska, Apolinar, Ivan Kasijan**
U 24 Kristina, Mirjana, Kunigunda
S 25 Jakov st. ap., Kristofor, Krsto
C 26 Joakim i Ana roditelji BDM, Anica
P 27 Klement Ohridski i dr., Natalija ○
S 28 Viktor, Beato, Nevinko, Innocent
N 29 17. NEDJELJA KROZ GODINU
Marta, Flora, Blaženka, Mira, Olaf
P 30 Petar Krizolog, Rufin, Anđa
U 31 Ignacije Loyol., Zdenka, Vatroslav

VELJAČA Februar

- Č 1 Sever, Brigita, Miroslav
P 2 Prikazanje Gospodinovo, Marin, Marija
S 3 Blaž, Vlaho, Tripun, Oskar, Dubravko
N 4 5. NEDJELJA KROZ GODINU
Veronika Jeruz., Andrija Corsini
P 5 Agata, Jagoda, Dobrila, Silvan, Goran
U 6 Pavao Miki i dr., Doroteja, Dorica
S 7 Pio IX., Držislav, Rastimir C
C 8 Jeronim Emilijani, Jozefina B., Jerko
P 9 Apolonija, Sunčana, Borislava
S 10 **Alojzije Stepinac, Skolastika**
N 11 6. NEDJELJA KROZ GODINU
Gospa Lurdska, Mirjana
P 12 Eulalija, Zvonka, Zvonimir, Damjan
U 13 Katarina Ricci, Božidarka, Kastor
S 14 **Čista srijeda - Pepelnica**
Valentin, Zdravko, Valentina
Č 15 Klaudije Col., Georgija, Agapa ●
P 16 Julijana, Miljenko, Đula
S 17 7 utemelj. Reda slugu BDM, Donat
N 18 1. KORIZMENA NEDJELJA (Čista)
Bernardica, Šimun, Gizela
P 19 Bonifacije, Konrad, Blago, Ratko
U 20 Leon, Lav, Lea
S 21 Petar Damiani, Eleonora, Damir (kvatre)
C 22 Katedrala sv. Petra, Tvrtko, Izabela
P 23 Polikarp, Grozdan, Romana (kvatre) D
S 24 Montan, Modest, Goran (kvatre)
N 25 2. KORIZMENA NEDJELJA (Pačista)
Viktorin, Valpurga, Hrvoje, Darko
P 26 Aleksandar, Sandra, Branimir
U 27 Gabriel od Žalosne Gospe, Tugomil
S 28 Roman, Teofil, Radovan, Bogoljub

KOLOVOZ August

- S 1 Alfons de Liguori, Vjera, Nada
C 2 Porcijunkula, Gospa od anđela
P 3 **Augustin Kažotić, Lidija, Aspren**
S 4 Ivan Marija Vianney, Dominika C
N 5 18. NEDJELJA KROZ GODINU
Gospa Snježna, Nives, Snježana
P 6 Preobraženje Gospodinovo, Predrag
U 7 Siksto II., Kajetan, Donat, Albert
S 8 Dominik, Nedjeljko, Dinko, Neda
C 9 Edith Stein, Roman, Firmin, Tvrtko
P 10 Lovro đakon, Lovorko, Erik, Laura
S 11 Klara, Jasna, Ljiljana, Suzana ●
N 12 19. NEDJELJA KROZ GODINU
Anicet, Hilarija, Veselka, Ivana Fr. Ch.
P 13 Poncijan i Hipolit, Ivan B., Kasijan
U 14 Maksimilijan Kolbe, Euzebije, Alfred
S 15 UZNESENJE BDM - (Velika Gospa)
C 16 Rok, Roko, Teodor, Rudolf
P 17 Hijacint, Liberat, Miron, Jacek
S 18 Jelena Križarica, Jelka D
N 19 20. NEDJELJA KROZ GODINU
Ivan Eudes, Ljudevit, Tekla, Donat
P 20 Stjepan kralj, Krunoslav
U 21 Pio X., Hermogen, Anastazija
S 22 BDM Kraljica, Vladislava, Mavro
C 23 Ruža Limska, Flavije, Zakej, Vuk, Klaudije
P 24 Bartol ap., Miroslav Bulešić, Emilija
S 25 Ljudevit kralj, Josip Kalasan, Lajčo
N 26 21. NEDJELJA KROZ GODINU
Bernard, Branimir, Aleksandar ○
P 27 Monika, Honorat, Časlav
U 28 Augustin, Tin, Gustav, Pelagije, Zlatko
S 29 Mučeništvo Ivana Krstitelja
C 30 Feliks i Adaukt, Radoslava
P 31 Josip iz Arimateje, Nikodem, Rajmund

OŽUJAK Mart

- Č 1 Albin, Hadrijan, Jadranka
P 2 Janja Pr., Lucije, Iskra, Cedomil ○
S 3 Marin, Kunigunda, Kamilo, Zvezdana
N 4 3. KORIZMENA NEDJELJA (Bezimena)
Kazimir, Eugen, Natko, Miro
P 5 Euzebije, Teofil, Vedran, Lucije
U 6 Marcijan, Viktor, Zvezdana
S 7 Perpetua i Felicita, Tereza
C 8 Ivan od Boga, Ivša, Boško
P 9 Franciska Rimska, Franjka, Franika C
S 10 Emil, Makarije, Krunoslav
N 11 4. KORIZMENA NEDJELJA (Srodoposna)
Eutimije, Kondid, Firmin, Tvrtko
P 12 Maksimilijan, Teofil, Bernard, Budislav
U 13 Kristina, Rozalija, Modesta, Ratka
S 14 Matilda, Miljana, Borislava
C 15 Klement, Veljko, Vjekoslava
P 16 Agapit, Smiljan, Hrvoje
S 17 Patrik, Domagoj, Patricija, Gertruda ●
N 18 5. KORIZMENA NEDJELJA (Gljha)
Ciril Jeruzalemski, Cvjetan, Čiro
P 19 **JOSIP ZARUČNIK BDM, Josip, Josipa**
U 20 Niceta, Dionizije, Vladislav, Klaudija
S 21 Serapion, Vesna, Kristijan
C 22 Oktavijan, Jaroslav, Lea
P 23 Turibije, Oton, Pelagije, Dražen
S 24 Latin, Simeon, Javorka, Katarina D
N 25 CVJETNICA - Nedjelja muke Gospodnje
Dižma, Kvirin, Prokopije
P 26 Emanuel, Sabina, Montan i Maksima
U 27 Lidija, Rupert, Lada
S 28 Priska, Sonja, Nada, Polion
C 29 Veliki četvrtak, Bertold, Jona
P 30 Veliki petak, Kvirin, Viktor, Vlatko
S 31 Velika subota, Benjamin, Amos ○

RUJAN Septembar

- S 1 Egidije, Branimir, Tamara
N 2 22. NEDJELJA KROZ GODINU
Kalista, Maksima, Divna, Veljka
P 3 Grgur Veliki, Gordana C
U 4 Ruža Viterpska, Rozalija, Dunja, Ida
S 5 **Majka Terezija, Lovro Just., Borko**
C 6 Zaharija, Boris, Davor
P 7 **Marko Križevčanin, Blaženko**
S 8 Rođenje BDM (Mala Gospa), Maja
N 9 23. NEDJELJA KROZ GODINU
Petar Claver, Strahimir ●
P 10 Nikola Tolentinski, Tara, Pulherija
U 11 Hijacint, Cvjetko, Miljenko
S 12 Ime Marijino, Guido, Dubravko
C 13 Ivan Zlatousti, Zlatko, Ljubo
P 14 Uzvišenje sv. Križa, Višeslav
S 15 Gospa Žalosna, Melita, Dolores
N 16 24. NEDJELJA KROZ GODINU
Eufemija, Kornelije i Ciprijan
P 17 Robert Belarmin, Rane sv. Franje D
U 18 Josip Kupertinski, Sonja, Irena
S 19 Januarije, Suzana, Emilija (kvatre)
C 20 Andrija Kim, Pavao Chong, Svjetlana
P 21 Matej ap. i ev., Matko, Mato (kvatre)
S 22 Toma Vilanov., Mavro, Zarko (kvatre)
N 23 25. NEDJELJA KROZ GODINU
Pio iz Pietrelcine, Lino, Tekla
P 24 Gospa od Otkupljenja, Mirko
U 25 Firmin, Zlata, Kleofa, Rikarda ○
S 26 Kuzma i Damjan, Pavao VI., Justina
C 27 Vinko Paulski, Gaj, Berislav
P 28 Vjenceslav, Večeslav, Veco
S 29 Mihael, Gabriel i Rafael, arkandeli
N 30 26. NEDJELJA KROZ GODINU
Jeronim, Jerko, Jere, Honorije

TRAVANJ April

- N 1 USKRS (VAZAM)**
Hugo, Teodora, Božica
P 2 Uskrsni ponedjeljak, Franjo Paulski
U 3 Rikard, Cvijeta, Radojko, Ratko
S 4 Izidor, Žiga, Strahimir
C 5 Vinko Fer., Berislav, Mira
P 6 Vilim, Celzo, Rajko, Petar
S 7 Ivan de la Salle, Herman, Gizela
N 8 2. USKRSNA NEDJELJA (Bijela)
Dionizije Korintski, Alemka C
P 9 NAVJESTENJE GOSPODINOVO
Marija Kleolina, Demetrije, Zdenko
U 10 Ezekijel, Apolonija, Sunčica
S 11 Stanislav, Stana, Radmila
C 12 Julije, Viktor, Davorka, Đula
P 13 Martin I., Ida
S 14 Maksim, Tiberije, Valerijan
N 15 3. USKRSNA NEDJELJA
Damjan, Anastazija, Bosiljka
P 16 Josip Benedikt Labre, Bernardica ●
U 17 Rudolf, Robert, Inocent, Šimun
S 18 Hermogen, Eusebije, Atanazija, Roman
C 19 Konrad, Ema, Rastislav, Marta, Leon
P 20 Marcijan, Teotim, Bogoljub
S 21 Anzelmo, Goran, Fortunat
N 22 4. USKRSNA NEDJELJA (Dobri Pastir)
Soter i Kajo, Teodor D
P 23 Juraž, Bela, Đuro, Đurdica, Adalbert
U 24 Fidelis, Vjera, Vjerko
S 25 Marko ev., Ervin, Maroje
C 26 Kletio i Marcelin, Zorko
P 27 Ozana Kotorska, Jakov Zdranin
S 28 Petar Chanel, Euzebije
N 29 5. USKRSNA NEDJELJA
Katarina Sijenska, Kata
P 30 Pio V., Josip Benedikt Cottolengo O

LISTOPAD Oktobar

- P 1 Terezija od Djeteta Isusa
U 2 Anđeli čuvari, Anđelko, Anđelka C
S 3 Kandid, Maksimilijan, Gerhard
C 4 Franjo Asiški, Franika, Kajo
P 5 Faustina Kowalska, Mauro, Miodrag
S 6 Bruno, Fides, Verica, Vjera
N 7 27. NEDJELJA KROZ GODINU
BDM od Krunice (Ružarija), Rosario
P 8 Demetrije i dr., Zvonimir, Šime
U 9 Dionizije Areop., Ivan Leon., Denis ●
S 10 Franjo Borgia, Daniel, Danko
C 11 Ivan XXIII., Emilijan, Prob, Milan
P 12 Serafin, Maksimilijan, Makso
S 13 Eduard, Hugolin, Hugo, Magdalena
N 14 28. NEDJELJA KROZ GODINU
Posveta subotičke katedrale, Kalist
P 15 Terezija Avilska, Zlata, Režika
U 16 Hedviga, Marija Margareta Alac. D
S 17 Ignacije Antiohijski, Vatroslav
C 18 Luka ev., Lukša, Svjetlovid
P 19 Pavao od Križa, Ivan Br. i Izak Jog.
S 20 Vendelin, Irena, Miroslava
N 21 29. NEDJELJA KROZ GODINU
Uršula, Zvezdan, Hilarija
P 22 Ivan Pavao II., Marija Sal., Dražen
U 23 Ivan Kapištran, Borislav, Severin
S 24 Antun M. Claret, Jaroslav O
C 25 Krizant i Darija, Katarina Kotromanić
P 26 Demetrije, Dmitar, Zvonko
S 27 Sabina Avilska, Gordana
N 28 30. NEDJELJA KROZ GODINU
Šimun i Juda Tadej ap., Siniša, Tadija
P 29 Narcis, Donat, Darko, Ida
U 30 Marcel, Marojko, Ferdinand, German
S 31 Alfons Rodriguez, Wolfgang, Vuk C

SVIBANJ Maj

- U 1 Josip radnik, Sigismund, Žiga, Jeremija
S 2 Atanazije, Eugen, Boris
C 3 Filip i Jakov ap., Mladen
P 4 Florijan, Cvjetko, Cvijeta, Iskra
S 5 Anđelko, Irena, Maksim, Silvana
N 6 6. USKRSNA NEDJELJA
Dominik Savio, Dinko, Nedjeljko
P 7 Duje, Gizela, Boris, Ivan
U 8 BDM Posrednica milosti, Bratoljub C
S 9 Pahomije, Herma, Mirna
C 10 Uzašašće (Spasovo), Ivan Merz
P 11 Mamerto, Franjo Hieronym
S 12 Leopold Mandić, Bogdan, Pankracije
N 13 7. USKRSNA NEDJELJA
BDM Fatimska; Servacije, Ema, Vjerko
P 14 Matija ap., Matko, Matiša, Bonifacije
U 15 Izidor, Sofija, Sonja, Jakov ●
S 16 Ivan Nepomuk, Ubald, Nenad
C 17 Paskal, Paško, Bruno, Sara, Akvilin
P 18 Ivan I., Venancije, Feliks, Srećko
S 19 Celestin, Teofil, Rajko, Ivan
N 20 DUHOVI
Bernardin Sijenski, Zvezdan
P 21 Marija Majka Crkve, Andrija B.
U 22 Helena, Jagoda, Riša, Eugen D
S 23 Deziderije, Željko, Željka (kvatre)
C 24 BDM Pomoćnica, Suzana
P 25 Beda Časni, Grgur VII., Urban (kvatre)
S 26 Filip Neri, Zdenko (kvatre)
N 27 PRESVETO TROJSTVO
Augustin Canterburyjski, Bruno, Julije
P 28 German, Vilim, Velimir, Ana Marija P.
U 29 Ervin, Euzebije, Polion O
S 30 Ivana Arška, Ferdinand, Srećko
C 31 TIJELOVO (Brašančevo)
Pohod BDM, Krunoslava, Vladimir

STUDENI Novembar

- Č 1 SVI SVETI, Svetislav, Sveto**
P 2 Dušni dan, Dušica, Duško
S 3 Martin P., Hubert, Silvija
N 4 31. NEDJELJA KROZ GODINU
Karlo Boromejski, Dragutin, Drago
P 5 Emerik, Mirko, Elizabeta, Srijemski muč.
U 6 Leonard, Sever, Vedran
S 7 Engelbert, Anđelko ●
C 8 Gracija Kotorski, Bogdan
P 9 Posveta Latranske bazilike, Vitomir, Vito
S 10 Leon Veliki, Ivan Skot, Lav, Lavoslav
N 11 32. NEDJELJA KROZ GODINU
Martin biskup, Davorin
P 12 Jozafat, Emilijan, Milan
U 13 Stanislav Kostka, Stanko, Didak
S 14 Nikola Tavelić, Ivan Trogirski, Zdenko
C 15 Albert Veliki, Leopold, Berto, Albe D
P 16 Margareta Škotska, Gertruda, Otmar
S 17 Salomeja Krakovska, Igor, Hilda
N 18 33. NEDJELJA KROZ GODINU
Posveta bazilike sv. Petra i Pavla
P 19 Elizabeta Ug., Krispin, Severin, Matilda
U 20 Feliks Valois, Srećko, Edmund, Veco
S 21 Prikazanje BDM, Gospa od Zdravlja
C 22 Cecilija, Cilika, Slavujka
P 23 Klement, Milivoj, Blagoje O
S 24 Krizogon, Krševan, Andrija, Firmin
N 25 ISUS KRIST KRALJ SVEGA STVORENJA
Katarina Aleksandrijska, Kata, Erazmo
P 26 Konrad, Leonard, Dubravko
U 27 Maksim, Severin, Virgilije
S 28 Sostan, Jakov Markijski, Držislav
C 29 Iuminata, Svjetlana, Vlasta
P 30 Andrija ap., Andrijana, Andrea C

LIPANJ Juni

- P 1 Justin, Mladen
S 2 Marcelin i Petar, Blandina, Eugen
N 3 9. NEDJELJA KROZ GODINU
Karlo Lwanga i drugovi, Dragutin
P 4 Kvirin Sisački, Predrag, Optat
U 5 Bonifacije, Valerije, Darinka
S 6 Norbert, Neda, Paulina C
C 7 Robert, Sabinijan, Radoslav
P 8 PRESVETO SRCE ISUSOVO, Medard
S 9 Srce Marijino, Pelagija, Elrem, Ranko
N 10 10. NEDJELJA KROZ GODINU
Margareta, Greta, Biserka, Bogumil
P 11 Barnaba ap., Borna, Borko
U 12 Ivan Fakundo, Bosiljko, Ninko
S 13 Antun Padovanski, Tonko, Antonija ●
C 14 Rikard, Ruffin, Elizej
P 15 Vid, Jolanka, Ferdinand, Amos
S 16 Franjo Regis, Zlatko, Borko, Zlata
N 17 11. NEDJELJA KROZ GODINU
Emilija, Laura, Bratoljub, Inocent
P 18 Marko i Marcelijan, Ljubomir, Grgur
U 19 Romuald, Rajka, Bogdan
S 20 Naum Ohrid., Goran, Margareta D
C 21 Alojzije G., Vjekoslav, Slavko
P 22 Ivan Fisher, Toma M., Paulin Nol.
S 23 Sidonija, Josip Calasso, Sida, Zdenka
N 24 12. NEDJELJA KROZ GODINU
ROĐENJE IVANA KRSTITELJA, Krsto
P 25 Vilim, Henrik, Adalbert, Eleonora
U 26 Ivan i Pavao, Vigilije, Zoran
S 27 Ladislav Ug., Ćiril Aleks., Ema, Toma
C 28 Irenej, Mirko, Smiljan O
P 29 PETAR I PAVAO AP., Krešimir, Beata
S 30 Rimski prvomučenici, Ernest Praški

PROSINAC Decembar

- S 1 Elegije, Natalija, Božena
N 2 1. NEDJELJA DOŠAŠĆA (Godina C)
Bibijana, Živka, Blanka, Lara
P 3 Franjo Ksaverski, Klauđije
U 4 Barbara, Ivan Damašć., Kristijan
S 5 Saba, Krispina, Dalmatin, Slavka
C 6 Nikola biskup, Nikša, Vladimir
P 7 Ambrozije, Dobroslava, Agaton ●
S 8 BEZGRJEŠNO ZACEĆE BDM, Imakulata
N 9 2. NEDJELJA DOŠAŠĆA
Valerija, Petar F., Zdravka, Abel
P 10 Gospa Loretska, Judita, Julija
U 11 Damaz, Damir, Sabin
S 12 Ivana Franciska de Chantal (kvatre)
C 13 Lucija, Jasna, Svjetlana
P 14 Ivan od Križa, Špiro (kvatre)
S 15 Drinske muč., Kristijana G. (kvatre) D
N 16 3. NEDJELJA DOŠAŠĆA - Materice
Adela, Etela, Zorka
P 17 Lazar, Florijan, Zrinka
U 18 Gracijan, Bosiljko, Dražen
S 19 Urban, Tea, Božica, Vladimir
C 20 Amon, Eugen i Makarije
P 21 Petar Kanizije, Snježana
S 22 Honorat, Časlav, Zenon O
N 23 4. NEDJELJA DOŠAŠĆA - Oci
Ivan Krakovski, Viktorija, Vito
P 24 Bađnjak, Adam i Eva, Irma
U 25 BOŽIC; Anastazija, Božidar
S 26 Stjepan Prvomučnik, Krunoslav
C 27 Ivan ap. i ev., Janko, Fabiola
P 28 Nevina dječica, Mladen, Nevenka
S 29 Toma B., Davor, David C
N 30 SVETA OBITELJ
Trpimir, Sabin, Liberije
P 31 Silvestar I., Silvija, Donata

Premijera predstave *Krila Balkana*

NOVI SAD – Premijera kazališne predstave **Miloslava Marina** *Krila Balkana* u režiji **Miroslava Benkea** bit će održana večeras (petak, 29. prosinca) u Srpskom narodnom pozorištu u Novom Sadu, Komorna scena (pristup iz službenog ulaza), s početkom u 20.30 sati.

Predstava je nastala uz sudjelovanje glumaca iz više kazališnih kuća Vojvodine i potporu Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka, Rusina, Hrvata i Mađara, nacionalnih vijeća Slovaka i Roma, općina Stara Pazova i Bački Petrovac, Rusinskog kulturnog centra iz Novog Sada i Srpskog narodnog pozorišta.

Nova knjiga Tomislava Žigmanova

SUBOTICA – Koncem prosinca iz tiska je izašla nova knjiga hrvatskog književnika i publicista iz Subotice **Tomislava Žigmanova** *Vivisekcije književnosti: vojvođanske i ine književne teme hrvatske*, koju u sunakladništvu skupa objavljuju Hrvatsko akademsko društvo iz Subotice i Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika iz Pule. Riječ je o knjizi književnih ogleda, studija, eseja i kritika na, u većini slučajeva, književne i knjiške teme Hrvata u Vojvodini, koje su ranije već objavljene u zbornicima, časopisima i novinama.

Urednik knjige je književnik i književni povjesničar dr. sc. **Boris Domagoj Biletić** iz Pule, recenzenti su prof. dr. sc. **Vinko Brešić** s Filozofskog fakulteta iz Zagreba i doc. dr. sc. **Stjepan Blažetin** s Filozofskog fakulteta iz Pečuha, a likovno opremanje potpisuje prof. dr. art. **Darko Vuković** iz Petrovaradina.

Kalendar o subotičkoj graditeljskoj baštini

SUBOTICA – Suvremena galerija Subotica, Međuopćinski zavod za zaštitu spomenika kulture, Gradski muzej Subotica, Turistička organizacija Subotice i *Authentic Vojvodina* izdavači su zidnog kalendara za 2018. godinu, pod nazivom *Neviđeno*.

Zidni kalendar tematizira subotičku graditeljsku baštinu, prikazanu kroz detalje s dvanaest odabranih objekata. Autori fotografija su: **Željko Vukelić, Miklós Hevér, Svetlana Kolović, Filip Rađenović i Igor Halasević**. Dizajn kalendara potpisuje mr. **Darko Vuković**, grafički dizajner i redoviti profesor Akademije likovnih umjetnosti u Novom Sadu. Tiskanje kalendara realizirano je kao financijska donacija kompanije *Euro Petrol*.

Kalendar se može kupiti u svim bolje opskrbljenim knjižarama u gradu, kao i u Suvremenoj galeriji Subotica, a prihod ostvaren njegovom prodajom bit će u potpunosti iskorišten za realizaciju jednog kulturnog programa u 2018. godini.

Veliko prelo u Subotici

SUBOTICA – *Veliko prelo 2018.* u organizaciji HKC-a *Bunjevačko kolo* bit će održano u subotu, 27. siječnja 2018. u dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici, s početkom u 19,30 sati. Cijena ulaznice je 2.400 dinara. U cijenu je uključena večera (krumpir...), piće tijekom večeri i za desert – *fanki*. Sve informacije u svezi kupnje karata se mogu dobiti u Uredu HKC-a (Preradovićeva 4) ili na telefone: 024/55-55-89 ili 064/6590635 i 064/6590637.

Povodom ove manifestacije organizatori su raspisali natječaj za najbolju »preljsku pismu« Velikog prela 2018. Pjesme je potrebno dostaviti u Ured HKC-a (Preradovićeva br. 4, Subotica), osobno, putem pošte ili na e-mail adresu: hkcunjevackokolosubotica@yahoo.com, s naznakom za Veliko prelo 2018. – natječaj za Preljsku pismu. Uz prijavu je potrebno napisati tko je autor pjesme i kontakt telefon. Pjesma treba biti napisana na hrvatskom jeziku ili na bunjevačkoj ikavici. Natječaj je otvoren do 19. siječnja.

Organizatori su također raspisali i natječaj za izbor najljepše prelje *Velikog prela 2018.* Prijavu za natječaj je moguće predati osobno u Uredu HKC-a u Subotici ili putem e-mail adrese hkcunjevackokolosubotica@yahoo.com, s naznakom za Veliko prelo 2018. – natječaj za Prelju ili putem facebook stranice HKC *Bunjevačko kolo* (u inbox). Uz prijavu je potrebno dostaviti: ime i prezime, mjesto stanovanja, godište i kontakt telefon. Prelja mora biti odjevena u bunjevačku narodnu nošnju, a za sve zainteresirane organizatori mogu pomoći oko izbora nošnje. Natječaj je otvoren do 22. siječnja.

Jedna osobita noć

KUDH *Bodrog* iz Monoštora priredilo je pred sam Božić svoj tradicionalni Božićni koncert. Zanimljiv program pripremili su mlađi članovi *Bodroga*, a zapažen nastup imali su *Bodrogovi* mališani koje je za koncert pripremila **Sonja Periškić**. U prvom dijelu koncerta priređen je prikaz odlaska sveta tri kra-

lja koja su pratila betlehemsku zvijezdu kako bi se poklonili tek rođenom Isusu. Na kraju koncerta mališane je iznenadio Djed Božićnjak koji ih je darivao prigodnim darovima. Bila je ovo jedna osobita noć ususret blagdanu.

Z. V.

27. Tradicionalni Božićni koncert u Subotici
 Franjevačka stara crkva sv. Mihovila arkandela
 Petak, 29.12.2017. u 19 sati

Nastupaju:
 Zbor "Sveta Cecilija" iz Franjevačke crkve - Subotica
 Subotički tamburaški orkestar

Dirigenti: Marijana Marki, s. Mirjam Pandžić

Ulaz slobodan Radujemo se vašem dolasku.

Božićni koncert Šokadije u crkvi svetog Lovre

Stare i nove pisme

Mješoviti pjevački zbor i tamburaški sastav KPZH *Šokadija*, sa solisticom **Božanom Vidaković**, održali su Božićni koncert na badnju večer u crkvi svetog Lovre u Sonti. Tijekom posljednjih pola sata prije početka polnočke, *Šokadinci* su otpjevali tri starinska božićna napjeva i dvije božićne pjesme, koje je na svoje stihove skladala Vidakovićeva. Veliki broj vjernika nazočnih na koncertu na koncu je glasnim pljeskom pod svodovima crkve nagradilo izvođače pjesama. Poslije polnočke koju je predstavio sončanski župnik vlč. **Josip Kujundžić**, pjevači i tamburaši *Šokadije* su se u prostorijama župnoga doma priključili vjernicima u blagdanskom veselju.

I. A.

Božićni koncert u subotičkoj katedrali

Svečani glazbeni ugođaj

Već 28 godina unatrag u subotičkoj katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske imamo prilike u povodu Božića slušati prigodni koncert na kojem zajednički nastupaju pjevači i tamburaši, izvodeći domaće božićne skladbe ali i one iz drugih krajeva i zemalja. Tako je bilo i ove godine, na Božićnom koncertu održanom u subotu, 23. prosinca.

Uz katedralne zborove *Albe Vidaković* i *Sv. Terezija* te dječji zbor *Zlatni klasovi* pod ravnanjem **Miroslava Stantića**, nastupio je i dječji zbor iz subotičke župe sv. Roka. Pjevače su kao i u proteklih skoro trideset godina pratili tamburaši Subotičkog tamburaškog orkestra, a koje je ovoga puta pripremila **Marijana Marki**. Stantić i Marki su ujedno i ravnali subotnjim koncertom. Svečani glazbeni ugođaj u najvećoj subotičkoj katoličkoj crkvi, nastupivši u zborove, obogatili su i vokalne solistice: **Alenka Vojnić** (sopranistica), **Izabella Guzsány** (mezzosopranistica) i **Emina Tikvicki**. Kao solisticu čuli smo i **Adrianu Zupanek** na violončelu. Prvi dio programa činile se skladbe poznatih skladatelja (**W. A. Mozart**, **G. Caccini**, **J. Schnabel**, **Gy. Kertész**) pisane za božićno vrijeme, a drugi dio obrade božićnih pjesama iz Bačke. Spomenute obrade potpisuju mahom domaći autori: **Milan Asić**, **Mate Leščan**, **Alen Kopunović Legetin**, Miroslav Stantić i **Bela Anišić**, a u segmentu pojedinih tamburaških aranžmana – **Stipan Jaramazović** i **Vojislav Temunović**.

Voditelj katedralnih zborova Miroslav Stantić kaže za HR kako je zadovoljan odzivom publike koja je u lijepom broju ispunila prostor bazilike.

»Publika na ovakve koncerte uvijek dolazi u velikom broju, mi ih nastojimo glazbom uvesti u veliki blagdan, blagdansko ozračje. Iako nije po liturgijskim pravilima da neki zbor drži božićni koncert prije Božića, kod nas je to tradicija i običaj«, kaže Stantić.

D. B. P.

 Marijana Marki, Izabella Guzsány i Alenka Vojnić

 Emina Tikvicki

Koncert u organizaciji HKPD-a *Jelačić*

Božićne pjesme i običaji iz Petrovaradina

Niti jedan dosad održani božićni koncert u organizaciji Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Jelačić* iz Petrovaradina nije bio toliko poseban kao posljednji koji su članovi dramskog i glazbenih odjela toga Društva priredili u petak, 22. prosinca, u koncertnoj dvorani *Studija M* u Novom Sadu. Pod nazivom *Jelačićev koncert božićnih pjesama iz Petrovaradina*, ovim je događajem u glavnom gradu Vojvodine – budućoj europskoj prijestolnici kulture bio prezentiran dio bogate kulturno-umjetničke baštine naselja Petrovaradin, vezan uz duh božićnoga vremena.

S obzirom na to da su se ove godine navršile i dvije obljetnice – 190 godina od rođenja i 120 od smrti plodnog hrvatskog glazbenika i poligrafa **Ilije Okrugića Srijemca** čije su božićne crkvene popijevke gotovo stoljeće i pol utkane u tradiciju božićne proslave u Petrovaradinu, program *Jelačićeva* koncerta bio je posvećen i tom velikanu.

Vesel'te se, braćo danas

U dva odvojena nastupa mješoviti pjevački zbor Društva izveo je najprije nekoliko Okrugićevih božićnih crkvenih popijevaka (*Ustajte, pastiri, Hajdmo, Hajdmo* i dr.) koje svojim riječima i napjevima, uz nenadmašnu harmoniziranost, također petrovaradinskog glazbenika **Stanislava Prepreka** čine važan dio božićnog repertoara, vlastitog crkvama u Petrovaradinu. U drugom bloku nastupa zbor je interpretirao poznata hrvatska i svjetska glazbena djela poput: *Tiha noć, Adeste fidelis* i dr. Zborom od tridesetak pjevačica i pjevača ravnala je **Vesna Kesić Krsmanović**, uz klavirsku pratnju **Aleksandre Vojnak**.

Običaje nekadašnjeg koledarskog čestitanja Badnjeg dana i Božića u Petrovaradinu publici su predstavili glumci dramskog

odjela HKPD-a *Jelačić* na čelu s voditeljicom **Brankom Dačević** koja je prisutne pričom uvodila u svaku pojedinu scenu običaja. Uz dječje recitiranje, kao središnji dio čestitarskih običaja na Božić, nastupio je i orkestar *Jelačićeva tamburaška mornarica*, izvodeći koledarsku skladbu *Vesel'te se, braćo danas* s kojom se i u današnje vrijeme na Badnju večer odlazi u pojedine petrovaradinske obitelji u čestitanje Božića.

Ovaj devetočlani orkestar samostalno je, pjevajući i svirajući, izveo i široko popularnu božićnu popijevku *Vesjelje ti navješćujem*, te na koncu programa, skupa s pjevačkim zborom nastupio u izvedbi tradicionalne petrovaradinske božićne popijevke *Vesel'te se, kršćani* koja je, kao i mnoge druge točke te večeri, izazvala ovacije publike.

Notna pjesmarica

Međutim, *Vesel'te se, kršćani* odsada više nije samo naslov poznate petrovaradinske božićne popijevke, nego i brošure – notne pjesmarice (manje publikacije) o božićnim običajima i popijevkama u Petrovaradinu koju je pred kraj božićnoga koncerta posjetiteljima predstavio njezin autor, predsjednik Društva – **Petar Pifat**. Bilo je to iznenađenje za posjetitelje, božićni dar za Petrovaradince, ali i doprinos ostavljanju pisanog traga o specifičnim običajima petrovaradinskih Hrvata koji su u tu knjižicu sabrani uglavnom usmenim prikupljanjem građe od kazivača starije dobi. Dodatak publikaciji tiskanoj na 44 strane u koloru i s fotografijama čine i notni zapisi spomenutih božićnih popijevaka.

Organiziranje koncerta božićnih popijevaka i izdavanje publikacije financijski su pomogli Hrvatsko nacionalno vijeće i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

M. Kralj

Uređenje objekata i njihove okolice

Ne prilagođavati arhitekturu i prostor sadržaju, nego sadržaj prilagoditi arhitekturi i prostoru

Kada se motivi i ideja (u smislu što će i kakva će biti ponuda) definitivno konkretiziraju, a osigurana su i financijska sredstva za realizaciju, pristupa se uređenju predviđenih prostora (gospodarstva, kućanstva) za bavljenje seoskim turizmom. Ako je potrebno izvesti razne građevinske i instalaterske radove, prvi korak je pribavljanje potrebne dokumentacije (projekte, građevinske dozvole, ateste i sl.). U slučaju da se seoskom turizmu predviđeni i namijenjeni objekt i okolno prirodno okruženje nalaze pod zaštitom ili su evidentirani i tretirani kao kulturno dobro i/ili zaštićeno prirodno područje, potrebno je pribaviti mišljenje i suglasnost nadležnih institucija a pri uređenju pridržavati se danih uputa. Također, da bi se gospodarstvo uvelo u regularno poslovanje, treba se pridržavati propisanih minimalnih uvjeta za uređenje i opremanje objekata seoskog turizma kao i regulativa iz važećeg Zakona o turizmu.

Novo uskladiti sa starim

U zavisnosti od zatečenog stanja i funkcionalnosti objekta zamišljene ideje, odnosno ponude, uređuju se vanjština, unutrašnjost i okolina objekta. Osnovno pravilo uređenja je sljedeće: ne prilagođavati arhitekturu i prostor sadržaju, nego sadržaj prilagođavati arhitekturi i prostoru, a novo uvijek treba da je u skladu sa starim. Od ovoga zavisi hoće li objekt namijenjen seoskom turizmu biti vizualno atraktivan, funkcionalan i uz efikasnu propagandnu promociju biti prepoznatljiv i prihvaćen na tržištu.

Vrlo je bitno da se objektivno sagleda fizičko stanje (stupanj

oštećenja) objekta, a da se pri uređenju što je moguće manje intervenira na arhitekturi, naravno, ne zanemarujući i zaboravljajući tradicionalne detalje dotične seoske kuće. Tradicionalne, ambijentalne zakonitosti su prvenstveno namjenski smišljeni prostori, jednostavno i funkcionalno uređenje odnosno čist i ozelenjen okoliš. Preporučljivo je iskoristiti postojeći upotrebljiv »polovni« građevinski materijal i stolariju s objekta (staru opeku, biber crijep, grede, prozore, vrata i dr.). Time se dobija na autentičnosti i atraktivnosti, a moguće su i značajne materijalne i financijske uštede.

Za unutrašnje uređenje objekta također važi pravilo da je potrebno voditi računa o tradiciji i ambijentu. Samo unutrašnje uređenje zavisi od toga hoće li se cijeli objekt ili samo jedan njegov dio staviti u funkciju turizma kao i od predviđene vrste turističkih usluga: je li to samo usluga smještaja, samo usluge hrane i pića ili kombinacija ovih usluga, eventualno neka stalna izložbena postavka (etnografska, likovna, zavičajna, arheološka i druge).

Zbog toga će biti potrebno postojeći raspored prostorija prilagoditi novoj namjeni pri čemu se, ako je to izvodljivo, treba pratiti postojeći (autentični, izvorni) raspored odnosno plan prostora. I ovdje važi zlatno pravilo – sadržaj prilagoditi arhitekturi. U slučaju skučenosti objekta, dodatni prostor može se osigurati stavljanjem u funkciju postojećih pomoćnih objekata, podrumskih i tavanskih prostora.

Manje je više

Ne smije se ispustiti iz vida da se u seoskom turizmu traži, ali i očekuje određeni komfor (ali ne komfor hotela viših kategorija!), a to se prije svega odnosi na prostranost soba i uređene sanitarne i mokre čvorove. Bolje je urediti jednu sobu manje, ne teži-

ti nasilnom povećanju kapaciteta, jer se time dobija suprotan efekt, odnosno osjećaj skučenosti. U većini slučajeva kupaonica je jedan novi element (prostor) u tradicionalnoj seoskoj kući i zato ga treba pažljivo uklopiti u postojeći ambijent po principu »ne luksuzno nego funkcionalno«. Što se raznih instalacija tiče (električne, vodovod, kanalizacija i dr.), po mogućnosti treba da su izvedene tako da ne budu upadljive. Sobe i druge prostorije predviđene za goste idealno bi bilo opremiti autentičnim ili restauriranim starim namještajem i to isključivo ispravnim.

Ako to nije moguće, može se koristiti i novi namještaj odgovarajućeg stila koji se uklapa u dotični ambijent. U praksi se najčešće susrećemo s mješavinom ova dva rješenja. Za dekoraciju prostora preporučuju se stari predmeti zanatske i kućne radinosti koji više nisu u upotrebi, a upućuju na tradiciju mjesta i regije. Zidovi se mogu dekorirati ambijentu odgovarajućim slikama kao i starim fotografijama. Najvažnije pravilo kod unutrašnjeg uređenja i dekoriranja jest da prostor ne smije biti pretrpan. Objekt seoskog turizma nije antikvarijat! Jednostavnost, osobna kreativnost i dizajnersko pravilo »manje je više« su dobitna kombinacija.

Uređenje okolice

Uređenje okolice (okućnice, dvorišta) je iste važnosti kao i uređenje samog objekta za prijem i smještaj gostiju, jer atraktivnost cjelokupnog prostora namijenjenog seoskom turizmu upravo zavisi od stupnja uređenosti okoline. Na temelju toga gost stječe prve dojmove prilikom dolaska – pozitivne ili negativne, a važan je faktor pri prezentaciji i promociji bilo putem brošura, kataloga, interneta, fotografija ili reklamnog spota, jer se na temelju uređenosti okoline stječu prve impresije. Osim kao faktor privlačnosti bitnu ulogu ima i u prezentaciji samoga sela promovirajući ga kao kultivirano mjesto s očuvanim prirodnim i kulturnim nasljeđem.

Hortikulturno uređenje treba se bazirati na autohtonim biljnim vrstama (kako drveća, tako i cvijeća i drugog raslinja) jer se tako dobija dojam autentičnosti (izvornosti) što povećava atraktivnost. Primjera radi, bagrem oko salaša je autentičan, više-struko koristan a time i atraktivan – zasadimo li neko egzotično mediteransko raslinje, djelovat će interesantno ali i pomalo nebulozno. Također treba obratiti pažnju na travnjake – da budu uredni i što prirodniji. Seoski travnjak nije ni teren za golf niti

Skoro svakodnevno, svjedoci smo alarmantnih upozorenja da nam se sela zbog konstantnog smanjenja stanovništva ubrzano prazne i nestaju, naročito ona udaljena od većih urbanih sredina, što stvara brojne demografske, socijalne, sociološke, ekonomske, ekološke, urbanističke, pa i političke probleme. Kako i što učiniti i poduzeti kako bi se ovaj problem prevladao ili bar ublažio, a da devastirana, zapuštena i napuštena sela, seoska gospodarstva i imanja ponovno ožive? Jedan važan i mogući segment rješenja je seoski turizam, jer višestruko pridonosi oživljavanju, unaprjeđenju i razvoju ruralnih sredina.

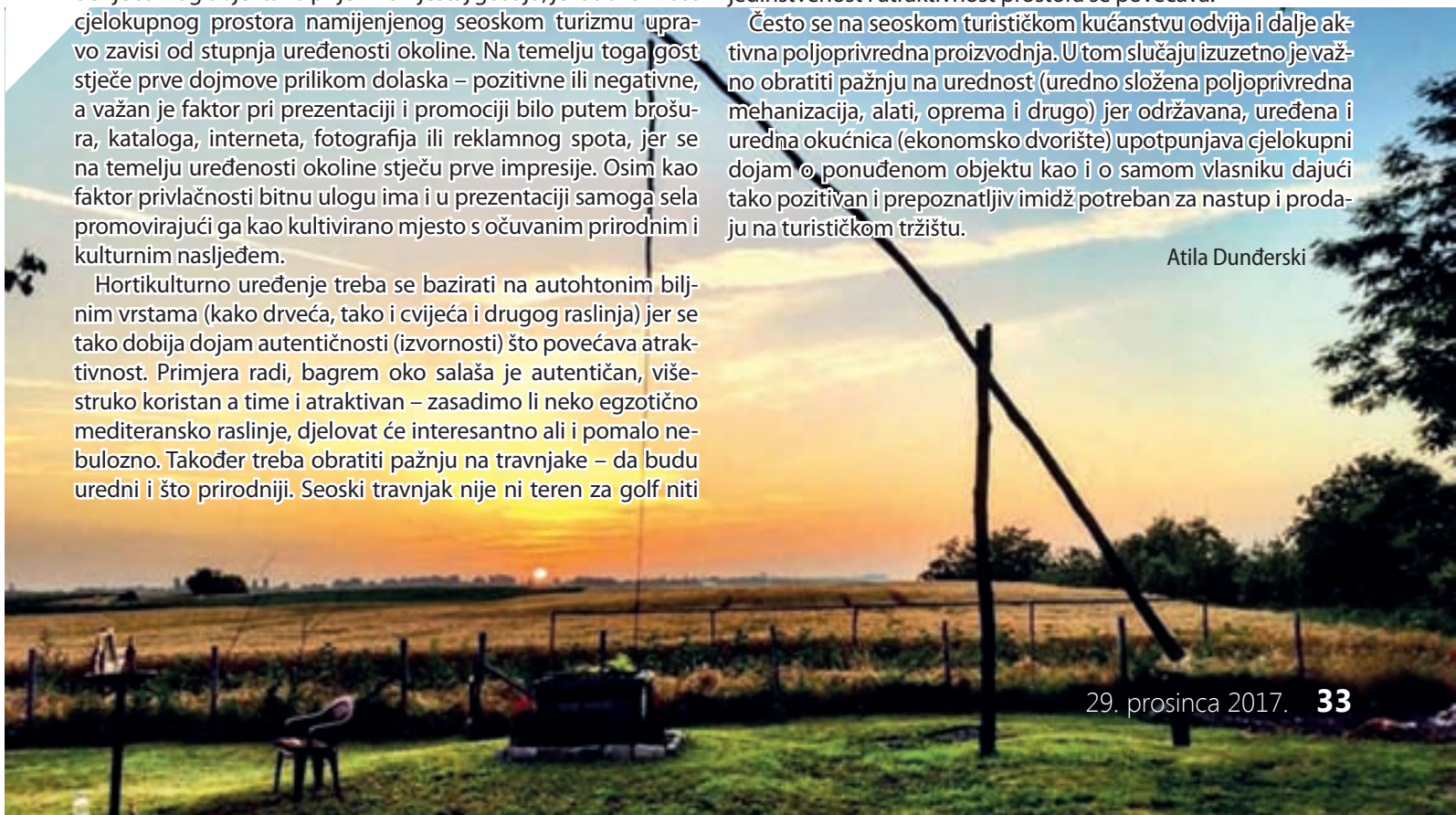
je nogometno igralište. Samonikli i uredno održavani travnjak daje poseban ugođaj!

Ako je potrebno da se okolina objekta ogradi, ograda treba da je sačinjena od tradicionalnih i prirodnih materijala (drvo, pletena ograda od pruća, živica, autohtono grmlje itd.). U slučaju da već postoji masivna ograda od bilo kog suvremenog građevinskog materijala, poželjno bi bilo zamaskirati je živicom, grmolikim cvijećem ili sličnim sadnicama kako bi se stekao što veći osjećaj prirodnosti. Ovo se posebno odnosi na ona seoska turistička kućanstva koja se nalaze u samom selu ili naselju.

Privlačnost i ugođaj bit će još izraženiji ako se prostor obogati cvjetnim lejama, etnografskim predmetima (stara zaprežna kola, razna stara »poljoprivredna mehanizacija« i alati, korita, pojila i slično), natkrivenim prostorom na otvorenom (sjenica, »lugaš«), kao i manjim dječjim igralištem. Poželjno je da etnografski predmeti budu restaurirani i obnovljeni. Ne preporučuje se da se dvorište »dekorira« betonskim ili gipsanim patuljcima, lavovima, labudovima, fontanama i sličnim detaljima jer to nisu elementi tradicionalnosti, umanjuju atraktivnost, a i estetska vrijednost im je problematična. Ako se na dvorište nadovezuje još i uredno održavan i aktivan voćnjak, vinograd ili povrtnjak, jedinstvenost i atraktivnost prostora se povećava.

Često se na seoskom turističkom kućanstvu odvija i dalje aktivna poljoprivredna proizvodnja. U tom slučaju izuzetno je važno obratiti pažnju na urednost (uredno složena poljoprivredna mehanizacija, alati, oprema i drugo) jer održavana, uređena i uredna okućnica (ekonomsko dvorište) upotpunjava cjelokupni dojam o ponuđenom objektu kao i o samom vlasniku dajući tako pozitivan i prepoznatljiv imidž potreban za nastup i prodaju na turističkom tržištu.

Atila Dunderski

Božić u Slankamenu

U župi svetoga Mihaela u Novom Slankamenu ovoga adventa bilo je radno. Uz mnogo truda, rada i napora mali broj aktivnih župljana izradio je betlehemske jaslce. Kako su rekli organizatori, sve ovo je organizirano kako bi pre-

vashodno mještanima ali i drugima dali do znanja da Božić nisu skupi darovi, borovi i ukrasi nego da se odnosi na samog Spasitelja i Njegovo rođenje u Betlehemu.

D. Peka

»Žive jaslce« u Sotu

Ove godine u župnom dvorištu pokraj crkve svete *Katarine* u Sotu, za Badnju večer, župljani Sota organizirali su »žive jaslce«. Brojni vjernici i župljani okolnih mjesta i ovoga puta mogli su uživati u jedinstvenom prizoru Isusova rođenja u iščekivanju najradosnijeg kršćanskog blagdana. Poštujući tradiciju i prisjećajući se kako se nekada proslavljao Božić, župljani su na poseban način približili atmosferu mjesta Kristovog rođenja. U župnom dvorištu postavili su obore sa životinjama, a župljanji su u uvjerljivim kostimima koji utjelovljuju Svetu obitelj, pružili Badnjoj večeri posebno ozračje, te poslali poruku mira i ljubavi svim ljudima dobre volje.

S. D.

»Žive jaslce« u Vajskoj

U župi sv. Jurja u Vajskoj prije polnočke upriličen je prikaz »živih jaslca«. Jaslce su marljivo gradili članovi pastoralnog vijeća uz pomoć drugih župljana. Veliki broj vjernika okupio se oko štalice da uživa u ovom igrokazu. Glumci su se vrijedno pripremali dolazeći redovito na probe, a cjelokupan ugođaj je upotpunio župni zbor svojom pjesmom. Nakon igro-

kaza uslijedila je polnočka u prepunoj crkvi. U svojoj homiliji vlč. **Vinko Cvijin** napravio je usporedbu naroda u selu s pastirima koji su hodili u tmini i vidjeli veliku svjetlost. Ta svjetlost je bio Isus Krist. Mladi danas odlaze iz sela jer tu ne vide svoju budućnost, ali rođenje Isusovo nam nanovo treba dati novu nadu; on nam mora biti svjetlost vodilja koja će nam osvijetliti put u novo i bolje sutra.

A. Š.

Dani biskupa Ivana Antunovića

Katoličko društvo *Ivan Antunović* i ove godine organizira *Dane biskupa Ivana Antunovića 2018.*

Sveta misa za biskupa Antunovića, o 130. obljetnici smrti, bit će služena u katedrali - bazilici sv. Terezije Avilske u Subotici 7. siječnja (nedjelja) u 18 sati.

Dvadeset i šesti *Razgovor* bit će održan u petak, 12. siječnja, u Pastoralnom centru *Augustinianum* (Subotica, Trg svete Terezije 2). Tema ovogodišnjih *Razgovora* je aktualno pitanje iseljavanja i život u iseljeništvu. Predavači će biti msgr. **Stjepan Beretić**, katedralni župnik, i vlč. dr. **Tomislav Markić**, nacionalni ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu. Početak je u 19 sati.

RADIO MARIJA

NOVI SAD
SUBOTICA
SOMBOR
PLANDIŠTE
NIŠ
LESKOVAC

90,0 MHz
90,7 MHz
95,7 MHz
88,4 MHz
102,7 MHz
107,4 MHz

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Vjera čuva obitelj

Nedjelju nakon Božića slavimo Svetu obitelj. Ovaj blagdan nas potiče na razmišljanje o našim obiteljima. Statistike, kao i brojni primjeri iz našeg okruženja, pokazuju nam da je obiteljski život u ozbiljnoj krizi. Brojni su uzroci takve situacije u našem društvu. Izgleda ipak da su problemi ekonomske prirode najviše opteretili obiteljsku zajednicu, koja doživljava slom pod težinom nedaća koje ne može riješiti sama. Sociolozi će pronaći još mnoge druge razloge, no mi vjernici ne možemo ne primijetiti da je ključni problem u našim obiteljima nedostatak vjere. Ponekad je život toliko težak da samo vjera može održati obitelj na okupu. Upravo zato nam liturgijska čitanja na ovaj blagdan govore o praocu naše vjere, Abrahamu, koji je svojom vjernošću Bogu stekao i sačuvao svoju obitelj.

Abrahamova vjernost

Abraham je čovjek vjere i kao takav uzor vjernicima sve do danas. Bog pred njega stavlja različita iskušenja, no on ih uspješno prevladava jer ima povjerenje u svog Boga. Prvi težak i neobičan zahtjev koji Bog od njega traži je da napusti svoju zemlju i krene u nepoznato, te se nastani negdje gdje će biti stranac, u tuđu zemlju, među tuđi narod. Iako je bilo teško izvršiti taj zahtjev, Abraham ostavlja sve i poslušno kreće. I mi smo tako pozvani, ne napustiti svoju zemlju, nego svoje ideale, ideje, svoj ego, navezanost na ovaj svijet, izaći iz sebe da bismo se mogli susresti s Bogom. Vjera u nepoznatog Boga oslobađa Abrahama od zarobljenosti ovim svijetom, te on postaje slobodan prepustiti se Bogu koji ga vodi. Vrhunac Abrahamove vjere je spremnost da žrtvuje svoga sina. Tim činom potvrđuje da se ništa ne smije pretpostaviti ljubavi prema Bogu, te da jedino u ljubavi prema Bogu sve zadobiva svoju pravu vrijednost, a Bog sve okreće na dobro. Abraham je povjerovao i kada mu je Bog rekao da će, unatoč svojoj starosti, dobiti sina, te da će njegovo potomstvo biti brojno kao zvijezde na nebu. Sara već nije imala vjere koliko i Abraham. Ona se na ovo Božje obećanje nasmijala. Bilo joj je nevjerovatno da ona, žena u godinama, rodi dijete. Sumnjala je u Božje djelovanje. No, Bog je prekorava i ona počinje vjerovati. Njihovu

vjeru Bog je nagradio Izakovim rođenjem.

Obitelj Abrahama i Sare pokazuje nam da ne mora biti lako u životu da bi se sačuvalo obiteljsko zajedništvo. Ono jedino što čuva to zajedništvo je vjera. Samo tamo gdje obitelj vjeruje u Boga i pouzdaje se u njegovu moć, samo tamo gdje izlazi iz svojih navezanosti i postaje mjesto Abrahamova izlaska iz poznatog prema nepoznatom, potpuno predana vjeri i povjerenju u Boga, obitelj ostaje u zajedništvu, težeći prema svetosti svete obitelji.

Bog u obitelji

Obitelj Abrahama i Sare samo je slika svete obitelji Isusa, Marije i Josipa. Marija je, poput Abrahama, rekla svoje »da« Bogu i zaputila se na put u nepoznato – pristala je roditi Božjeg Sina iako nije znala ni što to točno znači ni kako će biti. Ali, vjera ju je ponukala da odgovori potvrdno na anđelovu vijest. Abraham svojom vjerom dopušta Bogu da uđe u njegovu obitelj, a Marija svojom uvodi Boga u ovaj svijet. Josip, također, vjeruje. On prihvaća u svoju obitelj Božjeg Sina, brine se za njega i dopušta s potpunim povjerenjem da ga Bog vodi. Tako oni postaju sveta obitelj, jer se u njoj rodio i rastao sam Bog. No, sveta obitelj svakoj obitelji pokazuje put prema svetosti, a taj put je vjera.

Život na ovom svijetu je težak, pun različitih nevolja i teškoća. Ni sveta obitelj nije bila pošteđena ovozemaljskih briga. Ključno je u takvim trenucima vjerovati i dopustiti Bogu da nas vodi. Zajednička molitva je ono što jača obiteljsku vjeru, povezuje njezine članove međusobno i s Bogom. Zato obiteljski život treba graditi na vjeri i molitvi, tako će naša obiteljska zajednica biti osnažena, te neće pokleknuti pod teretom problema. Jer, samo tamo gdje se obitelj ne okreće sama sebi, gdje ne dopuštaju da im usmjerenje bude isključivo ovozemaljsko, nego se okreću Bogu, tamo je blagoslov. Samo tamo gdje članovi obitelji nisu zarobljeni svojim egom, gdje ne vrednuju stvari mjerilima ovoga svijeta, nego slave Boga, za nagradu dobivaju mir. Zato dopustimo Bogu da se nastani u naše obitelji, s povjerenjem u njega prihvaćajmo ono što nam život donosi, molitvom se povezujemo s njim i pokažimo mu da na njega računamo.

**Božićna žurka u HKC
Bunjevačko kolo u Subotici**

Zabava uz tamburaše i DJ-a

Godinama unatrag HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice organizira *Božićnu žurku* u Centru. Na tulumu se okupe mladi, a tako je bilo i ove godine. Glede programa, ove je godine u Velikoj dvorani Centra mlade zabavljao DJ, a malo stariji su bili u kavani *Dukat* gdje su se zabavljali uz glazbu Ansambla *Ruže*. Bilo je dosta mladih, a na ovakvim žurkama uz dobru zabavu, možemo steći i nova prijateljstva. Nadamo se da će ovakvih božićnih žurki biti i idućih godina...

Tekst i fotografije: Ana Francišković

Božićna priča

Duhovi spašavaju Božić

Atmosfera i raspoloženje kojim ovo razdoblje godine obavlja svaki djelić dana opravdava činjenicu da je u fokusu svega što radimo, o čemu mislimo i pišemo upravo Božić i čarolija koju on donosi. Tako smo u centar dnevne prostorije stavili bor, ispod bora darove, na trpezu novogodišnji meni, na lice osmjech, u srce dobrotu i ljubav, a na male ekrane predlažemo da stavite *Božićnu priču*.

Snimljena prema književnom klasiku **Charlesa Dickensa**, u režiji **Roberta Zemeckisa** i s **Jimom Carreyjem** u glavnoj ulozi, ovo je jedna od petnaestak ekranizacija priče o škrtom starcu i o unošenju toplote u njegovo hladno srce. Glumačku ekipu upotpunjuju i sjajni **Gary Oldman** i **Colin Firth**. Koristeći se 3D animacijom i specijalnim efektima, vrhunskom produkcijom te izborom velikih holivudskih zvijezda, ova **Disneyeva** fantastična izvedba, tehnički i glumački uspijeva biti emotivna i dirljiva, baš kako ovakva priča i zasluhuje.

Sretan Božić svakome

Božićna priča je priča o škrtom bankaru londonske banke, gospodinu Scrooge, koji na samom početku filma pokazuje koliko ne voli duh blagdana tako što odbija posjetiti nećaka i njegovu obitelj za Božić i negoduje oko davanja slobodnog dana svom vjernom uposleniku. Na Badnju večer gospodina Scrooga posjećuje duh njegovog prijatelja koji u okovima ne pronalazi mir već stalno luta, a takva sudbina će dočekati i Scrooga ukoliko se ne promijeni. Najavljuje mu posjet duha prošlosti, sadašnjosti i budućnosti koji će mu pokazati posljedice njegovih djela i stvari koje će se dogoditi ukoliko se Scrooge ne promijeni. Najveći preokret ove božićne priče događa se kada duh budućnosti pokaže gospodinu Scroogu njegov grob zatrpan snijegom i obitelj koja ne tuguje nakon njegove smrti.

Ova priča ne bi bila prava božićna da dobrota u ljudima ne uspije pronaći put do hladnog srca gospodina Scrooga, koji ispravlja svoje postupke i čak postaje onaj koji donosi sreću svim sugrađanima. Ovakvim raspletom *Božićna priča* ilustrira kako se samozadovoljni i neosjetljivi ljudi mogu pretvoriti u dobrotvorne, brižljive i društveno svjesne članove društva.

Božićni duh

Prije svega *Božićna priča* slavi Božić i inspirira. Za vrijeme Božića ljudi zaboravljaju svoje svađe i razmirice, sebičnost i

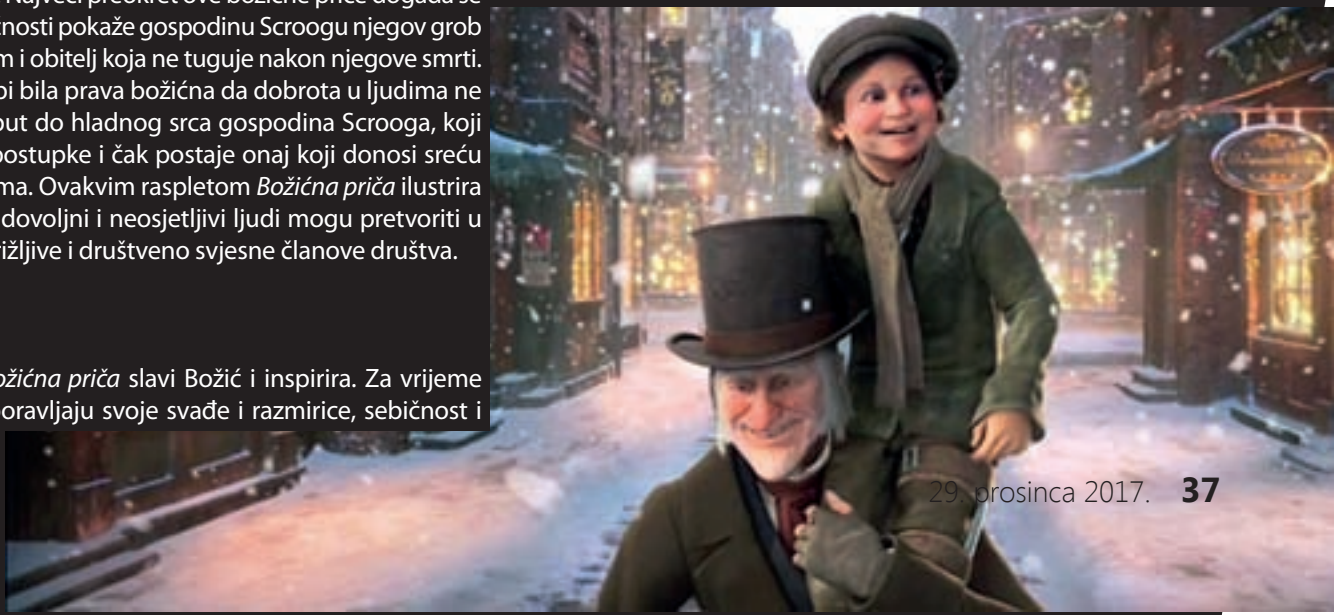
Možda nemamo svi priliku da nas posjeti duh prošlosti, duh sadašnjosti i duh budućnosti ali zato imamo priliku da nas kroz Božićnu priču posjeti Scrooge i podsjeti da pomažemo, da slavimo Božić i činimo dobro sebi i drugima

okupiranost poslom u korist prijateljstva, obitelji, dobrote, milosrđa i proslave. Likovi ove blagdanske priče uče nas mnogo o tome kako se neosjetljivi ljudi mogu pretvoriti u dobrotvorne i brižljive, a tome najviše pridonosi gospodin Scrooge koji prevladava svoju apatiju i pronalazi sjećanja, empatiju i strah od smrti.

Nevjerojatno je na koliko nas stvari može podsjetiti jedna bajkovita priča, a na prvom mjestu je to činjenica da imamo pravo biti sretni, bez obzira jesmo li bogati ili siromašni. *Božićna priča* nas uči kako da ne izgubimo božićni duh zbog onih koji ga nemaju, kao i kako živjeti s prošlošću, sadašnjošću i budućnošću u mislima. Tu je i ideja da se, ukoliko želimo, možemo promijeniti u trenutku kada imamo dovoljno inspiracije, motiva i želje, bilo kada i samo od nas zavisi. I na kraju, važno je živjeti onako da nam se srce uvijek smije.

Pokrenut svojom frustracijom – siromaštvom Dikinsena je davne 1843. napisao *Božićnu priču* koja će nas stoljećima kasnije poticati da se zapitamo gdje smo skrenuli na svom putu i izgubili ono dobro u sebi. Možda nemamo svi priliku da nas posjeti duh prošlosti, duh sadašnjosti i duh budućnosti ali zato imamo priliku da nas kroz *Božićnu priču* posjeti Scrooge i podsjeti da pomažemo, da slavimo Božić i činimo dobro sebi i drugima.

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište? (92)

Različito odgojeni ljudi i njihova životna poimanja

U kazališnoj sezoni 1966./67., sudeći prema izvedenim djelima i zapažanjima kazališne kritike repertoar je gotovo u cijelosti bio sastavljen od tzv. laganih i zabavnih komada kako bi se udovoljilo pretpostavljenim zanimanjima i očekivanjima publike, i njezinu ukusu – izuzmemo li **Shakespeareova Hamleta** i dramu **Filip** i **Johna Irwina Shawa**. U tom kontekstu, u traganju za djelima koja neće biti odviše zahtjevna, treba gledati na praiizvedbu komedija iz narodnog života *Ode Bolto na ogled*, u režijskoj postavci **Mirka Huske**, i na predstave kao što su: *Zla žena*, *Hlače* i *Treća želja*, dok je u ansamblu Mađarske drame, s istim nakanama, postavljena glazbena komedija francuskog pisca **Marcela Mitua** *Lov na muževe*, u režiji **Károlya Szásza**.

Slabokrvna komedija naravi

Osim toga, publika je imala prilike vidjeti i dvije ispitne predstave polaznika subotičkog Dramskog studija koji je djelovao u okrilju Mađarske drame – muzičku komediju **Georga Lavalla** *Slijepi putnik*, u režiji **Ide Versenyi** i *Molitva za Zsuzsu*, **Sándora Erdélyi** u režiji **Mihályi Virág**ha. Također je, početkom ožujka, izveden na ovdašnjoj sceni poetsko-dramski recital književnika, pokretača i prvog urednika časopisa *Rukovet*, **Lazara Merkovića** *List iz ljetopisa*, a u povodu međunarodnog praznika Dana žena, kojega je režirao **Mihajlo Jančikin**. Uslijedila je potom predstava *Djevojka s pjegavim licem* ruskog pisca **Andreja Uspenskog** u režiji **Mihályi Virág**ha, uistinu slabokrvna komedija naravi u kojoj nam pisac, prema zapažanju **Ivanke Rackov** (*Rukovet*, 3-4, 1967.), pokušava s dozom humora pokazati sukob različito odgojenih ljudi i njihovih nepodudarnih životnih shvaćanja. Pisac je svoje likove gradio manje-više shematizirano, te su tako na jednoj strani djevojka pjegava lica, Glaša, odrasla u domu za ratnu nahoćad i njeno društvo, također djeca toga doma, dok su na drugoj strani pomalo razmažen i samoživ arhitekt Aleksej, njegova majka, liječnica Ana Petrovna, te prijatelji njihova doma i susjedi, svi dobrano lakomisleni, izvještačeni, usiljeni, uobraženi ili naprosto nadmeni. I dok se Glašino društvo iz doma odlučuje ići u Sibir, ondje raditi i iskušati vlastite sposobnosti, dotle Aleksej i svijet kojega on oličava sebično gleda samo na sebe, svoje potrebe i interese. Igrom sudbine Glaša se zaljubljuje i udaje za Alekseja, no, ubrzo uviđa svoju pogrešku i shvaća kako se neće uspjeti prilagoditi njemu i njegovima. Glaša se tada odluči poći sa svojim u Sibir, vođena potajnom nadom da bi se možda i Aleksej mogao izmijeniti i preobraziti, pođe li za njom, vođen ljubavlju, izmakne li se konačno majčinu i utjecaju njezina prijatelja, predstavnika starijeg naraštaja, arogantne i netrpeljive osobe, a u biti bijednoga karijerista.

Manje zapažene uloge

Kolikogod je ovo kazališno djelo pojednostavljeno, gotovo do crno-bijele derivacije, glumci su u njemu, prema ocjeni Ivanke Rackov, nastojali pružiti što potpuniji doživljaj gledalištu, traganjem svoga znanja i iskustva stečenog na sceni, a osobito **Jelka Asić** tumačeći lik udovice koja izvana gledano živi za svojega sina, a zapravo ga terorizira svojom prenatrpanom majčinskom skrbi i **Petar Radovanović** u ulozi njezina sina Alekseja, mamine mame, bića smotane i smušene naravi, nesamostalne i za život posve nepripremljene osobe. Ostali sudionici u predstavi prema mišljenju Ivanke Rackov, ostvarili su manje uvjerljive i zapažene uloge, uključujući i darovitu **Jelicu Vojinović**, koja je tumačila lik Glaše, osobe u rasponu od zaljubljene djevojke do mlade supruge, što se suočava sa stanovitim životnim izazovima i poteškoćama.

Komad Andreja Uspenskog *Djevojka s pjegavim licem*, u prijevodu **Dragoslava Andrića**, režirao je **Mihályi Virág**h, scenograf je bio **Mihajlo Dejanović**, kostimograf **Radmila Radojević**, a uloge su tumačili: **Petar Radovanović**, **Jelka Asić**, **Mihajlo Jančikin**, **Jelica Vojinović**, **Persida Ugrinov** i **Rade Stojanov**. Premijera je bila 9. veljače 1967.

Bez fotografije nema ni sjećanja

Svaki kontakt s kolekcionarom i velikim zaljubljenikom u stare fotografije **Stipanom Mijokom** priča je za sebe. Ovaj dobroćudni čovjekoljubac, bećar staroga kova, uvijek pun zanimljivih doživljaja, oplemeni dan i dušu svakog čovjeka vičnog pisanju. Šokac, rođen i odrastao u Plavni, uz *šokački divan*, bekrijanje i tamburu. Mlad se otisnuo trbuhom za kruhom. Po stjecanju mirovine, duše pune nemira zbog ratnih zbivanja devedesetih, nije se vratio u rodno selo, nego u Vukovar.

»Naviknut od malih nogu na rad i samostalno zarađivanje kruha, nisam se pomirio s idejom da ću, poput većine umirovljenika, uz beskrajne isprazne priče u parku ili na šetalištu, uz šah, karte i domine, provoditi predvečerje života. Osjećao sam da imam još energije, pa sam predložio supruzi da ušteđevinu uložimo u neki obiteljski biznis. Ideja je dozrijevala, uobličavala se i dovela nas do kupovine ruiniranog i devastiranog hotela *Lav*. Obnovili smo ga i danas je to reprezentativni objekt, obiteljski biznis na najvišoj razini«, priča Stipan, donoseći nekoliko starih fotografija, među kojima je bila i ova koja je danas pred čitateljima.

Trenuci davne prošlosti

»Stare fotografije su moja strast, hrana moje duše. Prikupljati sam ih počeo spontano. U početku samo obiteljske, kasnije od rodbine i svojih bivših sumještana iz Plavne, danas sve do kojih dođem. I sve su sortirane po albumima, tako da nema nikakve zabune kad želim neke od njih pregledati«, priča Stipan.

Izdvaža jednu fotografiju, očito jako staru. Na njoj je ovjekovječen trenutak iz davne prošlosti, snimljen je starinski odjeven djed, koji sjedi na *banku* isto tako starinske zidane peći. Kaže da je za nju emotivno vezan, iako nije obiteljska.

»Zanimljivo, uopće ne znam čovjeka koji je na ovoj fotografiji. Ne znam ni u kojem je mjestu snimljena, pretpostavljam u nekom od sela u blizini Vukovara. Dobio sam ju od jedne prilično stare žene na *najlon pijaci*. Po njezinoj priči taj starac i njegova supruga živjeli su u staroj kući nabijači, a roda i poroda nisu imali. Oni su pomrli, a kuća, poput svih koje su ostale bez vlasnika zarušena je, zub vremena učinio je svoje. Eto, kad već nisu ostala

živa sjećanja, kakva ostaju kod potomaka, ova fotografija će za uvijek svjedočiti o jednom djeliću povijesti, bez riječi će govoriti o načinu življenja u jednom davno prohujalom vremenu«, priča Stipan, a usput se prisjetio i svojega djetinjstva u Plavni.

Djetinjstvo u Plavni

»Rođen sam i odrastao u Plavni, a dane prije polaska u osnovnu školu u većini sam provodio kod bake i djeda po ocu, u njihovoj staroj kući nabijači. U dugim zimskim večerima djed i ja smo provodili puno vremena u igri ili bi mi djed pričao svoje dogodštine iz mladih dana. Ova, za mene ogromna građevina, bila je ozidana u velikoj sobi do ulice. Ta soba je domaćinima služila i za dnevni boravak i kao blagovaona, a po noći i kao spavaona, meni najčešće kao igraona. Kako je vidljivo i na fotografiji, peć je ozidana u kutu sobe suprotnom od zida do ulice. Na fundamentu visine oko pola metra, proizvoljne duljine i širine, najčešće 2 do 2,5 metra u kvadrat, ozidavalo bi se kućište, odnosno ložište peći. Tako bi za sjedenje, pa i ležanje, ostajao *duvar*, slobodan prostor između zida i kućišta, te *banak*, zaravnjeni dio fundamenta oko ozidanog ložišta. Kad sam boravio kod djeda i bake, za spavanje mi nije bio potreban bilo kakav ležaj, obožavao sam se smjestiti u *duvar*, tu bih najslađe zaspao. Sjećam se da se ta peć ložila s druge strane zida, iz *kujne*, a sjećam se i da je baka u njoj pekla i gibanice, kruh, pogaču... Osobito sam uživao u pečenoj bundjevi, ali i bundjevari. U toj peći baka je u zemljanom loncu čak i kuhala neka od svakidašnjih jela. S ove vremenske distance sve mi se to čini puno aromatičnije i ukusnije nego jela koja danas spremamo u raznoraznim čudesima tehnike. Sjećam se i da je u prostoru iza ulaznih vrata u sobu, spojeno s ozidom peći, bio nazidan i šporet s dvije četvrtaste *ringe* po prilici 60 x 60 cm i rerne u koju bi stala povelika tepsija. Nažalost, djetinji dani svima nam brzo prođu, a na moju sreću, imao sam djeda i baku koji su mi omogućili djetinjstvo bogato doživljajima, kojih se i danas rado sjećam«, završava priču i raznježeno gleda fotografiju Stipan Mijok.

Ivan Andrašić

Djeca darovala božićnjake

Učenici hrvatskih odjela OŠ *Ivan Milutinović* skupa s učiteljicama napravili su božićnjake i darovali ih hrvatskim institucijama kao božićni dar. Učiteljicama i djeci oko izrade ovog zahtjevnog kolača pomogla je majka **Marija Matković**. Božićnjak je božićni kolač od tijesta na kojemu se nalazi

Sveta obitelj i domaće životinje koje su napravljene od tijesta. Ove godine božićnjak koji su djeca izradila krasit će urede Hrvatskog nacionalnog vijeća, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, Gradske knjižnice, Gradske kuće, dom biskupa **Ivana Pénzesa** i ured *Hrvatske riječi*.

Božićna priredba u OŠ *Matko Vuković* u Subotici

Hrcko slavi 14. rođendan

Dječji podlistak *Hrvatske riječi* – *Hrcko*, prošloga tjedna obilježio je 14 godina izlaza. U prosincu 2003. godine objavljen je prvi broj našega podlistka, a do sada je izašlo 159 brojeva. Za sve one koji ne znaju, *Hrcko* je zabavno-informativni mjesečnik koji je namijenjen djeci nižih razreda osnovne škole, kao i predškolicima. Kroz proteklih 14 godina rastao je uz mnoge mališane, sada već ozbiljne školarce, a na njegovim stranicama našli su mjesto vaši brojni crteži, tekstovi, pjesmice koje ste slali našoj redakciji. Ispratio je brojne događaje koji su bili vezani za djecu, osobito za nastavu na hrvatskom jeziku i razveselio mališane širom Vojvodine. Kao što svi već znate, svake godine *Hrcko* vas okupi na svome maskenbalu.

Do sljedećeg broja, koji izlazi 19. siječnja, možemo samo *Hrcku* čestitati rođendan i poželjeti mu još puno brojeva koji će izaći iz tiskare na radost svih nas, velikih i malih.

Hrcko, sretan rođendan!

Ž.v.

U sklopu predstavljanja tjednika *Hrvatska riječ*, u Segedinu je 21. prosinca predstavljen i dječji podlistak *Hrcko*

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetkom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.
Prodajem stroj šivače marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva đaka ili studenta. Lokacija Zemun. Tel.: 011 3077036.
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.
Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Miletiću za nekretninu. Tel.: 00385 32832310
Prodaje se stan na Radijalcu od 52 m ² . Tel.: 069 2887213.
Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 meteri po jutru. Tel.: 064 305 14 88

Ozbiljan muškarac, Hrvat iz Hrvatske, umirovljenik, želi upoznati ozbiljnu ženu do 55 godina. Tel.: 099-1958-444 (HR) i 064-041-5760 (SRB). Pošaljite za početak SMS.

Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavonska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavonska Orahovica kod Osijeka.

U predgrađu Subotice prodajem tro-sobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupao, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel.: 062-332-247.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 21. 12. 2017. godine nositelju projekta TELEKOM SRBIJA AD Beograd, Takovska br. 2, Izvršna jedinica Subotica, Prvomajska br. 2-4, je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta bazne stanice mobilne telefonije SU-Radanovac UMTS – SUU100, na katastarskoj parceli 771 KO Palić, u Ulici Dubrovačka broj 1, Palić. (46.1054352^o, 19.7363166^o).

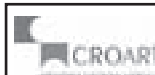
Tekst rješenja i studije se može u cijelosti preuzeti na internet adresi: <http://www.subotica.rs/index/page/lg/cp/id/11546>

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 3. 1. 2018.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.
Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od

649 din

TIPNET
SUBOTICA
KARADORDEV PUT 2
TEL: 024/555765
WWW.TIPNET.RS

Ususret Novoj godini

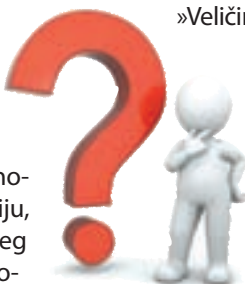
Što ne kupiti svojoj ženi

Premda gotovo sve novine i časopisi pred Novu godinu donose razne savjete, prijedlog, ideje što da suprug kupi za novogodišnji poklon svojoj supruzi, ja bih ovoga puta želio muževima sugerirati što da NE kupe svojim ženama.

U svakom slučaju, ta kupnja može biti stresna. Mnogi su muškarci osjetili prilično hladnu ženinu reakciju, koja ponekad potraje i duže vrijeme, a sve zbog lošeg izbora poklona. Iako sam već veteran koji ima podosta iskustva s takvim promašajima, još uvijek nisam siguran što kupiti svojoj ženi. Međutim, sa zadovoljstvom ću vam iz vlastitog iskustva savjetovati što da joj NE kupite. Dakle:

1. Nemojte kupiti ništa što se mora u nešto uštekati. Sve što zahtijeva električnu struju percipira se samo kao sredstvo koje je pogodno, upotrebljivo za olakšanje njezinog rintangja.

2. Nemojte kupiti odjeću kod koje je uključena veličina. Šanse da ćete pogoditi njezin broj su 1:7000! Razumije se, u onih 6999 slučajeva žena će vam biti uvrijeđena. »Zar ti ja izgledam kao neka s brojem 52?« – najvjerojatnije će kazati. Premali broj također stvara problem:

»Veličinu 34 nisam nosila posljednjih 20 godina«.

3. Nemojte kupiti ništa što u sebi uključuje skidanje tjelesne težine ili samopoboljšanje. Kupnju polugodišnje pretplate za neki zdravstveni centar koji reklamira nekakvu djelotvornu dijetu, ona će protumačiti kao sugestiju da je predebela.

4. Nemojte kupovati nakit. Nakit koji vaša supruga želi, vi joj ne možete priuštiti. A nakit koji joj možete priuštiti, ona ne želi.

5. Čovječe, nemoj upasti u već tradicionalnu zamku kupujući joj nekakvo čipkasto, seksi donje rublje. Vaša zamisao o vrsti donjeg rublja kojeg bi trebala nositi vaša supruga i onog kojeg ona ustvari već nosi, udaljeno je jedno od drugog pet svjetlosnih godina!

6. Konačno, nemojte previše potrošiti. »Kako ti misliš da si to možemo priuštiti?« – ona će vjerojatno kazati. Ali, nemojte potrošiti ni premalo. Ona neće kazati ništa, ali će misliti »Je li to sve koliko ja zaslužujem?«

pripremio: dr. Ivo Belan

201∞.

KULTURA
zauvijek
i za sve!

SAVDO ZA KULTURU
VOLVOGANSKI HINATA

POGLED S TRIBINA Cro Clasico

Protekli vikend, osim najljepšeg kršćanskog blagdana, obilježio je i najveći klupski nogometni događaj na svijetu, *El Clasico*, ligaški duel *Real Madrida* i *Barcelone*. Susret dva najbolja i najtrofejnija španjolska kluba jednostavno predstavlja najveću sportsku poslasticu kada je u pitanju najvažnija sportska stvar, a izravni prijenos u više od 140 zemalja samo potvrđuje sve epitete utakmice nad utakmicama. I sad, u jednom takvom mega medijskom događaju, mala Hrvatska sa svojih cirka 4,5 milijuna stanovnika ima čak tri nogometaša (**Modrić, Kovačić** – *Real*, **Rakitić** – *Barcelona*) koji su startali u najboljim jedanaestorkama svojih momčadi. Za nekoga koji manje prati nogomet moramo napomenuti kako, ilustracije radi, izuzev domaćih nogometaša još je samo Brazil, kao opće priznati najveći rasadnik najboljih svjetskih majstora baluna, imao tri startera (**Marcelo, Casemiro** – *Real*, **Paulinho** – *Barcelona*). Tri vatrena, tri carioce, pa redom svi ostali strani legionari u *Primeri* (Francuska, Njemačka 2, Argentina, Urugvaj, Portugal, Kostarika, Belgija 1).

U velikoj pobjedi *Barcelone* ključni kodač nezastavljivog katalonskog stroja bio je upravo **Ivan Rakitić**, a njegov solo prodor sa sredine terena nakon kojeg je

u nastavku akcije njegova momčad povela 2:0 jamačno je jedan od najljepših trenutaka ovog derbija nad derbijima. Unatoč uvjerljivom porazu aktualnog branitelja naslova, Luka Modrić i Mateo Kovačić bili su ponajbolji pojedinci u bijelim majicama kraljevskog kluba. Cijeli svijet, i doslovno cijeli, još jednom je svjedočio kvaliteti hrvatskih nogometaša, pa se ovaj *El Clasico* može slobodno nazvati i dodatnim imenom, *Cro Clasico*.

Viđeno i potvrđeno.

Nogometaši će zakratko na malu božićnu pauzu, ali ne svi jer se u velikim europskim ligama natjecanje nastavlja već ovog, novogodišnjeg vikenda. Ali zato dolazi vrijeme drugih sportova u kojima hrvatski sportaši također imaju zavidne uloge. Dobro, nakon dugogodišnje vladavine obitelji **Kostelić**, osobito ženske polovice sestra – brat tandema, hrvatsko skijanje trenutačno nema skijaša najvišeg svjetskog formata, no zato ima respektabilnu utrku koja uvijek plijeni veliku pozornost.

Snježna kraljica 2018 (*Snow queen trophy*) okupit će 3. i 4. siječnja najbolje svjetske skijaše i skijašice na Sljemenu te će ponovno oči najšire svjetske javnosti biti uprte u Zagreb. Nešto kasnije, glavni grad Hrvatske će nakon izlučnih susreta po skupinama biti domaćin završnih borbi na predstojećem Europskom prvenstvu u rukometu za muškarce.

I što reći...

M. D.

Još jedna stabilna godina iza Udruge i Šahovskog kluba Zrinjski

Udruga i Šahovski klub *Zrinjski* iz Subotice organizirala je prigodni susret za članove i tom prilikom u ugodnom ozračju prostora u kojem se redovito susreću i igraju mečeve, u Domu DSHV-a uz domjenak, odigrano je više partija, razmijenjene su lijepe blagdanske želje, te se osvrnulo na proteklu godinu.

Predsjednik Udruge **Marinko Miković** ovom je prigodom istaknuo da je božićni domjenak prigoda podsjetiti se na sve što je postignuto tijekom godine i zaboraviti ono što je bilo loše.

»Očuvati smo igrački kadar, složnost i jedinstvo. Također smo očuvali i status u natjecateljskoj ligi. Očekujem da ćemo barem tako nastaviti i u godinama pred nama. Entuzijazam igrača i mene osobno je na najvišoj razini. Ipak je to za jednu udrugu i klub poput našeg veoma dobro. Za sada nemamo nekakvih velikih ambicija i planova. Za takvo što nam je potreban broj i jak igrački kadar, dakle, jači klub, što podrazumijeva i bolju financijsku potporu. A novca za ovakve aktivnosti je sve manje«, kaže Miković.

On dodaje kako su zadovoljni trenutačnim mjestom u natjecateljskoj ligi. Marinko Miković se zahvalio Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini na potpori i razumijevanju, te Hrvatskom nacionalnom vijeću, kao i svima koji pomažu rad Udruge.

S. J.

Božićni turniri u Hrvatskom domu

SOMBOR – U Hrvatskom domu u Somboru održani su Božićni šahovski i Božićni stolnoteniski turniri. Na turnirima su sudjelovali članovi HKUD-a *Vladimir Nator* i sportske sekcije ove udruge. U konkurenciji 12 šahista pobjednik 8. Božićnog šahovskog turnira je **Zoran Čota**. Drugo mjesto osvojio je **Josip Ivkić**, a treće **Andrija Četković**.

»Na stolnoteniskom turniru također je bilo 12 natjecatelja, a najuspješniji je bio **Stevan Kesejić**. Drugo mjesto osvojio je **Davor Vuković**, a treće **Viktor Oršovai**. Najbolji šahisti i stolnotenisači nagrađeni su slikama s naše kolonije i radovima naše grnčarske sekcije«, kaže pročelnik sportske sekcije HKUD-a *Vladimir Nator* **Pavle Matarić**.

Z. V.

Podijeljene nagrade Sportskog društva željezničara *Spartak*

Priznanja Štefaneku, Slovićevoj i hrvačima

Sportsko društvo željezničara *Spartak* drugi put je proglasilo najbolje sportaše iz svoje porodice. U konkurenciji sportaša priznanje je drugi put primio hrvač **Davor Štefanek**, dok je kod dama najbolja bila **Violeta Slović**, kapetan Ženskog nogometnog kluba *Spartak*. Za najbolji klub proglašen je Hrvачki klub *Spartak*.

Prilikom predaje trofeja predsjednik SDŽ *Spartak* **Milan Vučković** istaknuo je kako je ovo sportsko društvo jedno od najmasovnijih u Srbiji, ali i jedno od najboljih po rezultatima. Pohvalio je sve članove Društva, te se osvrnuo na dobitnike ovogodišnjih priznanja koji su pronijeli slavu i ime *Spartaka*, kako po najvažnijim borilištima u Srbiji, tako i u inozemstvu.

Davor Štefanek je priznanje zaslužio, prije svega, osvajanjem srebrnog odličja na Prvenstvu Europe ove godine.

»Nije tajna da volim dobijati priznanja, kao nastavak dobrih rezultata na strunjači. Bilo je malo teško vratiti se u ritam poslije Olimpijade, pa i priprema za ovo natjecanje. Ipak, stigla je nova europska medalja, a poslije sam stigao i malo se odmoriti. Od siječnja krećem s pripremama za novu sezonu, spremat ću se za još jedno veliko natjecanje – Prvenstvo svijeta, ali i za predstojeće Olimpijske igre u Tokiju. Vjerujem da će i tamo biti mjesta za mene«, prokomentirao je Štefanek.

Poznati hrvač iz Subotice dobio je ove godine i priznanje za najboljeg svjetskog hrvača.

»Priznanje iz Pariza je svakako kruna karijere, najvrjednije koje sam dobio, ali mi je itekako značajno i ovo koje sam dobio kod kuće i koje sam dobio u svojoj porodici *Spartaka*.«

I za Violetu Slović priznanje mnogo znači, a stiglo je nakon još jedne sjajne sezone u timu *golubica*.

»Zahvaljujem svima koji su mislili na mene kada su odlučivali o nagradama. Ovo je moje prvo priznanje i mnogo će mi značiti za nastavak karijere. Iza nas je odlična godina, i ovu polusezonu smo završile bez poraza, ali i bez primljenog gola i spremamo se za obranu još jedne titule«, ističe Slovićeva, a ljubitelji ženskog nogometa u Subotici da će možda priznanje privoljeti Violetu da ostane na sjeveru Bačke, iako je veći broj europskih klubova voljan da je vidi u svojim redovima.

Konačno, priznanje je u ime Hrvачkog kluba *Spartak* primio čuveni **Sreten Damnjanović**. Iza Damnjanovića je još jedna dobra sezona u *Spartaku* koji je osvojio 24. titulu prvaka države. Od toga je Damnjanović sudjelovao u osvajanju čak 20, prvo kao natjecatelj, a potom kao trener.

D. Vuković

Spreman za nove izazove

Davor Štefanek će biti kandidat za mjesto novog predsjednika Sportskog saveza Srbije.

»Tijekom vođenja Hrvачkog kluba *Spartak* stekao sam mnogo iskustva i spreman sam da to radim sada i na višem nivou. Neću još uvijek prestati baviti se aktivno sportom, ali me to neće spriječiti da se maksimalno posvetim i radu u Sportskom savezu Srbije«, kaže Štefanek, pod čijim se vodstvom *Spartak* vratio na mjesto uspjeha, odnosno prekinuo dominaciju zrenjaninskog *Proleter*a i vratio u Suboticu titulu državnog prvaka.

Razvoj sporta

Prisutne je pozdravio i član Gradskog vijeća Subotice zadužen za sport i omladinu **Nemanja Simović**. Bila je to prilika da čestita sportašima na nagradama, ali i svim članovima SDŽ *Spartak* na još jednoj uspješnoj godini, a potom je nastavio:

»Naš zadatak je da osiguramo uvjete za natjecanje i trenin-ge sportaša. Neka dugogodišnja pitanja smo već riješili. Na Gradskom stadionu su postavljeni reflektori, na bazenu u Dudovoj šumi novi balon, a u tijeku su radovi na postavljanju klimatizacije u Dvorani sportova. U proračunu Republike su opredijeljena sredstva za sređivanje atletske staze na Gradskom stadionu, čime će ovaj sportski objekt biti prava zao-kružena cjelina.«

U NEKOLIKO SLIKA

Božićni domjenak DSHV-a

Iz Ivković šora

Ako Bog da

piše: Branko Ivković

Faljnīs, čeljadi. Hu, ne pitajte me ništa. Jeto, baš se spremam i dotiravam pa ću ić na jedan divan za poso. Sad vam je taki niki adet, nije ko kadgod kad sam bio mlad, pa svršio škulu, oma bijo kalfa i posli godinu dana posto majstor. Sad drugi vitrovi dušu, čeljadi moja. Prvo sam moro poslat taj »civi«, pa ondak čekat nedilju i više dana i sad mi javili da tribam ić na divan. Baš mi snaš Jela meće pošu, »kaki ćeš mi ić na taki važan divan brez poše?«. Hm, doduše zdravo je važan mislim se u sebi, kad već i dida kome triba svit se baš niki priokrenio naopako. Doduše, i kod nas u Ivković šoru su se vitrovi okrenili. Kadgod su pleli oko ovog te onog salaša, pa kroz šuminjak ovaj, pa onaj, sad nema više od polak ti salaša, šuminjaka ni od korova, sve popilali i odneli. Ne čudim se, borme. Ta nema svit šta ni ložit po selu i u varoši, sve se pogospodilo pa pomećalo one radijatore, lože na jednim mistu. Al tamo ne mož ložit kuružne i granja. Tamo, borme, triba čumura, i to ne makar kakog jel se neš ugrijat. Sad više ne vridi ona ko se dima ne nadimi borme se ni vatre ne nagrije. Sad lipo stisneš puce, letronika se o svim stara. A kad si stisnio puce, buđelar ti se otvorio i zinio kugod gladno lašće pa sve trune i trune novce. Zato vam, čeljadi moja, i idem na divan za poso. Nema više druge, što kazli stari dogorilo do nokata; zemlja više ne da, što dobije čovik to mu i uzmu kojikaki uncuti i država, ove vake ko ja »u ranoj starosti« se site samo u škuli kad je proslava za dide i majke, Sunčana jesen, jal kako se već zove, a i svoji su te već zaboravili pa moraš obijat pragove i prosit komad kruva... No, dosta je bilo kukanja. Veli mi ova moja da se požurim jel ću zakasnit i na divan, »oma će ta čeljad pomislit kako će ovaj kasnit u službu kad je već i na divan zakasnijo«. Borme mi se čini da je pravo ovo izdivanila, s ovoliko lita i zima na plećima ja sam već fajn prožuljo opakliju i triba da sam odavno rišio starost, al vite da nije tako. Svakom virovo pa tako i prošo, Lucinim sokakom. Neg, moram se požurit stvarno. Kad se vratim na salaš, moram još i mast istopit, a i raspredit avliju od disnotora, još će zavijat snig pa će mi opet ostat katlanka na srid avlije i zardat i istrunit. Moram je čuvat, čeljadi. Ovo je sad moja, ja je opravijo. Nije više ona Perina što je istrula prošli put. Gledim niki dan na televizoru, moždar ste i vi vidili da će nam bit zdravo bolje i lipče. Dogovorili se štogod o školama ovi iz naše dvi države. Kažu biće i veliki škula ode kod nas za naš svit, što nije rđavo. Ovako ova dica pobignu napolje, kad su manjina, u škole pa se više nikad ni ne vrate. Samo pokadgod dođu obač nas stare, odu i na groblje pa opet natrag, a mi stari opet od dana do dana. Ovako će barem ostat još koje lito ode di su odrasli. Jeto, izdivanio sam vam, a šta će bit vidićemo. Ajd, zbogom, i srićni vam sveci. Vidićemo šta će nam lipog donet kad prođe Silvester...

Bać Ivin štodir

Ni Božići nisu isti

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva i njegova jedva dočekali Božić. Eto, javile jim obadve, dojće na nekoliko dana, pa šta bi veće radosti? Stali se pripravljat izdaleka, dugo se već familija ni okupila oko astala, uvijek niko fali. On nasolijo, pa nekoliko dana pri badnjaka ispušijo meso za lučenje. Njegova već ranije napekla sitni kolača što možu malo dužje stajat. Na kokošji badnjak se od ujtru do uveče ustrčkala oko špojera. Pristavila lučenje, pa se latila i filovani kolača. Ne žali vrijeme na ni truda, oće se kršteno napripravljat, ka ćedu već Božić provest zajedno. Nakuvala lučenja, ko i svake godine, biće curama koja zdilica i za ponet. Za svaki slučaj na badnjak još spekla i kobasica, rebara i pilećega, veli ko zna, potli pološnice može još kogod i nait, pa sramota da se nema. Potli još zamisila dvi kore tista, jednu za ribum drugu za čikmake. On dono ribe, pa još za dana očistijo i sve pripravijo za kuvat, ka potpali, volji da mu je sve pri ruke. Nacipo drva, ni suvi, o crvene vrbe, što ji na drnjaku ostavijo obaška, samo za pod kotlić. »Pravo da ti kažem, voljijo bi već da nas potli pološnice zastalom bude i dvoj više, a vada ćemo već jedamput dočekat i više neg dvoj više«, veli njegove ka se unišo malo ugrijat. Ona baš izvadila tepsiju iz rerne, pa naka sva zapržatita stala kobasice i meso redat na tacnu što pripravila. Samo se pomalo gorko naškobila. »Starija se javila, taman sila na ajziban. Dojće baš za večeru, još će stignit i nazdravit s tobom ko kotlića. Al neće moć ostat koliko tila, ujtru već ranjim mora otit natrag«, veli i ćošim pregača otriše oči. »Pa kako sad to, lipo rekla da tamo di radi za Božić dobila dva dana slobodnoga?«, pita je bać Iva. Oma se snuždijo. »Pa na poslu i dobila ta dva dana, al u škole baš na Božić ništa pišu za ocenu. Tražili da jim se za dan dva odloži, profesor ni da čuje. Veli, u velike škole ni tako ko u manji, ko oće slavit, nek samo slavi, pisat može i na lito. Eto, baš ni što bi najviše tribali, ne poštivu crkvene svece, ni ne najveće. Gorji su neg ni što se kadgoda pravili da su najveći komunisti«, odvratu mu njegova i metne ruke na bokove. Oma zno da to ni kraj divana. »Eto i mlađa mi danas veli da će morat otit već na Božić pri podne, u tri potli ručka će imat nikaki ispit, eno je i sad knjiga u šaka. A ne možeš reć da na veliki škula ne poštivu ništa crkveno. Eto, taj ispit tribali polagat na njevoga Nikolu, al učitelj reko da mora ko komšija na krsnu slavu, to nikada ne propušća. Zoto primistijo ispit na prvi dan ka ima vrijeme, pa eto, baš se potrefilo da to bude na naš Božić. Veli, ni on kriv, taki kalendar«, veli bać Iva i otide potpaljivat pod kotlić. Samo što se vatra razgorila, starija na vraca. Radosna, ko da sunce granilo u dvoru. Ošla unutra ostavit stvari i pozdravit se sa svima. Za koji minut i ona i mlađa došle ko njega. Na tacne donele polučak dudovače i tri štamblike likera. Oma za njima došla i njegova, pa lipo nazdravili malomu Isusu što će dojt na svit u po noći. Na vaj lipi dan nisu se tili ni divanit jal su nam Božići isti. Radovali se što će makar malo ostat zajedno.

RECEPT NA TACNI

Ruska salata

Na blagdanskoj trpezi nađu se svakakve pikanterije, đakonije, slaniši i slatkiši, a među njima postoje one koje su uvijek tu, obvezni sastojak svake novogodišnje trpeze. Jedna od takvih obaveznih je svakako ruska salata. I kao što to biva, kada nastaje članak rubrike *Recept na tacni* i krene istraživanje, na vidjelo izađe postojanje nekoliko varijacija istog jela. Zato i ovaj put napominjem da je ovo samo jedan od načina pripreme ove divne salate.

Potrebno: 300 g krumpira / 300 g mrkve / 300 g graška / 3-4 jaja / 250 g šunke / 300 g kiseli krastavaca / 300 g majoneza

Postupak: Obariti krumpir, mrkvu, grašak i jaja. Ostaviti da se ohladi, te sve sastojke narezati na sitnije kockice. U zdjelu usuti narezane sastojke, sve osim krumpira, dodati im majonez i dobro promiješati. Na kraju dodati i krumpir i sjediniti sastojke.

Napomena: Ukoliko vam je draža ruska salata bez mesnatih proizvoda, slobodno koristite sve navedene sastojke bez šunke. Ukusna bude i varijanta u kojoj umjesto šunke dodate neku ribu, konzerviranu ili samo obarenu. Osnova ruske salate je odlična i dopušta da se igrate i mijenjate je. Ugodna vam novogodišnja trpeza.

Gorana Koporan

**PETAK
29.12.2017.**

06:39 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:21 Dr. Bergmann, seoski liječnik
11:08 Ekumena
12:00 Dnevnik 1
12:28 Zaljubljena u Ramona,
13:16 Dr. Oz
14:03 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
16:00 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Daj pet
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Zaštitni kod, američki film
21:50 Hrvatska i svijet u 2017.
22:50 Hrvatska za 5
23:45 Dnevnik 3
00:18 Detektiv Murdoch
01:01 Don Matteo
02:02 A Perfect Christmas List, američki film
03:27 Hrvatska i svijet u 2017.
04:23 Kod nas doma
05:08 Zaljubljena u Ramona

05:37 Regionalni dnevnik
06:17 Džepni djedica
06:45 Juhuhu
09:06 Pripovjedač bajki, crtana serija
09:34 Školski sat: Dekonstrukcija Orašara
10:07 Degraasi
10:31 U drugom svijetu, serija za mlade
11:02 Paul O'Grady i ljubav prema psima
11:30 Bormio: Svjetski skijaški kup - kombinacija
12:31 Male priče o Božiću: Nekadašnji Božići, dokumentarni film
12:42 Lampice, lampice, svijetle cijelu noć
13:29 A Perfect Christmas List, američki film

15:00 Bormio: Svjetski skijaški kup - kombinacija
15:47 Hit dana
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Idemo na put s Goranom Milićem: Austrija
17:33 Priča o igračkama 2, animirani film
19:02 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:28 POPROCK.HR
20:05 Umorstva u Midsomeru
21:38 Vera
23:14 Nestanak
00:15 Sve zbog jednog dječaka
00:36 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
30.12.2017.**

05:53 TV Kalendar
06:05 Klasika mundi: Silvestarski koncert Berlinske filharmonije
07:30 Chuka, američki film - ciklus klasičnog vesterna
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Sigurno u prometu
13:45 Duhovni izazovi
14:20 Prizma - multinacionalni magazin
15:40 Zdrav život
16:10 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik
17:40 Lijepom našom: Garčin, 2. dio 72'35
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 LOTO 7/39
20:05 Kraljev govor, britanski film
22:05 Dnevnik 3
22:40 Daleko od očiju, američki film
00:45 Serum istine, američki film
02:35 Chuka, američki film - ciklus klasičnog vesterna
04:15 Vikend kod Bernieja, američki film
05:50 Žene, povjerljivo! : Ekstenzijama kroz život
06:40 Prizma - multinacionalni magazin

05:53 Regionalni dnevnik
06:33 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
09:01 Pripovjedač bajki, crtana serija
09:30 Edukativni koncert za djecu Ansambla HRT-a
10:40 Lidijina kuhinja
11:10 Vrtlarica
11:40 Tajni svijet ljekovitog bilja: Južna Amerika, dokumentarna serija
12:30 Špica, riva, korzo
13:40 Auto Market Magazin - sponzorirani program
14:15 Umorstva u Midsomeru
16:00 Regionalni dnevnik
16:25 Oberstdorf: Novogodišnja turneja četiri skakaonice, prijenos
18:30 Smogovci, serija za djecu
19:05 Michel, crtana serija
19:15 HRT TOP 20
20:05 Prije potopa, dokumentarni film
21:40 Irska sa Simonom Reeveom, dokumentarna serija
22:35 Motel Bates
23:20 Anđeo iz pakla, humoristična serija
23:50 Životne priče
00:15 Sve zbog jednog dječaka
00:35 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
31.12.2017.**

07:29 TV kalendar
07:45 The Lion in Winter, američki film - Zlatna kinoteka
09:48 Biblija
09:58 Zagreb: Misa, prijenos
11:05 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:04 Mir i dobro
15:30 Mr. Miracle, američki film
17:00 Vijesti u 17
17:20 Sigurno u prometu
17:35 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:49 Tema dana
20:00 LOTO 6/45

20:05 Novogodišnji kviz
20:38 A strana - novogodišnja emisija
22:45 Pljesak, molim
00:15 Tamburaši, koncert
01:40 Gibonni - koncert na Prokurativama, 2017.
02:44 Graham Norton i gosti
03:44 The Lion in Winter, američki film
05:44 Reprizni program
05:45 Mr. Miracle, američki film
07:10 Split: More

06:13 Regionalni dnevnik
06:33 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
09:00 Čudnovate zgode Šegrta Hlapića, animirani film
10:30 Poirot
12:10 Vrtlarica
12:40 Čudesni svijet Gordona Watsona: Dizajneri interijera - skupocjeni domovi, dokumentarna serija
13:15 Bijeli oćnjak, američki film
15:00 Luka i prijatelji
15:55 Nećemo reći mladenki
16:45 Slatko i mirisno. Europski božićni kolači, dokumentarni film
17:36 Vlak u snijegu, hrvatski film
19:05 Crtani film
19:30 Garaža
20:05 Harry Potter i kamen mudraca, igrani film
22:40 Seks i grad
01:05 Štemer 2, američko-britansko-japanski film
02:45 Nestali u 60 sekunda, američki film
04:45 Sve zbog jednog dječaka
05:05 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
1.1.2018.**

07:45 TV kalendar
08:00 Victor, Victoria - američko-britanski film
10:15 Dr. Bergmann, seoski liječnik
11:10 Beč: Novogodišnji koncert, prijenos
13:45 Dnevnik 1
14:10 Čudesni Božić, američki film
15:48 A strana - novogodišnja emisija

17:00 Vijesti u 17
17:15 A strana - novogodišnja emisija
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Pravi trenutak, britanski film
22:10 Dnevnik 3
22:25 Sport
22:29 Vrijeme
22:35 Prestige, američki film
00:40 Victor, Victoria - američko-britanski film
02:50 Don Matteo
03:40 Žene, povjerljivo! Pod svjetlima reflektora
04:30 Čudesni Božić, američki film
06:05 Reprizni program

06:03 Riječ i život
06:33 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:00 Pripovjedač bajki
09:35 Čudovišta sa sveučilišta, američki animirani film
11:20 Harry Potter i kamen mudraca, američki film
13:55 Garmisch-Partenkirchen: Novogodišnja turneja četiri skakaonice, prijenos
16:00 Oslo: Svjetski skijaški kup - City Event, prijenos
17:55 City Folk 2017 Best of
18:25 TV Bingo
19:05 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:28 Glazbeni spotovi
19:35 Glazbeni spotovi
20:10 Sport u 2017. - godišnja emisija
21:15 Valceri, polke i druge špelancije - snimka
22:40 Novogodišnji program
00:45 Brooklyn 99
01:15 Uvijek je sunčano u Philadelphiji
01:35 Sve zbog jednog dječaka
01:55 Noćni glazbeni program

**UTORAK
2.1.2018.**

06:40 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Dr. Bergmann, seoski liječnik
11:10 Glas domovine

11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1
12:23 Zaljubljena u Ramona
13:10 Dr. Oz
14:00 Znanstveni krugovi
14:25 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu
21:00 Invazija na Zemlju, dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Dobra žena
00:06 Detektiv Murdoch
00:51 Don Matteo
01:41 Dr. Oz
02:24 Dr. Bergmann, seoski liječnik
03:09 Znanstveni krugovi
03:34 Reprizni program
03:54 Glas domovine
04:19 Koktel-bar
05:09 Kod nas doma
05:54 Zaljubljena u Ramona

06:30 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat: Dubrovnik
09:30 Pripovjedač bajki
10:00 Degrassi
10:30 U drugom svijetu, serija za mlade
11:45 Mentalitet pobjednika, dokumentarna serija
12:31 Veličanstveni kolači Fione Cairns, dokumentarna serija
13:26 Zamjenik Djeda Božićnjaka, film

14:56 Dizajn interijera u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Slavne šape: Kako su ljubimci postali superzvijezde?, dokumentarni film
17:30 City Folk 2017 Best of
18:00 Zagreb: Ždrijeb ženske utrke SKI KUP-a za Sljeme, prijenos
19:05 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:30 Glazbeni spotovi
20:05 Koktel-bar
21:00 Ljubav u New Yorku, američki film
22:30 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:20 Brooklyn 99
23:50 Imitacije aristokracije
00:10 Uхвати božićnu zvijezdu, kanadski film
01:35 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 3.1.2018.

06:40 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Dr. Bergmann, seoski liječnik
11:10 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:23 Zaljubljena u Ramona
13:10 Dr. Oz
14:00 Potrošački kod
14:25 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera

19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 LOTO 7/39
20:05 Mijenjamo svijet: Zastrašujuće: Ekološki danak broskog transporta, dokumentarni film
20:58 Marko Antun de Dominis
21:28 Pola ure kulture - The Best of
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Dobra žena
00:10 Detektiv Murdoch
00:55 Don Matteo
01:45 Dr. Oz
02:30 Dr. Bergmann
03:15 Eko zona
03:40 Pola ure kulture - The Best of
04:07 Reprizni program
04:17 Oči u oči
05:07 Kod nas doma
05:52 Zaljubljena u Ramona

05:50 Regionalni dnevnik
06:30 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat: Čuvari prirode
09:30 Pripovjedač bajki
10:00 Degrassi
10:30 U drugom svijetu, serija za mlade
11:15 Luka i prijatelji
11:45 Mentalitet pobjednika, dokumentarna serija
12:35 Sljeme: Svjetski skijaški kup - emisija
12:50 Sljeme: Svjetski skijaški kup - slalom
14:00 Sljeme: Svjetski skijaški kup - emisija

14:20 120 godina skijanja u Zagrebu i Hrvatskoj, dokumentarni film
16:20 Sljeme: Svjetski skijaški kup - slalom
18:00 Zagreb: Ždrijeb muške utrke SKI KUP-a za Sljeme, prijenos
19:05 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:30 Glazbeni spotovi
20:05 Gnothi Seauton - Upoznaj samog sebe, dokumentarni film
21:45 Razneseni, film
23:50 Brooklyn 99
00:20 Imitacije aristokracije
00:40 Božićna povorka, kanadski film
02:10 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 4.1.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Dr. Bergmann
11:10 Emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:23 Zaljubljena u Ramona
13:10 Dr. Oz
14:00 Sigurno u prometu
14:25 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Šifra, kviz
20:55 Milijarde, serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3

23:25 Dobra žena
00:10 Detektiv Murdoch
00:55 Don Matteo
01:45 Dr. Oz
02:30 Dr. Bergmann
03:15 Emisija pučke i predajne kulture
03:45 Reprizni program
04:15 Žene, povjerljivo!
05:05 Kod nas doma
05:50 Zaljubljena u Ramona

05:50 Regionalni dnevnik
06:30 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat: Otvorena vrata Kemije
09:30 Pripovjedač bajki
10:00 Degrassi
10:30 U drugom svijetu
11:00 Pozitivno
11:30 Mentalitet pobjednika
12:20 Sljeme: Svjetski skijaški kup - emisija
12:35 Sljeme: Svjetski skijaški kup - slalom
14:00 Innsbruck: Novogodišnja turneja četiri skakaonice, prijenos
16:20 Sljeme: Svjetski skijaški kup - slalom
18:05 U istom loncu
19:00 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:25 Glazbeni spotovi
20:05 Žene, povjerljivo!
21:00 Ministarstvo ljubavi, hrvatski film
22:50 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:40 Brooklyn 99
00:10 Imitacije aristokracije
00:30 Zvezdani Božić, kanadski film
01:58 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

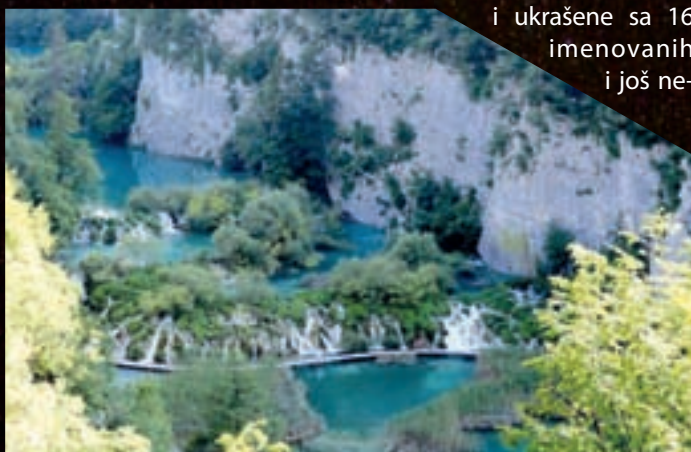
Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Tri novogodišnje želje

Pazi što želiš jer možda ti se to i dogodi, jedna je velika istina na kojoj ćemo se rukovoditi u ovom posljednjem članku *Prirode i društva* za ovu godinu. Iako bismo ovo razdoblje godine mogli iskoristiti za podvlačenje crte i sagledavanje onoga šta smo uradili, gdje smo sve bili i s kim se družili, ipak ćemo se usmjeriti na želje i planove za narednu godinu. Kao što dijete želi nove igračke, sportaš vrhunske rezultate, mi ćemo poželjeti nova mjesta za obići i pokušati izdvojiti najinteresantnije od njih.

Najljepše za početak

Kada bi *Priroda i društvo* imali svoju kuću, ona bi definitivno bila na Plitvičkim jezerima, najstarijem i najvećem nacionalnom parku Hrvatske. Ima li što ljepše od prostrane šumske vegetacije smještene u gorskoj Hrvatskoj, prošarane travnatim površinama

koliko manjih kaskadno poredanih jezera. Upravo jezera i njihovi slapovi podno kojih počinje tok Korane predstavljaju pravu atrakciju za turiste. Uz obilazak jezera, na raspolaganju su i obilježene planinske staze, a cijeli kompleks je otvoren tijekom cijele godine i svako godišnje doba ima posebnu čar.

Krupni zalogaj

Preljepa prostranstva prirode i atraktivne destinacije najljepše je sagledati laganim obilaskom, zastajanjem i disanjem atmosfere, no nekada je potrebno i više od toga. Neki izazov, zahtjevnija aktivnost upakirani u ozbiljan pothvat kako bi promijenili ugao gledanja, obišli i vidjeli više ali i testirali svoje tjelesne ali i mentalne granice. Idealna prilika za sve navedeno u paketu i na jednom mjestu nosi naziv 100 milja Istre i ona je obvezna na popisu želja za sljedeću godinu. Riječ je o ultratrail utrci koja će nas u travnju odvesti u Umag. Sudionicima su na raspolaganju prostranstva i ljepote Istre, skrojene kroz četiri staze različite dužine. Najduža, kako sam naziv kaže, broji 100 milja ili 171 kilometar, sa 7120 m uspona i 7400 m silaska. Polazi od Labina preko Vojaka sve do Buzeta, pa skreće u unutrašnjost kako bi prošla kroz istarske dragulje poput Huma, Draguća, Zamaska i Motovuna. Zatim nastavlja kroz Oprtalj, kako bi na putu u Umag, prošla

kroz prekrasno Završje, Grožnjan i Buje. Nešto kraća je ona koja broji 108 kilometara, zatim 69 kilometara, dok je najkraća maratonske dužine od 42 kilometra. Zalogaj ovih razmjera svakako zahtijeva pripremu ali vrijedi svake kapljice znoja. Kilometražu ćemo birati ovisno od stupnja pripremljenosti, a količinu užitka ćemo svesti na maksimum. Neka travanj miriše na milje u Istri.

Izlet u nepoznato

Avanturistički turizam sveden na minimum financija, planova i prtljaga je postao trend u svijetu. Pričamo o konceptu ruksaka na leđima i putovanja autostopom, biciklom, pješice ili drugim vidovima prijevoza koji ne iziskuju financije ali zahtijevaju veliku dozu avanturizma i smjelosti. Mnogo je filmova snimljenih na tu temu, napisanih knjiga i sve je više blogova ljudi koji promoviraju takav stil putovanja i inspiriraju na odvažnost. Pomoć u realizaciji ove želje bi se mogla potražiti u dobrom društvu jer je ono rješenje za eventualni strah od nepoznatog i moguće nepovjerenje u slučajne susrete i ljude. Netko tko još nema iskustva

u ovakvim pothvatima moći će izabrati neku bližu destinaciju, primamiti dobrog prijatelja, spakirati ruksak, dići palac i krenuti u avanturu do najbližeg velikog grada i tako testirati nepoznato, dok oni odvažniji mogu krenuti biciklom na more ili na omiljenom dvokotaču istražiti, recimo Toskanu. Ideja je mnogo, a razlozi za ne pokušati ne postoje. Sreća prati hrabre i odvažne i neka vam cijela sljedeća godina bude sretna, nasmejana i avanturistička.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

**MILENIJUM[®]
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Град Суботица * Szabadka város * Grad Subotica * City of Subotica * Stadt Subotica

Срећан Божић и Нова година

Kellemes karácsonyi és boldog új évet.

Šrećan Božić i Nova godina

Merry Christmas and Happy New Year

Fröhliche Weihnachten und ein gutes neues Jahr

Bunford Trivadar

Председник Скупштине града
A képviselő-testület elnöke
Predsednik Skupštine grada
Chairman of the City Assembly
Stadtverordnetenvorsteher

Borđan Laban

Градоначеник
Poljémešter
Gradonačelnik
Mayor
Bürgermeister